

Uplatnění sociálního pedagoga u kriminální policie

Jiří Ježík

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří JEŽÍK**
Osobní číslo: **H09704**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Uplatnění sociálního pedagoga u kriminální policie**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti profese sociálního pedagoga.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení výzkumné otázky, volba výzkumných metod, vymezení výzkumného vzorku.
Realizace kvantitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Z. Sociální pedagogika. Vybrané problémy. Bratislava: FFUK, 1994

CHUDÝ, Š., HLADÍK, J. Aktuální problémy rozvoje oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. In Sociálnopedagogické štúdie 2006. Bratislava: UK PdF, 2006. ISBN 80-223-2248-2

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. Prostředí, člověk, výchova. Brno: Paido, 2001. ISBN: 80-7315-004-2

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. Praha: C.H.Beck, 2001. ISBN: 80-7179-362-0

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. Kompetence ve vzdělávání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

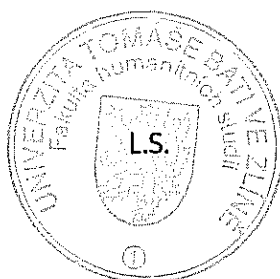
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **20. ledna 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2011**

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

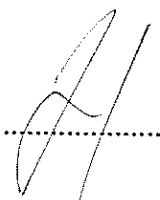
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25. 2. 2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tématem předložené diplomové práce jsou kompetence sociálního pedagoga a možnosti jejich využití v práci policisty. Hlavním cílem této práce je najít odpověď na otázku o možnostech uplatnění absolventa studijního oboru sociální pedagogika u služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. V první části práce autor primárně věnuje pozornost pojetí a teoretickému vymezení sociální pedagogiky. Zároveň blíže představuje obě porovnávané profese – sociálního pedagoga a policistu, přičemž se zaměřuje na jednotlivé kompetence (kvalifikační předpoklady) potřebné na výkon těchto povolání a charakteristiku jejich pracovní náplně. Rozsah možností recipročně využívat tyto kompetence k určitým pracovním úkonům v rámci jedné i druhé profese se pokouší určit na základě komparace dat získaných v rámci výzkumného projektu, kterému je věnována druhá část práce. Účastníky výzkumu uskutečněného dotazníkovou metodou jsou studenti oboru sociální pedagogika a policisté Krajského ředitelství policie Zlínského kraje. Kvantifikace dat získaných tímto způsobem umožňuje najít styčné plochy (shodu), podobnost, ale i případné rozdíly v jednotlivých kompetencích obou skupin profesionálů. Dalším cílem ukázat, jak samotní policisté posuzují důležitost jednotlivých kompetencí pro výkon svého povolání. V této části práce autor využívá nejenom teoretické znalosti získané studiem sociální pedagogiky, ale i vlastní praktické zkušenosti z práce policisty. Poznatky získané v této části práce transformuje do závěrů a doporučení pro praxi.

Klíčová slova: kompetence, schopnost, dovednost, vědomost, policista, sociální pedagog

ABSTRACT

This thesis written for the M. A. degree addresses the issue of competences of social pedagogue and a possibility of applying them in the work of policeman. The main aim of this thesis is to find an answer to the question whether the job qualifications of social pedagogue may be used with the criminal police and investigation service of the Police of the Czech Republic. In the first part of his work the author deals with theoretical concepts of social pedagogy. Here he also compares the profession of social pedagogue with that of policeman. He puts emphasis on the competences (qualification requirements) needed for doing these jobs; he also characterises on-the-job responsibilities of either group of professionals. In the second part of his thesis he attempts to define the extent to which the competences to perform certain job tasks may be mutually used by these professionals. In order to find the overlapping areas of competences he compares the data

obtained within his research project. The main method applied in the research is a questionnaire; the respondents are students of social pedagogy at the Faculty of Humanities, Bata University in Zlín and policemen with the Department of the Regional Police Headquarters of Zlín Region. To get acquainted with the competences regarded as important by these two groups of professionals, he quantified the data obtained by means of the questionnaire method. This enabled him to identify the overlapping areas as well as to point to similarities and differences between them. The next aim is to show how the policemen themselves assess the importance of individual competences for doing their job. In this part of his thesis the author employs not only his theoretical knowledge of the issue acquired by his study of social pedagogy but also practical experience from his work as policeman. The findings arrived at in this part of his work are transformed into the conclusions and recommendations applicable in practice.

Key words: competence, ability, skill, knowledge, policeman, social pedagogue

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu práce panu Mgr. Štefanu Chudému, PhD., za odborné vedení, poskytnutý studijní materiál, cenné rady a připomínky k mé diplomové práci. Dále bych chtěl poděkovat svým kolegům z Oddělení obecné kriminality ve Zlíně za jejich ochotu zúčastnit se výzkumu a poskytnutou morální podporu v tomto procese. V neposlední řadě děkuji své rodině za trpělivost.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 PŘÍSTUP A TERMINOLOGICKÉ VYMEZENÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	14
1.1 HISTORICKÉ ASPEKTY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	15
1.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO VĚDNÍ OBOR	19
1.2.1 Názorový pluralismus v sociální pedagogice.....	19
1.2.2 Definice sociální pedagogiky	21
1.2.3 Předmět a funkce sociální pedagogiky.....	22
1.2.4 Postavení sociální pedagogiky ve struktuře vědních disciplín.....	23
1.2.4.1 Sociální práce.....	26
1.3 VZDĚLÁVÁNÍ V OBORU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA V ČR.....	27
2 PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	30
2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ PROFESE	30
2.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOG.....	31
2.2.1 Funkce sociálního pedagoga	32
2.2.2 Činnost sociálního pedagoga.....	32
2.2.3 Odborné dovednosti a znalosti sociálního pedagoga	33
2.2.4 Uplatnění sociálního pedagoga v praxi	34
2.3 KOMPETENCE	35
2.3.1 Model kompetencí sociálního pedagoga podle B. Krause	36
2.3.2 Model kompetencí sociálního pedagoga podle Š. Chudého	37
2.3.2.1 Kompetence edukační.....	37
2.3.2.2 Kompetence sociálně – výchovná.....	38
2.3.2.3 Kompetence diagnostické	38
2.3.2.4 Kompetence metodologické	38
2.3.2.5 Kompetence prevenční	39
2.3.2.6 Kompetence resocializační a převýchovné.....	39
2.3.2.7 Kompetence poradenské	39
2.3.3 Shrnutí	40
3 PROFESE POLICISTY	41
3.1 VZDĚLÁVÁNÍ V POLICII	41
3.2 NÁPLŇ PRACOVNÍ ČINNOSTI KRIMINALISTY.....	42
3.2.1 Role a povinnosti kriminalisty	43
3.2.2 Podmínky pro výkon profese	44
3.3 KOMPETENCE KOMISAŘE.....	45
3.3.1 Klíčové kompetence	46
3.3.2 Odborné kompetence	47
3.3.3 Občanské kompetence.....	48
3.3.4 Shrnutí	49
II PRAKTICKÁ ČÁST	50
4 PŘÍPRAVA A PRŮBĚH VÝZKUMU	51

4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍLE VÝZKUMU	51
4.2	DRUH VÝZKUMU.....	52
4.3	HYPOTÉZA	52
4.4	PROMĚNNÁ	53
4.5	VÝZKUMNÝ VZOREK	53
4.6	METODY A TECHNIKY VÝZKUMU	53
4.7	SBĚR A ZPRACOVÁNÍ DAT	54
5	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	56
5.1	VYHODNOCENÍ ČÁSTI A DOTAZNÍKU	56
5.2	VYHODNOCENÍ ČÁSTI B DOTAZNÍKU	59
5.3	VYHODNOCENÍ ČÁSTI C DOTAZNÍKU	62
5.4	OVĚŘENÍ DANÝCH HYPOTÉZ.....	65
5.4.1	Ověření hypotézy V1	65
5.4.2	Ověření hypotézy V2	65
5.4.3	Ověření hypotézy V3	66
6	DISKUZE KE ZJIŠTĚNÝM POZNATKŮM	67
6.1	MODEL KOMPETENCÍ KRIMINALISTY – SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	69
6.2	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	70
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ	75
	SEZNAM TABULEK.....	76
	SEZNAM PŘÍLOH.....	77

ÚVOD

Profesi policisty chápeme jako povolání, na které se vztahují nejenom přísná pravidla stanovená zákony České republiky, ale i morální a etické normy. Úkolem Policie České republiky je především chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti, prosazovat zákonnost, chránit práva a svobody osob, preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji. Policista je profesionál, který ctí zákon, přistupuje individuálně a spravedlivě ke každému občanovi a celoživotně prohlubuje svoje znalosti a odbornou kvalifikaci potřebnou na výkon svého povolání. Ukazuje se, že sociální pedagogika, přestože je mladým oborem, může poskytnout možnosti nejenom sociálním pedagogům ale i policistům na utváření, doplňování a rozšiřování kvalifikačních předpokladů na výkon vlastní profese. Domníváme se, že v rámci studia sociální pedagogiky se dokáže vyprofilovat specialista pro službu v policejních složkách, v jehož kompetenci bude především řešit případů násilné a mravnostní povahy, zabývat se trestnou činností mládeže a páchanou na mládeži. V neposlední řadě je to odborník se všeobecným celospolečenským přehledem, schopný komunikovat a spolupracovat se státními a nestátními organizacemi a spolupodílet se na vypracovávání preventivních programů zaměřených na předcházení a eliminování trestné činnosti především této věkové kategorie.

Základním cílem diplomové práce je najít odpověď na otázku, zda studium oboru sociální pedagogika poskytne svému absolventovi kvalifikaci, která se uplatní v policejní praxi a pomůže ji nejenom vykonávat, ale i rozvíjet a zlepšovat. Tato práce zároveň představuje pokus vymezit z hlediska profese specifické činnosti a náplň práce sociálního pedagoga a přispět tak k jejímu pevnému zakotvení v katalogu profesí. Vzhledem ke stanovenému cíli diplomové práce se budeme hlouběji věnovat jednotlivým kompetencím obou skupin profesionálů.

Diplomová práce je komponována do dvou hlavních částí. V první, teoretické části autor vychází z poznatků získaných vysokoškolským studiem oboru sociální pedagogika a zároveň využívá osobní poznatky a zkušenosti ze zkoumané činnosti, které získal během šestnáctileté služby u Policie ČR. První část práce je rozčleněna do několika kapitol s podkapitolami. První kapitola se zabývá sociální pedagogikou a představuje ji nejenom jako subdisciplínu pedagogiky, ale i jako samostatnou vědní disciplínu. Další je věnována charakteristice profese sociálního pedagoga s důrazem na kompetence, které jsou pro ni

typické. Třetí, poslední kapitola v této části poskytuje pohled na činnost Policie ČR právě se zřetelem na téma diplomové práce. Z tohoto důvodu soustřeďuje pozornost na činnost a kompetence policistů zařazených u služby kriminální policie a vyšetřování.

Základem druhé, praktické části věnované nastolenému výzkumnému problému, metodám uplatněným při realizaci výzkumu, jeho výsledkům a interpretaci získaných dat je zkonstruovaný modifikovaný dotazník týkající se kompetencí sociálního pedagoga. Tento dotazník použila ve svém výzkumu Rozsypalová (2009).¹ Data, která takto získala, zachycují názory jejich respondentů (studentů sociální pedagogiky) na důležitost jednotlivých kompetencí sociálního pedagoga. V rámci našeho výzkumu jsou porovnána s daty, které byla získána na základě kvantitativního výzkumu našeho vzorku respondentů – policistů ze služby kriminální policie a vyšetřování a která byla následovně vzájemně komparována na základě statistické analýzy. Uvedený postup umožňuje identifikovat styčné plochy (shodu) a vzájemnou podobnost, ale i případné rozdíly mezi danými profesemi a pomocí těchto údajů vytvořit model kompetencí sociálního pedagoga v rámci Policie ČR.

¹ Rozsypalová využila tento dotazník jako výzkumný nástroj ve své diplomové práci. Vzorek respondentů tvořili studenti 2. ročníku magisterského studia na UTB ve Zlíně. Odkaz na diplomovou práci jmenované uvádíme v seznamu použité literatury.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘÍSTUP A TERMINOLOGICKÉ VYMEZENÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Zamyslíme-li se nad slovním spojením sociální pedagogika, nabízí se nám možnost vymezit je z pohledu tradičního prostředí školy a vyučovacího procesu, se kterými se výraz pedagogika, jako základ tohoto spojení, nejčastěji spojuje. Přidáním přívlastku sociální rozšíříme tento pohled za rámec uvedeného prostředí školy. Pojem sám potom vyjadřuje propojení široké a složité problematiky výchovy se složitou a mnohostrannou problematikou fungování společnosti. Průcha v práci *Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech* (1997, s. 27 – 28) uvádí, že sociální pedagogika je jednou z dalších disciplín, které společně utvářejí obsahovou náplň pedagogiky. Ta si přitom zachovává samostatnost jako vědní obor s vlastním předmětem výzkumu a používanými výzkumnými metodami. Vyznačuje se rovněž vnitřní strukturou, která umožňuje její fungování.

Pozice sociální pedagogiky ve vztahu k pedagogice i dalším pedagogickým subdisciplínám je předmětem mnoha diskuzí. V našich podmínkách představuje mladý obor, který nemá takovou tradici jako např. v Polsku. V souvislosti se vznikem sociální pedagogiky Průcha (1997, s. 38) poukazuje na sociální faktory a jejich vliv na vzdělávací šance a dráhy jednotlivců i celých specifických sociálních skupin (etnických, jazykových, rasových, náboženských aj. skupin). Všimá si, jak zkoumání vztahů mezi určitým sociálním prostředím, které zastupuje rodina, komunita, pracoviště, region, stát aj., a edukačním prostředím přispělo ke vzniku sociální pedagogiky jako samostatné vědy. Díváme-li se na sociální pedagogiku z tohoto úhlu, zjišťujeme, že je vědou hraniční, která kromě zmíněné skupiny věd o výchově zasahuje do věd o společnosti.²

První část diplomové práce je zaměřena na sociální pedagogiku s cílem poskytnout základní teoretické informace o oboru, jeho historii, předmětu, obsahu i cílech. Budeme vycházet ze širokého pojetí sociální pedagogiky podle Baláže, který uvádí (1991, s. 610), že „sociální pedagogika je pedagogická disciplína, která na základě exaktních poznatků řeší vztahy výchovy a společnosti, podílí se na vymezování cílů výchovy, zkoumá výchovné aspekty socializačního procesu a přispívá k rozvoji osobnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu v rodině, škole a ve volném čase.“

² Viz kapitola o postavení sociální pedagogiky ve struktuře vědních disciplín.

1.1 Historické aspekty sociální pedagogiky

V první části práce velmi stručně nastíníme některé souvislosti mezi životem společnosti a pedagogickými aktivitami tak, jak se vyvíjely v historii. O vzájemném vztahu mezi výchovou a prostředím, ve kterém se tato uskutečňuje, byli přesvědčeni už v antickém Řecku a v jednotlivých městských státech připisovali výchově a vzdělávání (ale především chlapců) značný význam. O výchově jako prostředku přípravy mládeže na život v obci hovořili i nejvýznamnější řečtí filozofové té doby – Sokrates, Platon a Aristoteles, kteří založili i své vlastní školy. Společenskou funkci výchovy si uvědomoval především **Platón** (428-348 př. n. l.), který zdůrazňoval, že mezi výchovou, vzděláním a společenským postavením člověka je vzájemná souvislost. Podle jeho názoru výchova může zajistit bezproblémové fungování státu.

Po zhroutilí antické městské civilizace, její kultury a vzdělanosti, další doklady zájmu o vzdělávání a výchovu v raném středověku jsou minimální a nacházíme je jen ve velmi omezeném působení středověkých církevních škol, které vznikaly při kostelech a kláštorech. Postupně je začaly střídat městské školy, které zaměřením na zručnosti uplatnitelné v praktickém životě více odpovídaly rostoucím nárokům a potřebám tehdejší společnosti vrcholného středověku.

K výraznějším změnám postojů k výchově jako záležitosti širšího společenského zájmu dochází až s nástupem novověku, v období osvícenství. Jak uvádí Klapilová (1996, s. 7), rychlejší rozvoj přírodních věd položil základ pro tezi, že změny prostředí vyvolávají změny organismu a že tedy existuje závislost mezi organismem a prostředím, ve kterém tento organismus žije. V tomto období se začali osvícenští myslitelé zajímat o uplatňování metod zkoumání přírodního prostředí na výzkum života společnosti. K zájemcům o význam společenského prostředí patřil **Jean-Jacques Rousseau** (1712 –1778). Jeho filozofické názory se týkaly rozkladu společenských struktur. Nejznámější z jeho teorií hlásá, že lidské bytosti jsou ze své podstaty dobré, když se narodí, ale společnost a její instituce je poškozují a zbavují jejich přirozenosti, tedy dobroty. Rousseauovy pedagogické myšlenky se týkaly výchovy dětí v souladu s přírodou a jejími zákony tak, aby byl vychován svobodný člověk, kterého nikdo nebudeme do ničeho nutit a přitom budou respektovány jeho věkové a individuální zvláštnosti. Úlohou pedagoga je poskytnout příležitost k učení a usnadnit je.

Vlivem prostředí na výchovu se zabýval **Johann Heinrich Pestalozzi** (1746 – 1827), který navázal na Rousseauovy myšlenky. Sám se stal tvůrcem myšlenky celostního vzdělávání. Zvláštní důraz kladl na základní vzdělávání dětí, se kterým se mělo začít přímo v rodině ještě před tím, než dítě začne chodit do školy. Tu si mělo osvojit základní intelektuální, řemeslné, mravní a náboženské hodnoty jako základ všestranného a harmonického rozvoje své osobnosti.

Jak jsme právě naznačili, v Evropě jsou počátky moderní sociální pedagogiky spjaty s nástupem novověku, který charakterizují převratné společenské změny podmíněné průmyslovou revolucí. Postupný přechod od podomácké výroby, přes výrobu manufakturní až po továrenskou začal rozkládat dosavadní společenské vztahy a vazby. Zánikem nevolnictví vznikla volná pracovní síla, která se nechávala najímat na námezdní práci. Přeměna společensko-ekonomických vztahů a vznik nových společenských situací způsobila rozšíření současných negativních společenských jevů a zároveň i vznik nových. Patřily k nim tuláctví, alkoholismus, krádeže, opuštěné, zanedbané a toulající se děti bez domova a mnoho jiných. Těchto negativních jevů jako průvodních znaků nové doby si začala všímat sociální filozofie především v těch zemích, kde byly nejvýraznější. Tento zájem se pochopitelně nejdříve projevil ve Velké Británii, Francii a částečně i v Německu. Do popředí se dostává výchova, která se zaměřuje nejen na jednotlivce, ale i celé sociální skupiny s cílem napravit tuto situaci. Kvapilová uvádí (1996, s. 7), že v 19. století, kdy vzniká sociologie, se více prosazují myšlenky o rozhodujícím vlivu prostředí na utváření osobnosti. Na první místo se dostává zájem o vlivy společenského prostředí na jednotlivce. Na základě těchto myšlenek vzniká i nový pedagogický směr – pedagogika sociologická.

Pojem „sociální pedagogika“ poprvé záměrně použil **A. Diesterweg** (1790 – 1866) v díle *Rukověť vzdělání pro německé učitele*, která vyšla v českém překladu v Praze v roce 1954, ve kterém zdůrazňuje, aby žáci byli vedeni k pravdě a svobodě přirozenou výchovou. Při výuce kladl důraz na názornost, aktivnost a přihlížení k současným kulturním poměrům země.

Prvním autorem, který předkládá ocelené spisy o sociální pedagogice je **Paul Natorp** (1854 – 1924), německý filozof a pedagog, v díle *Socialpädagogik* (1898) objasnil podstatu a cíle sociální pedagogiky jako teoretické vědy. Natorp, který zdůrazňoval společenskou podstatu výchovy člověka, vystupuje proti individuální pedagogice, avšak to neznamenalo, že by přitom přestal zdůrazňovat jedinečnost každého člověka. Kvapilová poukazuje na fakt (1996, s. 9), že usiloval o filozofické zdůvodnění sociálního cíle

výchovy. Podle jeho přesvědčení posláním výchovy je zdokonalovat a zušlechťovat jednotlivce a prostřednictvím těchto dokonalých jedinců vytvářet společenskou jednotu.

V souvislosti se zakladatelem české sociální pedagogiky **G. A. Lindnerem** (1828 – 1887) hovoří Kraus (2001) o tom, že kladl důraz na výchovu nejen se zřetelem na individuální cíle ale i cíle společenské. Lindner, který používal pojem sociální pedagogika, v ní viděl možnost povznesení člověka v sociální oblasti. Díky názorům Pestalozziho, Natorpa a Lindnera se začíná sociální pedagogika postupně vyčleňovat jako samostatná pedagogická disciplína.

Na počátku 20. století se sociální pedagogika rozvíjela ve své teoretické i praktické podobě. Ze sousedních zemí, kde se realizovaly praktické sociálně pedagogické aktivity, třeba uvést na prvním místě Polsko. Například sociálně pedagogické škola, na jejíž vznik a působení upozorňuje Klapilová (1996, s. 10), se orientovala na výzkumné aktivity a sociální práci v terénu. Mezi propagátory sociální pedagogiky a zároveň realizátory terénních výzkumů patří **Helena Radlinská** (1879 – 1954) a **Florian Znaniecki** (1882 – 1958).

V období první ČSR, přesněji v českých zemích, upozorňuje na otázky sociální pedagogiky studie **I. A. Bláhy** (1879 – 1960), kterou nazval *Sociologie dětství* (Praha, 1927). Významný posun znamenala práce **Stanislava Velinského** (1899 – 1991) nazvaná *Individuální základy sociální pedagogiky* (Brno, 1927). Autor zdůrazňuje, že vědeckost pedagogiky spočívá na empirickém základě, na šíři shromážděných faktů, jejich výběru a třídění, protože tyto postupy umožňují kdykoliv se přesvědčit o platnosti poznatků. Ve své knize věnuje pozornost i individuálním tendencím (pudům), jež mají sociální význam. Podle jeho názoru sociální pedagogika má zkoumat jejich genezi, morfologii a dynamiku a případně je ovlivňovat.

V souvislosti s počátky sociální pedagogiky v ČSR třeba upozornit i na tehdejší stav pracovišť: neexistovalo žádné samostatné pracoviště, které by se věnovalo sociální pedagogice a ani nevzniklo žádné dílo zabývající se výhradně touto problematikou. Jak uvádí Průcha (1997, s. 28), k určité změně tohoto stavu dochází až po 2. světové válce. V šedesátých letech 20. století, kdy nastalo oživení sociologie, se začal používat pojem sociální pedagogika. Nicméně zůstává se však jen u pojmu, protože rozvoj sociální pedagogiky jako samostatné vědní disciplíny stagnuje až do roku 1990. Do té doby všechny sociální souvislosti zkoumá sociologie výchovy, jako jedna ze subdisciplín

pedagogické vědy. K otázkám sociální pedagogiky se věnovali především M. Přadka a O. Baláž. Její rozvoj, jak uvádí Klapilová (1996, s. 11), byl značně ovlivňován působením polských i německých odborníků. Největšího vlivu dosáhla práce R. Wroczyńskiego *Sociální pedagogika*, která vyšla poprvé ve slovenském překladu v Bratislavě už v roce 1968. Toto dílo významně obohatilo zkoumání vzájemného vztahu výchovy a sociálního prostředí.

Tab. 1. Přehled vývoje názorů na sociální pedagogiku (Bakošová, 1994, s. 6)

SMĚR	PŘEDSTAVITELÉ
1. směr - Sociální pedagogika	
a) praktický směr	J. H. Pestalozzi, R. Owen, S. Tešedík, S. Ormis
b) teoretický směr	
• filozofický	P. Natorp, H. Spencer, G. A., Lidner
• experimentální	F. L. Play, P. Bergman
2. směr - Sociologická pedagogika	G. Roum, K. Galla, I. A. Bláha
3. směr - Pedagogická sociologie	
a) starší koncepce (spekulativní)	
b) novější koncepce (empirická)	E. Durkheim
4. směr - Sociologie výchovy	H. Radlinská, F. Znaniecki
5. směr - Sociální pedagogika	P. Wroczyński, M. Přadka, O. Baláž

Po roce 1989 byl vývoj sociální pedagogiky poměrně nepřehledný. Vzhledem na složitý vývoj této disciplíny v Československu a slabou zakotvenost mezi vědami v minulosti zjevně hledala svůj vlastní pojmový aparát a metodologické postupy. Bakošová (1994, s. 5), která předkládá ucelený přehled vývoje sociální pedagogiky od jejich počátků až po současnost, zdůrazňuje, že vývoj po roce 1989 potvrdil nutnost jejího dalšího rozvoje. Autorka zároveň poukazuje na možnost využít jako východisko dva konkrétní zdroje. Podle jejího názoru jsou to na jedné straně historické zkušenosti oproštěné od ideologie a na druhé straně zkušenosti zahraničních odborníků.

V této části práce jsme se pokusili jenom velmi stručně načrtnout nejvýznamnější historické souvislosti vzniku a vývoje sociální pedagogiky na pozadí života společnosti v jednotlivých obdobích, která souvisí s rozvojem této disciplíny. Zároveň jsme se pokusili představit činitele, kteří ji obohatili o mnohé podnětné myšlenky a nasměrovali jeho vývoj.

1.2 Sociální pedagogika jako vědní obor

Současnost ukazuje, že od revoluce 1989, se sociální pedagogika postupně vymaňuje ze stavu, kdy teorie výchovy zastřešovala všechny metodologické přístupy týkající se výchovy. V současnosti se sociální pedagogika prezentuje jako samostatná vědní disciplína.

Charakterizovat sociální pedagogiku a vymezit její postavení mezi jinými vědami umožňují především názory Bakošové, Chudého a Krause, kteří ji vnímají jako aplikovanou pedagogickou vědu, která je výrazně transdisciplinární. Ve vztazích k jiným disciplínám jasně dominuje vztah se sociologií; v praxi nicméně využívá teoretické poznatky pedagogiky, psychologie a dalších společenských věd. Zaměřuje se na zkoumání každodenního života jedince a na řešení jeho problémů. Všimá si, jak souvisí sociální prostředí s utvářením života jedince i sociální skupiny. Akcentuje nejenom sociálně výchovnou pomoc ohroženým skupinám dětí a mládeže, ale i výchovně-vzdělávací práci s marginálními a vyloučenými sociálními skupinami.

1.2.1 Názorový pluralismus v sociální pedagogice

V této podkapitole porovnáme názory několika autorů, kteří se věnují charakteristice sociální pedagogiky jako aplikované vědy. Z hlediska naší práce se ztotožňujeme s Krausovým (2001) pojetím sociální pedagogiky jako aplikované pedagogické disciplíny, jejíž pozornost je na jedné straně orientována na oblast využívání a ovlivňování volného času a na straně druhé na skupiny ohrožené narušeným procesem socializace. Tento přístup je pro nás důležitý, protože se zaměřuje nejen na společenské problémy vysloveně patologického charakteru, jak tomu bývá v případě marginálních skupin, jakož i na problémy některých dalších částí populace, kterou jsou často ohroženy ve svém rozvoji a jsou potencionálně deviantně jednající. Vzhledem na náš zájem je velmi podnětný současný pohled i na celou populaci. Sociální pedagogika se tak stává aplikovanou disciplínou, která podporuje vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti a ovlivňuje formování optimálního způsobu života v dané společnosti (Kraus, 2001, s. 12).

I když se v naší práci opíráme především o Krausovo pojetí sociální pedagogiky, považujeme za důležité i názory dalších autorů, které umožňují hlouběji proniknout do její problematiky. Například Hradečná (1998, s. 7) vymezuje sociální pedagogiku jako

disciplínu, která se zabývá překročením dimenzí vymezených školou a která zároveň klade důraz na celistvost školní a mimoškolní problematiky. Orientuje se na spolupůsobení školních a širších sociálních vlivů na jedince, či v kladném anebo záporném smyslu. Všímá si pozice jednotlivce uvnitř sociální skupiny, kterou určuje nejen jeho postavení jako žáka, ale i jeho příslušnost do různých sociálních skupin a zařazení do společnosti jako takové. Pro naši práci je důležité, že Hradečná zahrnuje do sociální pedagogiky společenské předpoklady výchovných a vzdělávacích jevů a procesů a požadavky, které jsou na ně kladeny. Význam mají její názory nejen na prognózy a perspektivy sociální výchovy, ale i na vztahy, ve kterých se realizují.

U Klímy (1993, s. 13) oceňujeme, že vidí sociální pedagogiku jako obor, který se soustřeďuje na otázky pomoci při utváření optimálního životního stylu jednotlivce, na ulehčení procesů enkulturace a socializace. Ve vztahu k naší práci je důležité, že charakterizuje formy a zdroje konfliktních interakcí mezi jedincem, skupinou a společností. Podle jeho názoru řešení těchto negativních jevů poskytuje výchova, vzdělávání, organizování prostředí a usměrňování a řízení různých výchovně-vzdělávacích činností.

Poláčková (in Sekot, 1997, s. 26) zdůrazňuje v souvislosti se sociální pedagogikou její multidisciplinární povahu. Charakterizuje ji jako obor, který rozvíjí a integruje poznatky věd o člověku a společnosti do preventivního, edukačního a reedukačního působení. Podle jejího názoru k úlohám sociální pedagogiky patří analyzovat vztahy mezi jedincem, skupinou a prostředím a optimalizovat je. Poláčková dále vidí úlohu sociální pedagogiky ve zkoumání propojenosti jevů sociálně-biologicko-psychologického charakteru, které ovlivňují sociální integraci jedince a jeho způsobilost zvládat složité životní situace. Autorka přikládá značný význam komunikační způsobilosti, především umění vést dialog, protože právě ten výrazně mobilizuje rezervy jedince a posiluje jeho osobní růst.

Další přístup, který bereme do úvahy, je přístup Bakošové, která ve své práci *Sociální pedagogika. Vybrané problémy* (1994, s. 62), vymezuje čtyři rozdílné přístupy k jejímu pojetí:

1. pedagogika prostředí, která objasňuje vztah mezi ním a výchovou,
2. pedagogika zkoumající formování člověka,
3. pedagogika, která chápe výchovu jako pomoc všem věkovým kategoriím a je orientována antropologicky,

4. pedagogika zabývající se odchylkami sociálního chování.

Zajímavý je i přístup Wroczyńskiego (in Bakošová, 1994, s. 7), který v souvislosti se sociální pedagogikou hovoří o pedagogice prostředí a výchovy. Svou pozornost proto zaměřuje na zkoumání přirozeného prostředí, v němž výchova probíhá. Pro něj je to především rodina, lokální prostředí a vrstevnické skupiny. Zvláštní pozornost věnuje výchově mimo školu, především výchovnému působení na jednotlivce ve volném čase. Pozornost zaměřuje i na systém dalšího vzdělávání.

Vyjdeme-li z práce Chudého, *Pedagogika v teorii a praxi* (2004, s. 7 – 21), zjistíme, že i on zdůrazňuje sociální dimenzi sociální pedagogiky, kterou určuje společenská situace a podmínky dané kultury. Těžiště sociální pedagogiky je podle jeho názoru v akceptování těchto podmínek a v práci s nimi. Na jedince se snaží působit v rámci jeho socializace tak, aby se začlenil do společnosti pokud možno bez problémů.

1.2.2 Definice sociální pedagogiky

Pro naši práci jsou závažné i slovníkové definice sociální pedagogiky. Například Průcha v *Pedagogickém slovníku* (2003, s. 217) ji definuje jako „*disciplínu pedagogiky zabývající se širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Mezi tyto problémy patří zejména poruchy rodiny a rodičovství, náhradní rodinná výchova, delikvence a agresivita mládeže, dětská prostituce a pornografie, dodržování práv dítěte, resocializace a reedukace trestaných osob a další.*“ (Průcha, 2003, s. 217). Na druhé straně *Slovník sociální práce* (Matoušek, 2008, s. 198) vymezuje sociální pedagogiku jako „*odbornou disciplínu, která se zabývá rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožujících vývoj člověka a uplatňováním postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení. Zaměřuje se jak na ovlivňování ohroženého dítěte, tak na ovlivňování prostředí, ve kterém se ohrožená osoba pohybuje.*“

Obě definice zdůrazňují výchovné působení sociální pedagogiky na člověka, především na děti a mladistvé s tím, aby se předcházelo a napravovalo negativní působení nevhodného sociálního prostředí, ve kterém se ohrožený jedinec pohybuje. První z nich zdůrazňuje výchovné působení pedagogických pracovníků při nápravě nedostatků, druhá zase více zvýrazňuje preventivní působení, které spočívá ve vyhledávání sociálních činitelů, které ohrožují úspěšnou socializaci jednotlivce.

1.2.3 Předmět a funkce sociální pedagogiky

V přístupech k sociální pedagogice, které jsme našli u výše uvedených autorů, vidíme určité rozdíly. Nicméně zároveň zjišťujeme, že shodně poukazují na význam sociálního prostředí pro výchovu člověka. Můžeme tedy dospět k určitému závěru, že předmětem sociální pedagogiky jsou sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti. Jedná se tedy o proces výchovy, který se vnímá jako vědomá, promyšlená a cílená intervence do procesů socializace, a to především u ohrožených a sociálně znevýhodněných skupin dětí, mládeže, ale i dospělých. Podle Čápa (1997, s. 111) tento proces se může charakterizovat i jako zásah do zvyklostí, pravidel, norem, hodnot a postojů potřebných k existenci příslušného společenství. V této souvislosti chceme upozornit, že jejich cílem těchto postupů není ovládnout a libovolně manipulovat s jednotlivci a skupinami, ale předcházet a bránit vzniku dysfunkčních procesů nejen v rodině ale i ve škole, protože představují nejvýznamnější činitele v procesech socializace dětí a mládeže, a pomáhat řešit krizové a konfliktní situace, jestliže už nastaly.

Bakošová (1994, s. 13) za předmět sociální pedagogiky považuje společenské prostředí, protože v něm probíhají výchovné procesy. Organizování tohoto prostředí vidí jednak jako prostředek na utváření výchovně hodnotných podnětů podle individuálních potřeb jednotlivců, jednak jako prostředek umožňující kompenzovat jeho nevhodné vlivy na jednotlivce. Dává je do souvislosti se sociálně integrační pomocí všude tam, kde rodina škola ztratily své funkce v procesech socializace. Místo pro uplatnění sociální pedagogiky nachází všude tam, kde se vyžaduje pomoc jednotlivcům, jestliže nastanou sociální problémy. Vidí, že může převzít úlohu rodiny a školy především tam, kde řešení vzniklých problémů se zdá být za hranicemi jejich možností.

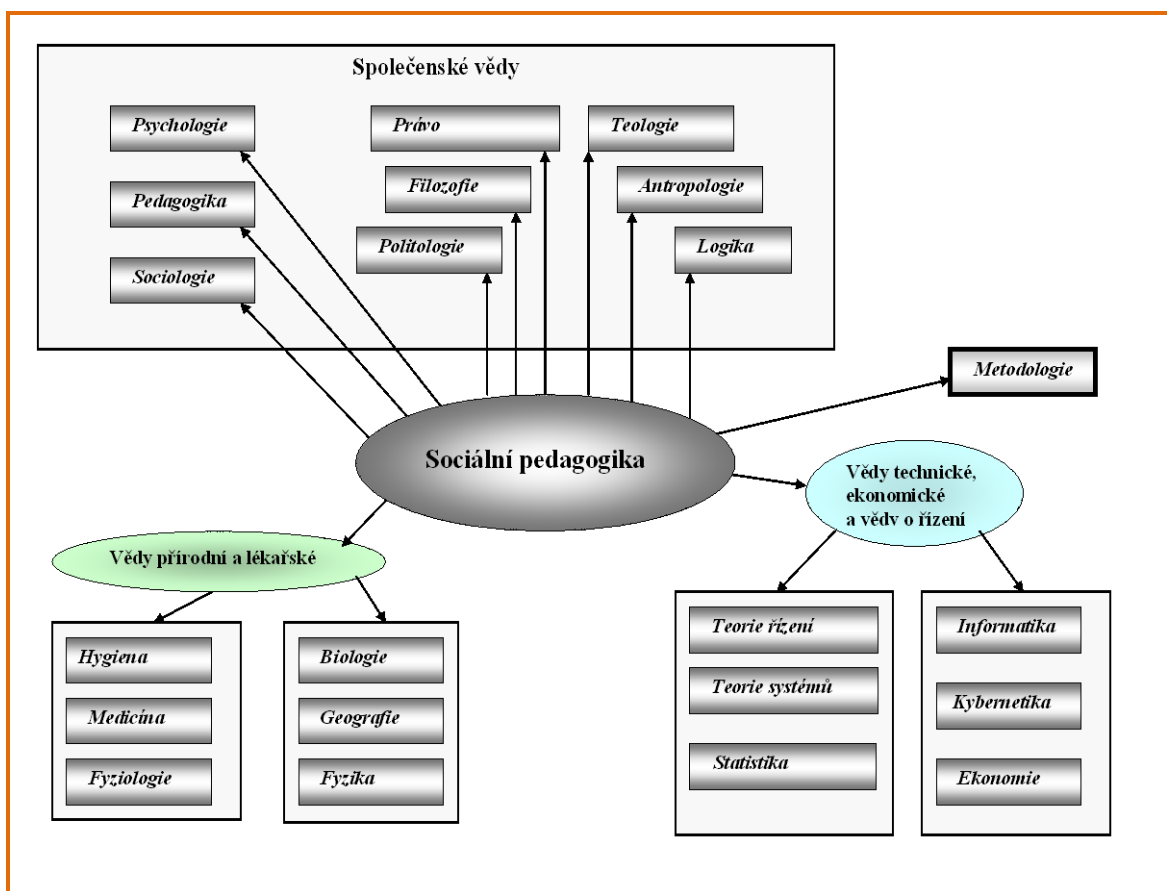
Kraus (2008, s. 49) zastává názor, že „*předmětem sociální pedagogiky jsou sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti.*“ I v tomto pojetí vidíme důraz na vzájemnou souvislost mezi sociálním prostředím a možnostmi výchovného působení na jednotlivce.

V souvislosti s předmětem a funkcí sociální pedagogiky se rovněž musíme zamyslet nad možnostmi zkoumání v této oblasti, protože výzkum je zdrojem poznání a potvrzuje, koriguje nebo vyvrací doposud známé poznatky. S ním pochopitelně souvisí metodologické otázky, tj. jaké výzkumné strategie a metody výzkumu uplatňujeme. Výzkum sociálního prostředí, procesů socializace (i resocializace) a možnosti aplikace rozličných činností spolu s hodnocením jejich účinností v konkrétní praxi je náročný.

Složitost, rozsáhlost, různorodost a proměnlivost prostředí se odráží i v problematice, kterou sociální pedagogika zkoumá. Její šířka a komplikovanost souvisí i s mimořádně různorodými teoreticko-filozofickými východisky, která poskytují současné vědy o člověku, na co upozorňuje Průcha (1997, s. 31 – 37). Vyzdvihuje fakt, že různá paradigmat, tj. obecné názory, ale i výzkumné přístupy a konkrétní metody, které uplatňuje daná disciplína, si často vzájemně protirečí. K rozšíření existujícího poznání v této oblasti přispívá používání výzkumných metod typických pro jiné disciplíny z oblasti sociálních věd. Potřeba využívat i tyto metody se dává do souvislosti s transdisciplinaritou daného oboru.

1.2.4 Postavení sociální pedagogiky ve struktuře vědních disciplín

Jak jsme už několikrát uvedli, sociální pedagogika jako věda má transdisciplinární charakter. Náborový pluralismus na sociální pedagogiku naznačuje rozdílné chápání jejího významu a poslání. Položíme-li si otázku o postavení sociální pedagogiky v systému věd, o průsečících a překrývání oblastí jejího působení se sférami jiných vědních oborů, najít odpověď pomáhá Chudého schéma, které reprodukuje (Obr. 1).

Obr. 1. Postavení sociální pedagogiky v systému věd (Chudý, 2004, s. 14)

Toto schéma, které pojímá zdroje sociální pedagogiky poměrně široce, umožňuje lépe vidět a zároveň pochopit složitost jejího postavení a vztahů k ostatním vědám o člověku. Ze samotného pojmu sociální pedagogika můžeme především vyvodit vztah mezi sociologií jako vědou o společnosti, jejím fungování, struktuře a procesech, které v ní probíhají, a pedagogikou, která poskytuje všeobecný teoretický, pojmový a metodologický materiál pro rozvoj sociální pedagogiky. Zde se jako disciplína prolíná s teorií výchovy a s pedagogikou volného času. Jestliže se stále koncentrujeme na procesy socializace a resocializace, vidíme možnosti, které nabízí při uplatňování široké škály volnočasových aktivit pro všechny věkové kategorie, a to nejen pro děti a mládež, ale i dospělé. Na tomto místě se okamžitě nabízí souvislost sociální pedagogiky s dalším vědním oborem – andragogikou. Chudý (2004, s. 16) uvádí i nový, celkem specifický vztah k speciální pedagogice, zejména k etopedii, která se zabývá otázkami náhradní výchovy, prevencí a poradenstvím. Má-li být úspěšná ve své praktické činnosti, musí se obracet k sociální pedagogice. Zde nachází sociální aspekt, který třeba brát do úvahy při řešení těchto otázek mimořádně závažných pro fungování společnosti i existenci jednotlivce.

Sociální pedagogika má nejbližší vztah k sociologii výchovy, která se považuje za teoretickou část sociální pedagogiky. Porovnáme-li sociologii výchovy se sociální pedagogikou, vidíme, že zkoumá výchovu na úrovni celé společnosti, tedy na makroúrovni, zatímco sociální pedagogika sleduje sociální aspekty a souvislosti na místní úrovni, v lokálním prostředí, jakým je škola, rozličné výchovné instituce apod. V tomto případě hovoříme o výzkumu na mikroúrovni.

Další vědou, která poskytuje sociální pedagogice základní znalosti pro práci s lidmi a ke které má užší vztah, je psychologie. Máme na mysli především psychologii osobnosti a sociální psychologie, které přinášejí poznatky o osobnosti člověka, jeho chování, prožívání, vztazích k ostatním, tedy poskytují obraz o psychických procesech a osobnosti člověka. Jak zdůrazňuje Musil (2005, s. 21) „*sociální psychologie se nezabývá jenom formami sociálního života o sobě, nýbrž prožitky a chováním jedince ve společnosti.*“ Čáp (1997, s. 11) zase v těchto souvislostech poukazuje na přínos psychologie vzhledem k její dlouholeté tradici působení ve výchovné praxi.

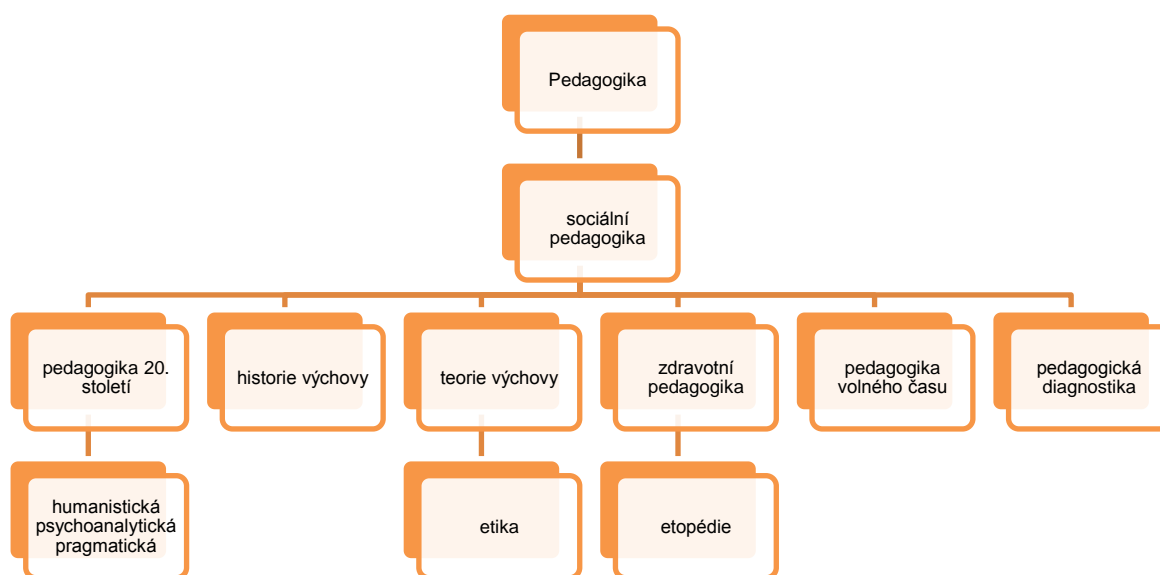
K poznání člověka jako předmětu zájmu a objektu působení sociální pedagogiky zásadním způsobem přispívá biologie. Poznatky o biologických procesech a genetickém základě člověka pomáhají utvořit komplexnější pohled na možnosti ovlivňovat jej v jeho prospěch prostřednictvím výchovného působení.

Další z východisek soudobé sociální pedagogiky můžeme spatřovat i v komplexním přístupu k člověku, který nabízí antropologie, a to především sociální a kulturní antropologie. Najít východiska ze zvláštních situací, které v dnešním světě vznikají stále častěji v souvislosti s rostoucím počtem kontaktů a interakcí rozličných kultur, pomáhá kromě kulturní antropologie i teorie interkulturní komunikace. Její význam roste při řešení konfliktních situací, které nastávají v soužití majoritního obyvatelstva s přistěhovaleckou minoritou.

Další vysvětlení toho, jak sociální pedagogika souvisí s dalšími vědami a jak ji ovlivňují, poskytuje Schilling (1999). Za všeobecné východisko sociální pedagogiky považuje filozofii, která poskytuje odpovědi na ontologické a gnozeologické otázky. Nicméně zásadní význam z filozofických disciplín má etika. Z hlediska realizace výchovných procesů jako neziskové činnosti v konkrétním sociálně-ekonomickém prostředí pomáhají sociální pedagogice ekonomické vědy. Politologie zase ukazuje sociální pedagogice politické souvislosti ve státě a ve světě. Přispívá tak k pochopení konkrétních paradigmat tím, že poskytuje komplexní materiál pro pochopení vztahu mezi politickými systémy a řízením společnosti i k postavení a úloze státu v sociální a výchovně-vzdělávací oblasti. Právo a právní disciplíny poskytují obraz o nejenom o právních hlediscích fungování státu, ale zároveň poskytují poznatky o normách z práva občanského, sociálního, trestního a pracovního, které sehrávají úlohu v socializaci jednotlivce i sociálních skupin. Zajímavé pohledy z hlediska sociální pedagogiky přináší ekologie, která se věnuje otázkám postavení člověka a přírody. Komplexní materiál z pohledu přírodního prostředí poskytuje podněty využitelné sociální pedagogikou především v praktické výchovné činnosti.

Další schéma, které zařazuje sociální pedagogiku do systému věd, v tomto případě především pedagogických, a které nám rovněž pomáhá objasnit názory na ni a sféru jejího působení, vypracovala Bakošová (Obr. 2).

Určitou výhodou tohoto schématu je, že poskytuje užší pohled na souvislost sociální pedagogiky s pedagogikou i dalšími pedagogickými disciplínami – pedagogikou 20. století, historií výchovy, teorií výchovy, zdravotní pedagogikou, s pedagogikou volného času a s pedagogikou diagnostickou. Zároveň najdeme i souvislosti se subdisciplínami některých z nich.

Obr. 2. Vztah sociální pedagogiky k pedagogickým vědám (Bakošová, 2008, s. 76)

V této části práce jsme načrtli, jak souvisí sociální pedagogika s jinými vědami o člověku a nepřímo naznačili problémy (střety zájmů několika věd), které mohou vzniknout v oblasti výzkumu i praktické činnosti.

1.2.4.1 Sociální práce

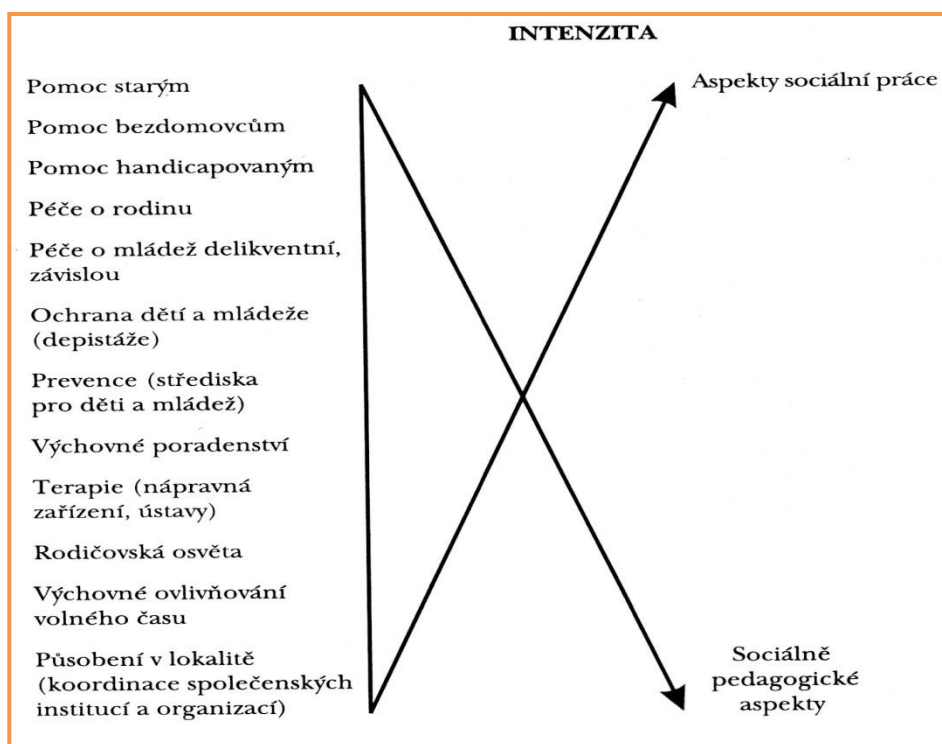
Sociální pedagogika věnuje důležitou a mimořádnou pozornost sociální práci, protože je oborově nejbližší sociální pedagogice. Navzdory tomu, že se vyprofilovala jako samostatná integrovaná disciplína, bývají oba pojmy často zaměňovány. Na charakteristiku i vymezení oblasti působení obou oborů existují různé názory. Pojetí odlišnosti, příbuznosti anebo dokonce totožnosti těchto disciplín úzce souvisí s jejich historickým vývojem i sociálně-kulturním prostředím, ve kterém nacházejí své uplatnění.

Vztah sociální pedagogiky a sociální práce je v zahraničí i v českých zemích pojímán skutečně velmi různě, co zajímavě vysvětluje Průcha (1997, s. 20 – 25). V anglosaských zemích je používán termín *social work*, který netřeba spojovat s pedagogikou. Pedagogika, problémy výchovy a vzdělávání jsou obvykle zařazeny do rámce jiných věd, především sociologie a psychologie. V německy hovořících zemích se používá pojem *sozial Arbeit*; sociální pedagogika je brána jako teorie sociální práce a v tomto vztahu jde často i o ztotožnění obou oborů. Kraus (2008) pro změnu upozorňuje na odlišnou situaci v Polsku. Zde se sociální práce vyvíjela na bázi sociální pedagogiky a z tohoto důvodu je sociální pedagogika považována za metodologický základ sociální

práce. Tento vztah má význam pro organizaci studia: sociální práce se studuje jako součást speciální pedagogiky, tzn. jako specializace v pedagogice. Jiný obraz poskytuje Česká republika, kde se sociální práce vyvíjela v rámci sociologických pracovišť. Tento stav může naznačovat příklon k anglosaskému modelu.

Na základě tohoto chápání sociální pedagogiky a sociální práce existují tři možné pohledy na tyto disciplíny (Ondrejko, 2000, s. 182):

- praktické ztotožnění obou disciplín (německý přístup),
- diferenciaci (anglosaské krajiny),
- integrace při zachování určité svébytnosti obou disciplín (Polsko, Slovensko, Česká republika).

Obr. 3. Prolínání sociální práce a sociální pedagogiky (Lukas in Ondrejko, 2000)

Jako nejpřiměřenější z těchto tří stanovisek se nám i z hlediska naší práce jeví stanovisko integrační, které podporuje spojování teoretických poznatků s praktickou činností. Názorné prolínání sociální práce a sociální pedagogiky znázorňuje Obr. 3.

1.3 Vzdělávání v oboru sociální pedagogika v ČR

V této kapitole se pokusíme přiblížit některé možnosti vzdělávání v oboru sociální pedagogika a ukázat, jak se koncepce tohoto oboru postupně vyvíjela, modifikovala a

prosazovala na českých univerzitách a vysokých školách.³ Samotné označení oboru a intenzivnější zájem o něj se u nás začal objevovat až v 90. letech 20. století díky rychlému rozvoji sociálních věd v prudce se měnící české společnosti.

Tab. 2 Sociální pedagogika na vysokých školách v ČR⁴

Název školy	Program	Obor	Druh studia	Forma studia
UP v Olomouci	pedagogika	sociální pedagogika	bakalářské	prezenční, kombinované
OU v Ostravě	pedagogika	sociální pedagogika	magisterské navazující	prezenční
	specializace v pedagogice	sociální pedagogika-prevence a resocializace	bakalářské	kombinované
			magisterské navazující	kombinované
Masarykova univerzita	pedagogika	sociální pedagogika	bakalářské	kombinované
			magisterské navazující	kombinované
		sociální pedagogika a poradenství	bakalářské	prezenční, kombinované
			magisterské navazující	prezenční
		sociální pedagogika a volný čas	bakalářské	prezenční
			magisterské navazující	prezenční
UK Praha	pedagogika	sociální pedagogika	magisterské navazující	prezenční, kombinované
	specializace v pedagogice	sociální pedagogika	bakalářské	prezenční
UTB Zlín	pedagogika	sociální pedagogika	magisterské navazující	prezenční
	specializace v pedagogice	sociální pedagogika	magisterské navazující	kombinované
			bakalářské	prezenční, kombinované
Univerzita H. Králové	specializace v pedagogice	sociální pedagogika	magisterské navazující	prezenční, kombinované
	vychovatelství	sociální pedagogika	magisterské	kombinované
		sociální pedagogika se zaměřením na etopedii	bakalářské	prezenční, kombinované
			magisterské navazující	prezenční, kombinované
	sociální pedagogika se zaměřením na tělesnou výchovu a sport	magisterské	prezenční	
Jihočeská univerzita	specializace v pedagogice	sociální pedagogika	bakalářské	kombinované

³ Coufalová ve své diplomové práci *Sociální pedagogika jako obor studia na vysokých školách v České republice* (Brno, 2006) uvádí, že sociální pedagogika se nejdříve vyučovala jako předmět při studiu učitelství na pedagogických a filozofických fakultách, později začaly vznikat vyšší odborné školy sociální (Praha, Olomouc, Kroměříž, Ostrava).

⁴ volně zpracováno, <http://www.vysokeskoly.cz/vyhledavac-programu-oboru>. [cit. 2011-02-12]

Nakonec se sociální pedagogika prosadila jako samostatný studijní obor také na českých vysokých školách, což podrobněji znázorňuje níže uvedená tabulka.

Základním východiskem studia v tomto oboru je připravit odborníka, který ve svém povolání pravděpodobně stráví převážnou většinu svého aktivního života. Necháme-li stranou osobnostní předpoklady uchazeče o studium, které by měly být samozřejmostí, tak v průběhu studia by měl úspěšný kandidát získat odbornou způsobilost na výkon profese, získat znalosti teoretických základů výchovy a osvojit si základní metodologické poznatky z vlastní specializace, aby jako graduovaný odborník dokázal aplikovat teoretické poznatky do praxe. Kromě toho by měl mít návyky samostatně a systematicky se vzdělávat a v neposlední řadě také zastávat profesionálně-etické postoje.

K získání těchto minimálních standardů by měl přispět jednotný kontinuální systém vzdělávání od vyšších odborných škol až po doktorandské studium na univerzitách. Obsah studijního programu by měl být široce koncipován, aby umožnil postup do vyšších stupňů studia. Tak by každý stupeň studia pochopitelně poskytoval studentům příležitost získat dostatečnou kvalifikaci pro působení v některé z profesních oblastí. Kraus (2007, s. 70) nevyklučuje diferenciaci přípravy s ohledem na cílové skupiny nebo jednotlivé oblasti praxe. Podle jeho názoru tento postup bude možný jen tehdy, bude-li zachován dostatečně široký společný studijní základ. V souvislosti s vývojem celospolečenských poměrů, reflektováním sociální reality a získáváním nových vědeckých poznatků by se měla vypracovat i koncepce dalšího prohlubování existujících poznatků a vědomostí ale i celoživotního vzdělávání formou různých specializačních kurzů, atestací a workshopů.

Jak jsme na začátku této podkapitoly uvedli, cílem vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky je příprava patřičně vybavených profesionálů – sociálních pedagogů, kteří najdou uplatnění v rozličných oblastech společenského života a budou vykonávat různorodé a mnohostranné aktivity nejen s dětmi a mládeží, ale i dospělými.

2 PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Transformace české společnosti na počátku 90. let 20. století si vyžádala změny v mnoha oblastech života. Přechodem na demokratickou společnost se odkrylo množství dříve neřešených, případně tabuizovaných sociálních problémů. Projevil se pochopitelně i nedostatek vysokoškolsky vzdělaných odborníků, kteří by mohli působit jednak ve státní správě, jednak v neziskovém sektoru. Praxe požadovala vytvořit nový typ povolání se zaměřením na sociální a výchovnou sféru. Na tento požadavek zareagovala řada vysokých škol a univerzit zavedením studijního oboru sociální pedagogika do pregraduální a graduální přípravy studentů tak, jak jsme uvedli v kapitole 1.3.

V této části práce se budeme zabývat vymezením pojmu profese v obecném a užším smyslu slova. Pozornost zaměříme na sféru působení a činnost sociálního pedagoga. S ohledem na tematicko-obsahové zaměření práce, soustředíme pozornost na obecné vymezení pojmu kompetence s důrazem na kompetence sociálního pedagoga.

2.1 Obecné vymezení profese

Co je to profese? V užším významu můžeme říct, že je to povolání. V tomto smyslu se vyjadřuje i *Ilustrovaný encyklopedický slovník*, v němž se uvádí: „*Profese je základní obor, povolání, druh pracovní činnosti, která vyžaduje jistou přípravu. Jednotlivé profese mají různé specializace ... a kvalifikační stupně...*“ (1982, s. 8). Jde o jednu ze základních charakteristik člověka, o nástroj socializace a seberealizace jednotlivce a je vyústěním a naplněním ekonomické funkce výchovy.

Podle Krause (2001, s. 33) při charakteristice profese lze vycházet z následujících kritérií:

- *ekonomické* – sleduje nabídku a poptávku na trhu práce a profesní skladbu společnosti,
- *právní* – naplňuje aplikaci zákonů, předpisů a nařízení při realizaci povolání,
- *psychologické* – základem jsou osobnostní charakteristiky, předpoklady pro úspěšný výkon dané profese,
- *sociologické* – zahrnuje okruhy problémů spojené se společenskoekonomickou, kulturní a politickou podmíněností vzniku, působení a zániku dané profese.

Výkon profese je založen na dlouhodobější teoretické přípravě poskytované školskou soustavou. Domníváme se, že profesní povolání předpokládá vyšší kvalifikaci, která se získává především vysokoškolským studiem. To je podle našeho názoru základem

profesionální autority. Ve spojení se souborem vědomostí, znalostí, dovedností a zručností se stává součástí profesní kultury. K nim se zařazují specifické hodnoty, normy, postoje, zvyky, ale i určité symboly, které vytvářejí profesní subkulturu. K ní patří i etický kodex.

Podle těchto obecných kritérií můžeme popsat každou profesi i profesi sociálního pedagoga. Neméně důležité je legislativní zakotvení profese, které umožňuje absolventům oboru uplatnit se na trhu práce. Vezmeme-li na zřetel českou legislativu, zjišťujeme, že profese sociálního pedagoga je zahrnuta v zákoně o pedagogických pracovnících č.563/2004 Sb. Na jeho základě nachází absolvent oboru sociální pedagogika uplatnění jako vychovatel, pedagog volného času, případně asistent pedagoga. Ze znění zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, zjišťujeme, že sociální pedagog může působit jako sociální pracovník v rámci těchto služeb.

2.2 Sociální pedagog

Očima laické veřejnosti je sociální pedagog vnímána jako učitel anebo vychovatel. Průcha (1997, s. 60 – 61) upozorňuje, že v současnosti probíhá diskuze o označení povolání jako je učitel, instruktor, lektor, konzultant, vychovatel, poradce atd. jedním obecným, společným termínem. Jako takový se uvádí pojem *edukátor*. Ten, na koho je výchovně-vzdělávací činnost zaměřena, se stává *edukantem*. O práci sociálního pedagoga třeba říci, že na rozdíl od učitele není určena a limitována učebními osnovami, učebním plánem a ani dalšími dokumenty, které jsou pro školu závazné. Profese sociálního pedagoga je sice blízká práci učitele, případně též práci psychologa nebo sociologa, ale nenahrazuje je.

Rozvinutí všeobecné definice profese v souvislosti s naší prací, nacházíme například u Klíma (1993, s. 51), který charakterizuje sociálního pedagoga jako specializovaného odborníka vybaveného teoreticky, prakticky a koncepčně pro záměrné působení na osoby a sociální skupiny především tam, kde životní způsob a životní praxe těchto jednotlivců či sociálních skupin se vyznačuje destruktivním uspokojováním potřeb a problematickým utvářením vlastní identity. Podobně i Kraus (2001, s. 34) definuje profesi sociálního pedagoga jako profesionála, který řídí a organizuje na odpovídající úrovni výchovný proces a působí na jiné ve směru integrace, což se týká především osob, které se nacházejí v krizové situaci neřešitelné vlastními silami.

Porovnáním uvedených charakteristik zjistíme, že se shodují v pohledu na vzdělání a na záměrné působení na jednotlivce i skupiny lidí s cílem vychovávat anebo „napravovat“ nevhodné chování. Z hlediska naší diplomové práce považujeme za bližší Klímův názor, protože zdůrazňuje práci s jednotlivci i skupinami vyznačujícími se deviantním chováním.

2.2.1 Funkce sociálního pedagoga

Hlavní funkcí sociálního pedagoga je rozvíjet dvě hlavní činnosti – integrační a rozvojovou. Při *integrační činnosti* máme na mysli používání takových metod, které zcela odstraňují sociální segregaci osob anebo ji aspoň zeslabují a které zároveň zohledňují potřeby těch osob, které vyžadující odbornou pomoc a podporu. Především jde o osoby v psychickém anebo sociálním ohrožení, které nejbližší okolí vnímá jako překážku anebo zdroj vlastního ohrožení. *Rozvojová činnost* zahrnuje prevenci, profilaxi a nápravnou činnost. V tomto případě se jedná o záměrné působení na jednotlivce tak, aby si utvořil nový životní styl, který nepovede k poškozování sebe i jiných lidí a který umožní hodnotně naplnit volný čas.

Uvedené role sociálního pedagoga lákají srovnávat je s rolemi vychovatele. Avšak uvedený přístup není vhodný, protože role sociálního pedagoga je podstatně širší. Vedle zaměření na samotného klienta se zaměřuje na změny v jeho osobním životním prostředí, zejména na změny v rodinném klimatu. Působí nejen na děti a mladistvé, ale své pole působnosti rozšiřuje i na rodiče, případně prarodiče, a ovlivňuje jejich vzájemné vztahy i vztahy k sociálnímu prostředí.

2.2.2 Činnost sociálního pedagoga

Při činnosti sociálního pedagoga vycházejme z obecného cíle sociální pedagogiky, kterým je pomoc člověku při vyrovnávání se s životními úlohami, změnami svého bezprostředního okolí a při zvládání problémů. Sociální pedagog se tak dostává do nových a neopakovatelných situací, které vyžadují neustálou aktivitu a tvořivost. V situacích zaměřených na klienta je osobně přítomný. Očekává se od něj, že povede klienty tak, aby byli schopni samostatného rozhodování a přijali myšlenku zodpovědnosti za své činy. Zároveň je vede k tomu, aby pružně a konstruktivně řešili vzniklé situace. Jak uvádí Bakošová, jeho úlohou rovněž je „vést je k humanitě a důstojnosti“ (2008, s. 55).

Ukazuje se, že pracovní činnost sociálního pedagoga má souhrnnou povahu. Jestliže jeho činností je výchovně-vzdělávací působení ve volném čase, tak vytváří nabídku na jeho hodnotné využití. Část sociálních pedagogů se věnuje poradenské činnosti, diagnostikuje a analyzuje různé nestandardní situace anebo pracuje přímo v terénu (*streetwork* i *screening*). Jiná skupina se věnuje nápravným, reedukačním, resocializačním a kompenzačním činnostem s rizikovými jedinci. Můžeme říct, že se jedná o pomoc v běžných životních a osobních situacích.

Tyto činnosti se týkají všech věkových kategorií, od dětí a mládeže až po seniory. Sociální pedagog ve své činnosti spolupracuje nejen s rodiči, a pedagogickými pracovníky, ale i s dalšími odbornými pracovníky (pediatry, neurology, psychiatry, psychology, policisty, atd.). Součástí jeho práce je udržovat vzájemný kontakt se školami a školskými, zdravotnickými a dalšími zařízeními. Sociální pedagog se věnuje i činnostem organizačního a manažerského charakteru. V souvislosti s výchovně-vzdělávací prací se též zabývá tvorbou koncepcí, řeší metodické otázky a věnuje se i výzkumu zaměřenému na oblast jeho působnosti. Podílí se rovněž na tvorbě výchovně-vzdělávacích dokumentů a preventivních programů. V jeho pravomoci je poskytování informací a odborných konzultací. O rozsáhlé činnosti, kterou vykonává, vede příslušnou dokumentaci, to znamená, že vykonává i administrativní činnost. K jeho povinnostem patří celoživotně se vzdělávat ve své profesi a studovat nové poznatky v oboru a zabývat se možnostmi aplikovat je do konkrétní praxe.

2.2.3 Odborné dovednosti a znalosti sociálního pedagoga

V souvislosti s odbornými dovednostmi a znalostmi sociálního pedagoga Mišíková (2006) zastává názor, že sociálně pedagogickou praxi může vykonávat nejen sociální pedagog, ale i příslušníci příbuzných profesí, které z hlediska kvalifikačních předpokladů umožňují tuto práci. Řadí se k nim např. vychovatel, pedagog volného času, sociální pracovník atd. V souladu s Průchovým názorem (1997, s. 28 – 29) můžeme říci, že se jedná o odborníky, kteří získali kvalifikaci v některé ze subdisciplín pedagogiky jako edukační vědy.

O vzdělání v oboru sociální pedagogika jsme blíže hovořili už dříve, v kapitole 1.3. Na základě porovnání názorů několika autorů jsme zjistili, že všeobecně se od absolventů očekává, že mít dostatečné sociální a pedagogické kvalifikační předpoklady, především teoretické znalosti v oblasti širšího společenskovedního základu. Zařazujeme sem

například znalosti ze sociální psychologie, obecné pedagogiky, sociální pedagogiky, právních věd. K tomuto základu patří i znalosti z multikulturní výchovy a poradenství zaměřeného na řešení výchovných a studijních problémů. Stranou nezůstávají ani poznatky nabízené vědami o lidské komunikaci. Absolvované studium má připravit odborníka schopného iniciovat zodpovídající výchovu se zřetelem na speciální vzdělávací potřeby klientů a nároky na jejich integraci do společnosti. Zároveň se od něj očekává, že bude schopen provádět diagnostiku sociálního prostředí, odhalovat sociálně-patologické jevy ve společnosti, výchovně působit ve směru prevence a vést individuální poradenství, samozřejmě při dodržování všech etických zásad a principů.

Od sociálního pedagoga se očekává, že bude po všech stránkách dostatečně připraven poskytnout klientovi odbornou pomoc. Kompetencemi sociálního pedagoga se budeme podrobněji zabývat v následující kapitole.

2.2.4 Uplatnění sociálního pedagoga v praxi

Od sociálního pedagoga, který vykonává některou z edukačních činností, se očekává, že bude ke své práci přistupovat dynamicky a aktivně. Celkem automaticky se předpokládá, že ve výchovně-socializačních procesech zaměřených na jednotlivce i skupiny bude zohledňovat změny ve společnosti, stále rostoucí a průběžně se měnící kulturně-společenské potřeby a nároky, jakož i vznik nových hodnot, které ovlivňují tyto procesy.

V současnosti má sociální pedagog poměrně značné možnosti uplatnit se v různých resortech. V rámci své profese může zastávat mnohé pracovní pozice. Chudý (2006, s. 48 – 49) uvádí tyto:

- manažer práce v sociálních a výchovných zařízeních,
- diagnostik výchovných a sociálních problémů,
- poradce v otázkách aplikace sociální politiky,
- konzultant v situacích s učebními problémy,
- vychovatel,
- animátor volného času dětí a mládeže,
- facilitátor sociálních interakcí,
- inovátor a modifikátor výchovně-vzdělávacího procesu,
- tvořivý pracovník v různých sociálních a výchovných zařízeních.

Aby sociální pedagog mohl vykonávat činnosti spojené s těmito pozicemi, musí mít dostatečné a zodpovídající kompetence, které zahrnují nejenom vědomosti a dovednosti ale i patřičné chování spojené se statutem sociálního pedagoga.

2.3 Kompetence

Všeobecně můžeme kompetenci definovat jako způsobilosti, pomocí nichž se konkretizují požadavky na vykonávání profese. Kompetence pomáhají určit požadavky na kvalifikaci zaměstnance, tedy určit, co by měl znát a dokázat vykonávat v praxi i jak by se měl chovat. Základní rozdělení kompetence jako takové znázorňuje Obr. 4.

Obr. 4. Základní dělení kompetence (volně zpracováno)

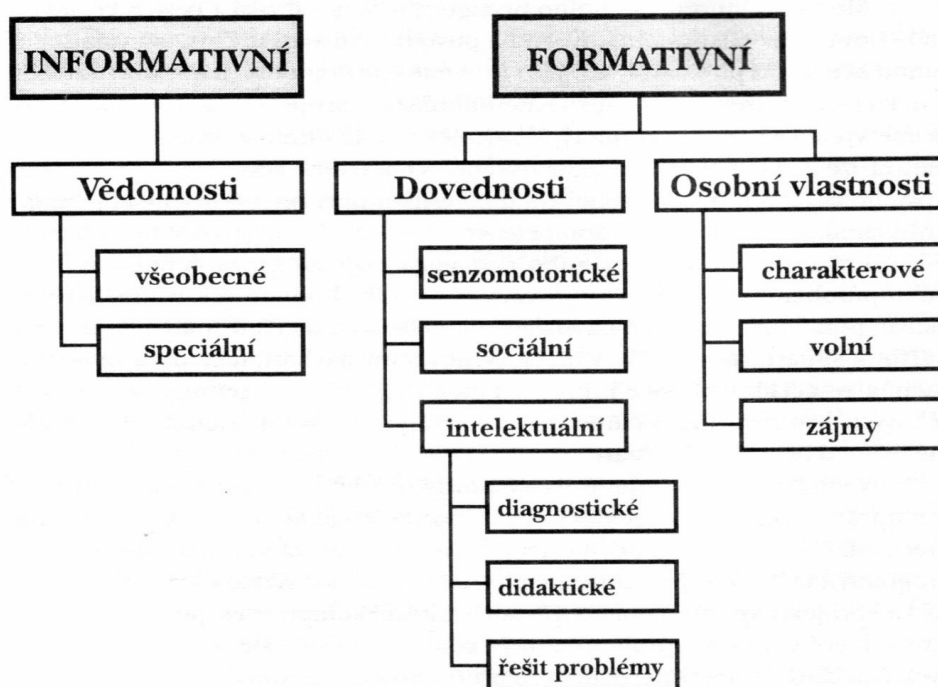
Jestliže se pokusíme stručně definovat jednotlivé součásti kompetence, budeme brát do úvahy jednak odborné znalosti, jednak odborné dovednosti a potom také ostatní schopnosti. Odborné znalosti představují teoretický základ, kterým má být zaměstnanec vybaven, aby ve své pracovní činnosti podával požadovaný výkon. Odbornou dovedností potom rozumíme to, co musí zaměstnanec prakticky dokázat, aby obstál při výkonu práce na dané pozici. Ostatní schopnosti, které zaměstnanec běžně uplatňuje bez ohledu na odborné zaměření, nazýváme obecnou způsobilostí.

Kompetence jako pojem se dá všeobecně definovat jako „specifický soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postupů, ale také například postojů, které jednotlivec využívá k úspěšnému řešení nejrůznějších úkolů a životních situací a jež mu umožňují osobní rozvoj i naplnění životních aspirací“ (Veteška a kol., 2008, s. 25). Na obecné úrovni je definována i jako „relativně cílový stav ve vývoji pracovní způsobilosti a kvalifikace pracovníka. Vyjadřuje fakt, že daný pracovník je na svém místě. To bývá podmíněno především úrovní obsahových, subjektivně podmíněných stránek jeho kvalifikace a vázáno na konkrétná podmínky pracovního zařazení v daném podniku“ (Paukertová, 2006, s. 165). V obou definicích je obsažen odkaz na kompetenci jako určitý

stav, který je dosažen (podle Paukertové) vývojem (případně rozvojem) kvalifikačních předpokladů pracovníka.

2.3.1 Model kompetencí sociálního pedagoga podle B. Krause

Nyní přiblížíme dva modely kompetencí sociálního pedagoga, které z našeho hlediska považujeme za závažné. První z nich je model podle Krause, který vychází z kompetence definované jako „požadavky, které v sobě zahrnují určitou výbavu vědomostí, jisté spektrum praktických (sociálních) dovedností a určitou profesionálně-etickou identitu“ (2008, s. 200). Kraus člení kompetence sociálního pedagoga do dvou základních skupin: první z nich tvoří informativní kompetence a druhá se skládá z formativních kompetencí. Jejich obsah je graficky znázorněn pomocí schématu (Obr. 5).

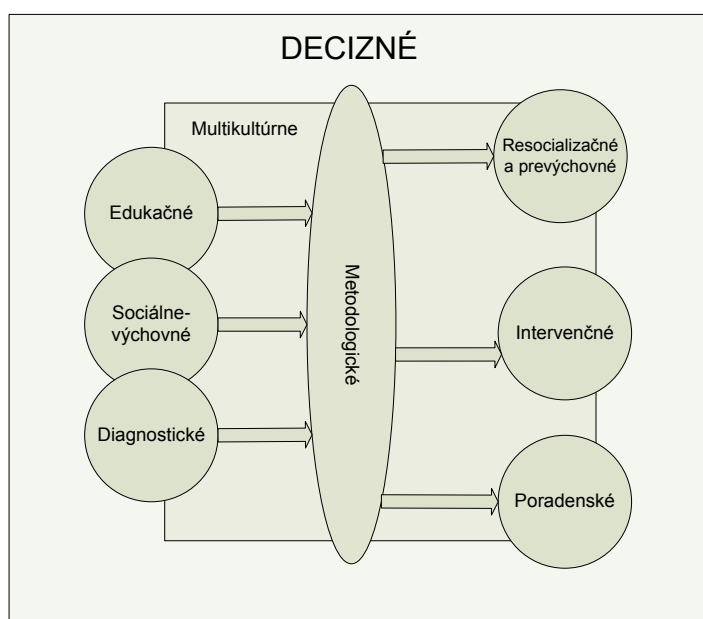
Obr. 5. Model kompetencí sociálního pedagoga (Kraus, 2001, s. 36)

Z tohoto schématu můžeme odvodit, že sociálně-pedagogická příprava budoucího sociálního pedagoga poměrně náročná. Profesionalita a osobnostní růst studentů tohoto oboru se buduje jednak na základě odborných vědomostí, které poskytuje širší společensko-vědní zaměření studia, jednak na základě reflexe vlastních praktických zkušeností.

2.3.2 Model kompetencí sociálního pedagoga podle Š. Chudého

Vzhledem k tomu, že cílem diplomové práce je zodpovědět otázku porovnatelnosti (komparability) kompetencí sociálního pedagoga s kompetencemi kriminalisty a obhájit využitelnost vzdělání sociálního pedagoga v policejní praxi, budeme se věnovat podrobněji kompetencím sociálního pedagoga. Východiskem je práce Chudého (2006, s. 49 – 52).

Chudý za klíčovou – nosnou – kompetenci považuje decízní (rozhodovací) kompetenci, která je zároveň souhrnem jiných kompetencí, jak jasně dokládá schéma (Obr. 6), které jsme převzali z jeho práce. Zvláštnost této kompetence vyplývá z faktu, že je nemožné oddělit a popsat jednotlivé dimenze a cíle této kompetence separátně, bez ohledu na kompetence, které jsou typické pro samotnou činnost sociálního pedagoga a které budeme nyní blíže stručně charakterizovat.

Obr. 6. Decízní kompetence sociálního pedagoga (Chudý, 2006)

2.3.2.1 Kompetence edukační

Kompetence sociálního pedagoga jako edukátora (Průcha, 1997, s. 61) znamená, že musí plnit množství různorodých rolí. Očekává se od něj, že bude spolutvůrcem teorie i praxe sociální pedagogiky a že pro svou konkrétní práci si tvoří vlastní edukační strategie a určuje postupy, které uvádí do souladu s cíly, které má dosáhnout. Považuje se za samozřejmé, že přitom využívá poznatky edukační teorie a poznatky získané vlastní praktickou činností, přičemž bere v úvahu i poznatky z praxe dalších odborníků. K jeho

úlohám patří rozpracovávat postupy vedoucí k rozvoji osobnosti klienta; podle potřeby se zaměřuje na eliminaci, případně redukci rizikových prvků charakterizujících chování jednotlivce anebo skupiny. Bakošová (2008, s. 61) především vidí sociálního pedagoga v situaci, kdy pomáhá klientovi v tísní najít nové životní perspektivy. Zdůrazňuje postupy, které umožňují klientovi svobodně se rozhodnout pro jiný přístup vůči sobě samému.

2.3.2.2 *Kompetence sociálně – výchovná*

Kompetence sociálně-výchovná zahrnuje znalosti a způsobilost připravovat, vést a hodnotit programy výchovného a socializačního charakteru, které směřují k posilování sociálního základu osobnosti. V této souvislosti je úlohou sociálního pedagoga připravovat prostředí a realizovat dané programy za účelem pozitivního ovlivňování osobnosti jednotlivce tak, aby tento získal schopnost orientovat se ve společnosti a lépe s ní komunikovat. V oblasti výchovy je tak spolu s rodinou a školou nejvýznamnějším nositelem sociální role vychovatele. Rozvíjí prosociální, asertivní chování a podporuje rozvoj konkrétního jednotlivce na principech humanismu. Součástí této kompetence je tedy znalost osobnosti, edukačních strategií a procesů transformace vzdělávání a výchovy zaměřených na osobnost člověka (sebevýchova a sebevzdělávání).

2.3.2.3 *Kompetence diagnostické*

Diagnostické kompetence napomáhají sociálnímu pedagogovi odhalovat příčiny vzniku nepříznivých jevů. Umožňují popisovat a analyzovat prostředí, které obklopuje jednotlivce, zachycovat jeho změny a způsob, jakým působí na člověka. Tento druh kompetencí není přesně definován; není ani jasněji stanovena sféra jejich uplatňování. S tím souvisí i nejasnost terminologie. Mezi základní oblasti, na které se vztahují diagnostické kompetence, patří: diagnostika sociálních aspektů výchovy, diagnostika prostředí a diagnostika osobnosti. K diagnostickým kompetencím patří i schopnost evaluovat (hodnotit) používané diagnostické metody.

2.3.2.4 *Kompetence metodologické*

Metodologické kompetence vycházejí z připravenosti sociálního pedagoga na činnosti v několika oblastech – teoretické, praktické i vědeckovýzkumné. Teoretická oblast zahrnuje pochopení, popis, reflexi a interpretaci koncepcí a zaměření vědního oboru. V ní si klade za cíl upravovat a zpřesňovat terminologické vymezení základních pojmů a vztahů, jakož i upřesnění vnitřní struktury sociální pedagogiky jako vědy. Tento cíl

dosahuje na základě teoretického výzkumu, v němž se uplatňují znalosti pedagogiky, psychologie, sociologie, antropologie a filozofie.

2.3.2.5 Kompetence prevenční

Kompetence prevenční se týkají vybavenosti sociálního pedagoga takovými vědomostmi a dovednostmi, které umožňují diagnostikovat odklon (deviaci) jednotlivce i skupiny od společenských, případně právních norem. Na základě analýzy situace kompetentní sociální pedagog dokáže uplatňovat strategie směřující k „nápravě“ těchto rizikových jedinců a skupin.

Prevenzi můžeme rozdělit na *primární* a *sekundární prevenci*. Cílem *primární* prevence je snížit míru pravděpodobnosti vzniku problému, vytvořit atmosféru k přijetí návrhů na řešení různých sociálně-patologických jevů a deviantního chování. Prevenční kompetence zahrnují vědomosti a dovednosti potřebné nejenom na vypracování komplexních vzdělávacích a výchovných programů, ale i krátkodobých aktivit, například workshopů (tvořivých dílen). *Sekundární* prevence se zaměřuje na přizpůsobení jednotlivých činností potřebám klientů. Jsou vedeni tak, aby odmítali nežádoucí vlivy prostředí. Úlohou sociálního pedagoga může být i koordinace všech odborníků, kteří se zabývají problémy určitého klienta.

2.3.2.6 Kompetence resocializační a převýchovné

Kompetence převýchovné a resocializační umožňují sociálnímu pedagogovi zasahovat do vzniklých sociálně-kulturních a výchovných situací, které vedly ke vzniku sociálně-patologických jevů, a které nelze zvládnout pomocí poradenství, konzultace nebo vysvětlení. Zásah (intervence) je založena na stanovení a tvorbě konkrétních programů, plánů a postupů zaměřených na jedince a skupinu, pomocí kterých se bude řídit proces resocializace vedoucí k jejich opětovnému zařazení do společnosti. V tomto případě sociální pracovník samostatně tvoří určitý edukační konstrukt (Průcha, 1997, s. 61).

2.3.2.7 Kompetence poradenské

Poradenství jako odborná činnost umožňuje jednotlivci poznat lépe sám sebe: vlastní psychiku, zájmy, schopnosti, hodnoty, postoje, uvědomit si slabé a silné stránky vlastní osobnosti. Poradenská činnost sociálního pedagoga umožňuje klientovi ujasnit si na základě sebepoznání životní cíle, případně je vidět realističtěji, zkorigovat je a uvést do souladu s vlastními dispozicemi. V roli poradce sociální pedagog nejenom pomáhá řešit

problémy. Poskytuje také o pomoc při hledání jejich příčin. V případě poradenské kompetence vystupuje do popředí profesionální etika, protože sociální pedagog rozhoduje o životně důležitých a citlivých záležitostech týkajících se jiného člověka. V souvislosti s poradenskou kompetencí hovoříme také o poskytování informací odborníkům z jiných profesí, např. právníkům, policistům, sociálním pracovníkům, psychologům, ale i rodičům a dětem.

2.3.3 Shrnutí

Shrneme-li poznatky týkající se kompetencí sociálního pedagoga, zjišťujeme, že do určité míry přebírá zodpovědnost za rozvoj sociální způsobilosti klientů svěřených do jeho péče. Vytváří příznivé sociálně-kulturní a emoční prostředí, ve kterém se především jeho ohrožení klienti cítí bezpečně a příjemně. Činnost sociálního pedagoga vyžaduje, aby se stále věnoval rozvíjení vlastní profesijní zdatnosti s ohledem na prospěch svých klientů. Rovněž se od něj očekává, že bude používat metody posilující soudržnost a spolupráci a že ke své práci bude přistupovat kreativně a aktivně. Z hlediska osobnostních vlastností je důležitá empatie, schopnost vcítit se do problémů klienta, otevřenost a důvěryhodnost.

3 PROFESE POLICISTY

Vzhledem k cíli diplomové práce se v této kapitole zaměřujeme na kompetence, tj. vědomosti, dovednosti a chování, které souvisí s profesí policisty služebně zařazeného do služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV). Dále budeme tuto skupinu policistů označovat jako kriminalisty.

Nejprve si položíme otázku, kdo se může stát policistou. Mezi základní podmínky pro přijetí uchazeče do služeb Policie ČR patří občanství ČR, věk nad 18 let, bezúhonnost, minimálně středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou⁵, dobrá fyzická a zdravotní způsobilost. Uchazeč o toto povolání nesmí být členem žádné politické strany nebo hnutí a nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost.

Nabytím účinnosti zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů došlo dnem 1. ledna 2007 v právním řádu ČR k zásadní změně týkající se celého komplexu požadavků na kvalifikaci příslušníků Policie České republiky. Zákonem byla mimo jiné stanovena základní povinnost příslušníka „*prohlubovat svoji odbornost potřebnou pro zastávané služební místo*“ (§ 45 zákona). Současně byl vytvořen institut služebního volna „*příslušník má nárok na udělení služebního volna v nezbytně nutném rozsahu ... k získání dalšího odborného požadavku studiem ve škole nebo v kursu, které mu nebylo nařízeno služebním funkcionářem, nejdéle však na dobu 10 dnů v kalendářním roce*“ (§ 72 zákona).

3.1 Vzdělávání v policii

System vzdělávání v policii je řízen Odborem vzdělávání a správy policejního školství Ministerstva vnitra ČR (MV ČR), který úzce spolupracuje s Odborem vzdělávání Ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia ČR (PP ČR).

Ke vzdělávacím subjektům přímo podřízeným tomuto ministerstvu patří několik institucí, o jejichž poslání se krátce zmíníme. Policejní akademie ČR, která je zřízena jako státní vysoká škola, působí jako vzdělávací a vědecká instituce poskytující bakalářské, magisterské a doktorandské studium ve studijním programu *Bezpečnostně právní studia*. Vysokoškolský bakalářský a magisterský stupeň vzdělání se poskytuje ve studijním programu *Veřejná správa* a v oboru *Bezpečnostní management ve veřejné správě*. Dalších pět škol má statut vyšší policejní školy a nacházejí se v Praze, Brně, Jihlavě, Pardubicích a

⁵ Obor středoškolského nebo vysokoškolského vzdělání pro uchazeče o práci u PČR není striktně stanoven.

Holešově. Kromě nich existuje ještě jedno školské účelové zařízení v Praze – Ruzyni. Tyto školy poskytují v omezené míře střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru *Bezpečnostně- právní činnost* a vyšší odborné vzdělání v oborech *Bezpečnostně-právní činnost*, *Přípravné trestní řízení* a *Dopravně-bezpečnostní činnost*. Jejich posláním je dále zajišťovat základní odbornou přípravu a specializační kurzy, které umožňují frekventantům splnit požadavky na další odborný růst.

Mezi vzdělávací subjekty přímo podřízené Policii ČR zařazujeme i Školní policejní střediska Policie ČR, které formou tříměsíční odborné praxe zajišťují výchovu a vzdělávání příslušníků policie v rámci základní odborné přípravy. Do systémů vzdělávání policie patří i střediska specializovaného výcviku, která působí celostátně a zabezpečují odbornou přípravu na vykonávání úzce specializovaných činností. Školí policejní pyrotechniky, hipology, kynology a potápěče.

3.2 Náplň pracovní činnosti kriminalisty

Příloha k *Narízení vlády ČR, č. 104/2005 Sb.* popisuje katalog činností příslušníků bezpečnostních sborů. V této části naší práce ocitujeme vybrané části z katalogu činností vztahujících se právě k služebnímu zařazení do SKPV územních odborů jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR. Z předmětného katalogu citujeme obsáhleji proto, že do této služby jsou zařazeni kriminalisté ve služební hodnosti vrchní inspektor a komisař. Bližší poznání pracovních činností těchto příslušníků Policie ČR je nutné v souvislosti s obsahem naší diplomové práce.

Činnost kriminalistů je spojována s následujícími pracovními úkony (náplní pracovního místa), k nimž patří:

- *v rámci vymezené věcné, funkční a místní příslušnosti provádí operativní rozpracování, šetření, prověřování, vyšetřování a plní další úkoly policejního orgánu k objasnění věci a ke zjištění pachatele,*
- *odhaluje, dokumentuje a vyšetřuje především skutkově a právně složitou trestnou činnost spadající do příslušnosti okresního soudu, za využití kriminalistických a technických metod, postupů a prostředků,*
- *provádí analýzu přidělených skutkově a právně složitých trestních spisů, stanoví verze prověřování a vyšetřování,*

- *vyhodnocuje důkazní situaci, sestavuje plán prověřování a vyšetřování a rozhoduje o použití odpovídajících důkazních prostředků za využití odborných kriminalisticko-technických, expertizních a znaleckých činností a prostředků,*
- *samostatně vykonává úkony zaměřené na vyhledání, provedení a zajištění důkazů,*
- *při předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti spolupracuje v potřebném rozsahu s ostatními útvary a službami PČR a mimoresortními subjekty,*
- *plní úkoly na úseku evidence trestných činů a jejich pachatelů a vedení kriminalistických informačních systémů,*
- *vede přidělené písemnosti a spisový materiál a odpovídá za jejich řádné a včasné vyřízení,*
- *je povinen vlastního potenciálu, všech dostupných postupů, metod a prostředků využívat aktivně a efektivně,*
- *při své činnosti se řídí právními předpisy a interními akty řízení Ministerstva vnitra a PČR, odpovídá za dodržování zásad ochrany utajovaných informací v rozsahu příslušného stupně utajení a přiděleného zmocnění a za hospodárné nakládání se svěřenými služebními prostředky,*
- *plní další úkoly uložené nadřízenými služebními funkcionáři.*

3.2.1 Role a povinnosti kriminalisty

Role kriminalisty je mnohostranná. V operativním rozpracovávání, šetření, prověřování a plnění dalších úkolů policejního orgánu, které vedou k objasnění trestní věci a ke zjištění pachatele trestného činu, postupuje v souladu s trestním řádem. Uskutečňuje analýzu skutkově a právně složitých trestních spisů, které mu byly přiděleny, a vyhodnocuje důkazní situaci. Kromě toho sestavuje plány prověřování a vyšetřování, rozhoduje o použití odpovídajících důkazních prostředků za využití odborných kriminalisticko-technických, expertizních a znaleckých činností a prostředků. Samostatně vykonává úkony zaměřené na vyhledávání, provedení a zajištění důkazů. Rovněž plní úkoly na úseku evidence trestných činů a jejich pachatelů. Vede také kriminalistické informační systémy, které doplňuje a vyhodnocuje. O případu, kterým byl pověřen, vede kompletní dokumentaci.

Postupy, které uplatňuje při řešení případu, jsou různorodé. Nicméně prvořadou úlohou kriminalisty je navázat kontakt s konkrétní osobou a získat si její důvěru. Cílem, který sleduje touto svou činností, je dopracovat se k co nejkonkrétnějším a nejpodrobnějším informacím o trestném činu nebo zkoumané události. Bez těchto informací nelze zodpovědně vyhodnotit situaci a přijmout patřičná opatření vedoucí k vyřešení případu.

Kriminalista zodpovídá za příjem trestního oznámení a jeho zaprotokolování. Za účelem vypátrání pachatele provádí diagnostiku prostředí a osob, které souvisí s případem. Zajišťuje důkazní prostředky, vyslýchá poškozené a svědky. K jeho povinnostem patří ohledat místo činu a zajistit všechny stopy, které na něm zanechal pachatel. Rovněž vyhodnocuje užitečnost takto zajištěných stop a tento materiál postupuje k dalšímu odbornému zkoumání. V rámci zákonnosti navrhuje a realizuje použití operativních prostředků. V souladu s trestním řádem vede vyšetřování. Provádí výslechy obviněných i svědků a realizuje návrhy na vzetí do vazby. Věnuje se také zkoumání pověsti obviněného v místě bydliště a na pracovišti; zabývá se i trestní minulostí pachatele.

3.2.2 Podmínky pro výkon profese

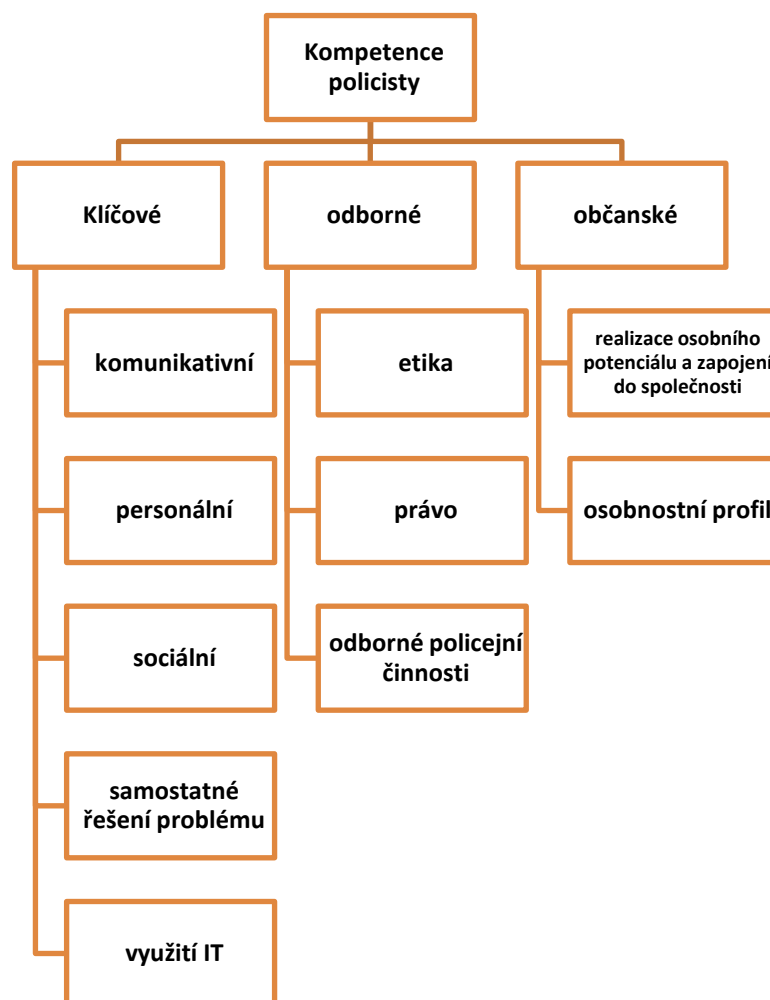
Vykonávání policejní služby, včetně kriminalistické, je fyzicky i psychicky velmi náročné. Klade vysoké požadavky na morální a etickou úroveň policisty, který bývá vystaven různým lákadlům a svodům. Ve svém rozhodování má značnou autonomii a pravomoc, která na jedné straně může být použita ku prospěchu mnoha jedinců, ale na druhé straně jim může způsobit těžkou újmu. Toto souvisí s právem policisty použít donucovací sílu, včetně síly smrtící. Udělení tohoto práva principiálně odlišuje policejní profesi od ostatních profesí. S rozparem s výše uvedenými nároky konají v řadách policejního zboru ti, kteří se vědomě či nevědomě dopouštějí zneužití policejní autority ve svůj vlastní prospěch. Povolání policisty se stává zdrojem mnoha svodů, které útočí na jeho osobní a profesionální bezúhonnost.

Při výkonu služby se poměrně často dostává do situace, ve které je svědkem nehumánních a ponižujících situací v lidském životě. Ty v něm mohou vyvolat negativní postoje k okolnímu prostředí, v důsledku čehož policista může ztrácet iluze o svém profesionálním poslání a nabyt dojem, že jeho snažení je nedostatečné, bezvýsledné a také nedocenené. Mohou se dostavit pocity frustrace, které mohou vyústit do depresí a syndromu vyhoření. Tuto situaci popisuje Kraus (2001, s. 37). Uvádí, že všude tam, kde je

člověk neustále v interakci s dalšími lidmi, dochází nejen k běžné fyzické a psychické únavě, ale i únavě sociální, která pramení z přesycenosti sociálními kontakty, hlavně z nutnosti stále komunikovat.

3.3 Kompetence komisaře

Kompetence kriminalisty vycházejí z vědomostí, dovedností a vlastních postojů, které byly získány a upevněny studiem v rámci základní odborné přípravy policistů, která je povinná pro všechny „policisty-nováčky“. Týká se všech bez ohledu na to, zda mají středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání. Na *Rámcový vzdělávací program pro základní odbornou přípravu policistů*⁶, pak navazují specializační kurzy policistů SKPV (kriminalistů). Do Obr. 7 jsme volně shrnuli jednotlivé kompetence kriminalisty.

Obr. 7. Kompetence kriminalisty

⁶ Ministerstvo vnitra ČR, Odbor vzdělávání a správy policejního školství. *RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM*. Č. j. MV-18222-8/VO-2009

3.3.1 Klíčové kompetence

▪ **Komunikativní kompetence**

Komunikativní kompetence kriminalisty se charakterizuje jako subjektivní schopnost vyjadřovat se verbálně přiměřeně místu, účelu a cíli komunikace. Je to schopnost formulovat srozumitelně a souvisle svůj ústní projev, při dodržení jazykových a stylistických norem. V jeho postavení při plnění úloh třeba brát do úvahy dovednost písemnou formou autenticky zaznamenávat projevy jiných lidí. K nim patří např. záznam výpovědi, přednášek, diskuzí, porad apod.

▪ **Personální kompetence**

Personální kompetence umožňují kriminalistovi reálně posuzovat své vlastní fyzické a duševní možnosti. Jsou předpokladem efektivní práce, k níž patří zhotovit si pracovní plán, stanovit jednotlivé úkony a postupy vlastní činnosti, určit jejich logickou posloupnost a vypracovat časový harmonogram plnění plánu. Osobní schopnosti umožňují také efektivně sledovat a vyhodnocovat realizaci pracovních postupů. Jsou rovněž předpokladem využívání dobré praxe kolegů a konzultací s odborníky z jiných profesí. Schopen se učit na základě zprostředkované zkušenosti. V neposlední řadě dovolují kriticky hodnotit svou práci a přijímat hodnocení i ze strany jiných lidí.

▪ **Sociální kompetence**

Sociální kompetence se skládá z vícero schopností, ke kterým patří schopnost adaptovat se na pracovní prostředí, spolupracovat s ostatními, pracovat v týmu, podílet se na realizaci společných pracovních cílů a přijímat a plnit svěřené úkoly. Její součástí je i podněcování pracovního týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a zvýšení výkonu při řešení úkolů, nezaujaté zvažování návrhů druhých, přispívání k vytváření vstřícných pracovních, společenských, občanských a rodinných vztahů. Součástí sociální kompetence je v neposlední řadě schopnost předcházet osobním konfliktům a vystupovat proti různým podobám diskriminace a nesnášenlivosti.

▪ **Kompetence samostatně řešit problém**

V tomto případě hovoříme o schopnosti porozumět zadanému úkolu, analyzovat vzniklou situaci a schopnost vytýčit si vlastní strategii řešení a promyslet její optimální variantu a následně ji realizovat. Rovněž jde o schopnost vyhodnotit a ověřit správnost

zvoleného postupu, případně navrhnout různá doporučení pro zlepšení činnosti v budoucnu.

- **Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií**

Tato kompetence se týká uvědomování si možností a výhod, které nabízí výpočetní technika i její periferie. Zároveň jde o uvědomění si rizika spojeného s jejím používáním. Předpokládá se, že kriminalista má alespoň uživatelskou znalost práce s výpočetní technikou. Při řešení konkrétního úkolu má být schopen zvolit a použít vhodné aplikační programové vybavení a poznat v plném rozsahu funkce jednotlivých informačních systémů PČR. Schopnost získávat relevantní informace z otevřených zdrojů, zejména pak z celosvětové sítě Internet, a pracovat s těmito informacemi se považuje za samozřejmost. Součástí této kompetence je schopnost kriticky hodnotit relevanci a kvalitu informačních zdrojů a získaných informací se zřetelem na řešený případ. Součástí předmětné kompetence je nejen bezproblémová orientace v získaných informacích, jejich třídění, analýza a interpretace, ale i prezentace informací vhodným způsobem s ohledem na jejich další uživatele.

3.3.2 Odborné kompetence

- **Etika**

Tato kompetence se odvíjí od *Etického kodexu Policie České republiky* (příloha P I). Policista si musí uvědomovat úlohu policie v demokratické společnosti a také rozpoznat a pochopit etické aspekty své činnosti, její sociální pozadí a dosah. Jde o schopnost citlivě vnímat názory a požadavky občanů na práci policie. Součástí této kompetence je schopnost v praxi aplikovat pravidla chování policisty vůči občanům, aniž by došlo k újmě na osobní bezpečnosti zúčastněných a k omezení, případně dokonce ohrožení plnění úkolů kriminalisty. Zařazujeme sem i schopnost předcházet konfliktům, naučit se s nimi zacházet a řešit je.

- **Právní vědomí**

V souvislosti s právním vědomím hovoříme na prvním místě o schopnosti orientovat se v právním systému ČR. Toto předpokládá dosažení potřebné právní erudice. Jejím základem je osvojení si určité sumy elementárních teoretických a praktických trestněprávních poznatků, včetně terminologie a odborného jazyka. S právním vědomím souvisí schopnost pracovat se zákonem, analyzovat trestněprávní normy, interpretovat je a aplikovat je v konkrétních kauzách.

Součástí právního vědomí jsou znalosti týkající vybraných problémů dalších právních odvětví v rozsahu potřebném pro výkon činnosti SKVP. Máme na mysli aplikaci osvojených znalostí z oblasti občanského, obchodního, finančního a evropského práva, živnostenského podnikání, přestupkového zákona, zákona o rodině a zákona o sociálně právní ochraně mládeže. Mimořádně důležitá je schopnost orientovat se v Zákoně o Policii ČR tak, aby v případě praktického provádění zákroků a úkonů byl policista schopen využít potřebná ustanovení tohoto zákona. Neméně důležitá je znalost postavení ČR v rámci Schengenských dohod a Evropské unie z hlediska policejní činnosti.

▪ Odborné policejní činnosti

Kompetence vázající se na odborné policejní činnosti vyžadují znalosti o struktuře a systému jednotlivých služeb Policie ČR a vztazích součinnostmi mezi nimi. Tyto znalosti jsou podstatné, protože souvisí s odhalováním, objasňováním a vyšetřováním trestných činů. Odborné policejní činnosti umožňují i další specifické znalosti jako jsou znalosti forem a způsobů páchaní trestné činnosti a metod odhalování a zajišťování pachatelů trestných činů. Provádět kvalifikovaně výslech osob, především jestli klademe zvláštní zřetel na děti a mladistvé znamená mít odpovídající znalosti o psychologii výslechu. Tyto znalosti zahrnují přiměřené způsoby jednání s osobami, o kriminalistických postupech, taktice a jednotlivých úkonech. V neposlední řadě jde o schopnost provést služební zákrok. V tomto případě jde o schopnost kriminalisty co nejvhodněji aplikovat naučené a doporučené taktické postupy při provádění služebních zákroků s důrazem na zajištění vlastní bezpečnosti, bezpečnosti zúčastněných osob a bezpečné manipulaci se služební zbraní.

3.3.3 Občanské kompetence

▪ Realizace osobního potenciálu a zapojení do společnosti

Tato kompetence vyjadřuje, že kriminalista dokáže jednat odpovědně, samostatně, aktivně a iniciativně ve veřejném zájmu. Během své činnosti respektuje osobnost druhých lidí. Jeho občanským kompetencím patří schopnost aktivně vystupovat proti různým formám rasismu, nesnášenlivosti, xenofobie a diskriminace. Mezi tyto kompetence uplatňované rámci plurality a multikulturního soužití patří schopnost uvědomovat si vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu a zároveň aktivně tolerovat identitu druhých. Do jejich okruhu patří i schopnost vnímat společenskopolitické dění v České republice a v zahraničí. Ctí život jako nejvyšší hodnotu, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a

být připraven řešit své osobní a sociální problémy. K těmto kompetencím se zařazuje schopnost vnímat různé životní situace a prostředí.

- **Osobnostní profil**

Kompetence související s osobnostním profilem zahrnuje celou řadu schopností, např.: rozvíjet svůj osobní, profesní a sociální potenciál, být pečlivý při výkonu služby, vnímat a mít potřebu dalšího vzdělávání a zkvalitňování vlastní práce, uplatňovat sebehodnocení a seberegulaci, získávat návyky k udržování fyzické kondice potřebné pro výkon služby, být vyrovnaný, emočně stabilní, schopný sebekontroly, emfatický a trpělivý.

3.3.4 Shrnutí

Od policisty-kriminalisty se očekává výkon nejnáročnějších policejních činností v trestním řízení při odhalování, vyšetřování a dokumentování skutkově a právně složité trestné činnosti. S výkonem dané profese je spojená značná psychická námaha a zátěž, vyplývající z velké složitosti poznávacích procesů a nároků na vyšší stupeň abstraktního myšlení a představitosti. Kriminalista musí být vybaven vědomostmi širšího společensko-vědního základu, který tvoří psychologie, sociologie, filozofie, pedagogika, vědomosti z oblasti práva, kriminologie, využití kriminalistických metod a specializovaných policejních činností. Neméně důležité jsou schopnosti související s oblastmi sociální komunikace, diagnostikování prostředí a jedince i s asertivním řešením problémů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘÍPRAVA A PRŮBĚH VÝZKUMU

V teoretické části práce jsme vzhledem k tematicko-obsahovému zaměření naší diplomové práce postupně představili oba dva obory, které souvisí s naším výzkumem. Nejdříve jsme představili sociální pedagogiku. Prezentovali jsme ji jako subdisciplínu pedagogiky i jako samostatnou vědní disciplínu. Představili jsme rovněž profesi sociálního pedagoga s důrazem na jeho kompetence. Stručně jsme uvedli, jaké jsou možnosti získat vzdělání v tomto oboru a stručně poukázali na možnosti vykonávat prakticky tuto profesi. Se zřetelem na stanovené cíle naší práce jsme na druhém místě stručně popsali poslání a činnost Policie ČR a uvedli, jaké nároky musí splnit uchazeč o práci v jejích řadách, konkrétně SKPV. I v tomto případě jsme se v souvislosti s profesí kriminalisty zaměřili na jeho kompetence a možnosti získat kvalifikaci potřebnou na výkon tohoto povolání.

Vzhledem k tomu, že máme osobní zkušenosti s prací kriminalisty a že studujeme sociální pedagogiku na magisterském stupni, dospěli jsme na tomto základě k subjektivnímu přesvědčení, že kvalifikace sociálního pedagoga je vhodná i pro tuto profesi. V této druhé, praktické části diplomové práce jsme si kladli za cíl najít objektivní odpověď na otázku, do jaké míry se právě kvalifikace sociálního pedagoga uplatní v policejní praxi. Zajímalo nás, nakolik je takto zaměřený studijní obor prospěšný pro rozvíjení a zlepšování práce kriminalisty (policejního komisaře), zabývali se především trestní činností dětí a mládeže, a zda je tedy vhodné podpořit úsilí o zařazení kvalifikace sociálního pedagoga do katalogu profesí. Výzkum jsme pojali jako kvantitativní výzkum, realizovaný několika metodami.

4.1 Výzkumný problém a cíle výzkumu

Výzkumný problém, kterému se věnujeme, se týká nalezení objektivní odpovědi na základní otázku, jakou možnost uplatnit svoji kvalifikaci u kriminální policie najde absolvent studijního oboru sociální pedagogika. Protože ve všeobecnosti těžiště výkonu profese spočívá v kompetencích, náš výzkum jsme zaměřili nejdříve na získání údajů o tom, jak obě dvě skupiny posuzují důležitost jednotlivých kompetencí pro svou práci⁷.

⁷ V této souvislosti musíme upozornit, že výzkum s cílem získat potřebné údaje jsme zrealizovali jenom s respondenty z řad policie. Pokud jde o údaje o názorech sociálních pedagogů na své vlastní kompetence, vyšli jsme z výsledků výzkumu, který v rámci své diplomové práce pod názvem *Profesní kompetence sociálního pedagoga* zrealizovala H. Rozsypalová (Zlín: UTB, 2009).

V rámci výzkumného projektu jsme stanovili tento konkrétní postup:

1. Zjistit jaké kompetence policejního komisaře považují respondenti za důležité.
2. Zjistit, které z oblastí kompetencí (vědomosti, schopnosti a dovednosti, osobnostní předpoklady) považují respondenti v práci kriminalisty za důležité.
3. Porovnat zjištěná data s daty výzkumu Rozsypalové (*Profesní kompetence sociálního pedagoga*, 2009).
4. Vyhledat na základě výsledků styčné plochy (shodu), podobnost, ale i rozdíly.
5. Pokusit se vytvořit model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga.

4.2 Druh výzkumu

Jak jsme již uvedli, výzkumným problémem bylo zjistit názory na profesní kompetence příslušníků obou skupin respondentů, porovnat je a na základě výsledků této komparace určit, do jaké míry se shodují, případně podobají anebo odlišují. Problém jsme charakterizovali jako popisně-porovnávací (deskriptivně-komparativní). Jeho řešení spočívalo v získání většího množství dat, která zachytila, jak jednotlivci subjektivně vnímají oblasti daných kompetencí. Tato data se dále statisticky zpracovala a interpretovala, aby se z nich nakonec vyvodily závěry naší práce. Vzhledem na uvedené postupy při řešení výzkumného problému byl celý výzkum pojat kvantitativně.

4.3 Hypotéza

V rámci diplomového projektu jsme na základě vlastních empirických zkušeností i teoretických poznatků o obou oblastech profesijní činnosti stanovili hlavní hypotézu: *Kriminalisté budou posuzovat oblast daných kompetencí (vědomosti, schopnosti a dovednosti, osobnostní předpoklady) poměrně odlišně od sociálních pedagogů.*

Vzhledem na statistickou analýzu jsme hlavní hypotézu rozložili na 3 vedlejší hypotézy:

- V1:** *Míra důležitosti teoretických vědomostí bude odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.*
- V2:** *Míra důležitosti (konkrétních) schopností a dovedností bude odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.*
- V3:** *Míra důležitosti (jednotlivých) osobnostních předpokladů bude velmi odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.*

4.4 Proměnná

Nezávislou proměnou ve výzkumu tvoří na jedné straně *kriminalisté* a na druhé *sociální pedagogové*. Základní proměnou výzkumu a zároveň závislou proměnou je *kompetence*. Pro účely naší diplomové práce byla kompetence blíže definovaná v kapitole 2.3.

4.5 Výzkumný vzorek

Základní soubor výzkumného vzorku tvoří všichni policisté služebně zařazení na OOK ÚO v ČR. Jelikož tento vzorek by byl územně značně rozptýlen a bylo by velmi obtížné s ním ve výzkumu pracovat, zvolili jsme jeho záměrný výběr. Tento sestával z kriminalistů služebně zařazených do jednotlivých OOK ÚO v rámci Krajského ředitelství policie Zlínského kraje.

Další základní výzkumný soubor tvořili, jak jsme již uvedli, studenti sociální pedagogiky v ČR. Tento soubor byl záměrně utvořen ze studentů prezenčního studia 2. ročníku navazujícího magisterského programu Specializace v pedagogice oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, v akademickém roce 2008/2009, a který využila Rozsypalová ve svém výzkumu (2009).

Účast všech respondentů ve výzkumu byla dobrovolná a anonymní. V souvislosti s výzkumem jsme oslovili všechny kriminalisty oddělení obecné kriminality v počtu 118 ze všech územních odborů Krajského ředitelství policie Zlínského kraje. Nakonec se podařilo shromáždit řádně vyplněné dotazníky od 31 respondentů, na něž jsme se osobně obrátili. Ve výzkumu jsme záměrně nepřistoupili na další možné proměnné, za které považujeme pohlaví, věk anebo délku služby u policie. Naše rozhodnutí považujeme za plně oprávněné, protože náplň práce policisty je jednoznačně stanovena bez ohledu na uvedené rozdíly, které bychom v jiných souvislostech mohli považovat za směrodatné. Podotýkáme, že ani Rozsypalová při zpracování získaných dat nepoužila tuto stratifikaci.

4.6 Metody a techniky výzkumu

Vzhledem k zvolenému druhu výzkumu jsme za základní výzkumnou (explorační) metodu zvolili dotazníkovou metodu. Dovolili jsme si použít hotový výzkumný nástroj, který představoval modifikovaný dotazník – *Dotazník kompetencí sociálního pedagoga* (Rozsypalová, 2009). Reliabilitu tohoto dotazníku jako výzkumného

nástroje v podstatě ověřila Rozsypalová, která analyzovala spolehlivost jednotlivých prvků dotazníku; jednotlivé části ověřila metodou split-half. Ke stanovení míry spolehlivosti dotazníku bylo použito statistické metody Cronbachova alfa zjišťující míru, úroveň, stupeň vnitřní konzistence (např. posuzovací škály) a její reliabilitu (spolehlivost).

Dotazník byl rozdělen do tří hlavních částí podle obsahového zaměření jednotlivých oblastí výzkumu: A – vědomosti, B – schopnosti a dovednosti, C – osobnostní charakteristiky. Respondenti následně odpovídali na všechny položky dotazníku a volili svoji odpověď na škále od 1 – 5 (absolutně nedůležité – spíše nedůležité – důležité - spíše důležité – absolutně důležité). Tato škála jim umožňovala adekvátně posoudit míru důležitosti jednotlivých položek pro svou práci.

V části A dotazníku autorka představila kompetence z oblasti vědomostí. Tuto část vytvořila na základě modelu kompetencí podle Krause a Bakošové (In Rozsypalová, 2009, s. 43-45). Tvořilo ji celkově 56 položek, přičemž každá byla záměrně zformulována velmi obecně. Část B se skládala z 28 položek, které popisovaly schopnosti a dovednosti, které obecně vycházejí ze sociálních kompetencí, z osobnostních kompetencí a kompetencí metod sociálního pedagoga. Část C obsahovala 30 položek, které se týkaly osobnostní charakteristiky. Rozsypalová (2009, s. 39) tyto vytvořila na základě modelu emoční inteligence podle Golemana.⁸

4.7 Sběr a zpracování dat

Dotazníky jsme distribuovali e-mailem začátkem prosince 2010; jejich návratnost dosáhla úroveň 63 %. V druhé polovině ledna 2011 jsme šetření ukončili. Data získaná pomocí dotazníku byla převedena do tabulek. Každé části dotazníku jsme věnovali samostatnou tabulku. Odpovědi na škálách byly bodovány na stupnici od 1 – 5, kde jednička v hodnocení označovala nejnižší význam, zatímco přidělení pěti bodů vyjadřovalo nejvyšší význam. Jednotlivé tabulky byly vytvořeny v programu EXCEL. Za využití softwarového programu STATISTICA.CZ verze 9.0 jsme data dále zpracovali použitím popisné a pořadové statistiky. Výsledky jsme zanesli do tabulek v programu EXCEL (přílohy P III – P IX). Data, která jsme získali respondentů-policistů, jsme porovnali s daty od respondentů-sociálních pedagogů, s nimiž pracovala Rozsypalová. Následně jsme data porovnali, analyzovali a interpretovali s cílem ozřejmit, které kompetence vnímali tito

⁸ GOLEMAN, D. *Práce s emoční inteligencí*. Praha: Columbus, 2000. ISBN 80-7249-017-6.

respondenti shodně, podobně anebo rozdílně. Nakonec jsme na základě celkových výsledků vytvořili model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga“. Za pomoci neparametrického Wilcoxonova párového testu (Chrástka, 2007), jsme posoudili, zda rozdílné posuzování míry důležitosti předmětných kompetencí, jako jsou vědomosti, schopnosti a dovednosti, pro úspěšnou práci kriminalisty a sociálního pedagoga je signifikantní. Tímto způsobem jsme ověřili všechny tři dílčí hypotézy.

5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této stěžejní části celého výzkumu jsme shrnuli, vyhodnotili a interpretovali získaná data. Věnujeme se jim v jednotlivých podkapitolách v souladu s dotazníkem (příloha P III).

5.1 Vyhodnocení části A dotazníku

Část A dotazníku byla koncipována tak, aby bylo možné v co možná nejširším spektru popsat míru důležitosti, která byla připsána jednotlivým vědomostem potřebným pro povolání sociálního pedagoga. Data získaná od policistů jsme zanesli do souhrnné tabulky (příloha P IV). Na základě popisné statistiky jsme stanovili pořadí důležitosti jednotlivých kompetencí z pohledů policistů (Tab. 3).

Tab. 3 Pořadí důležitosti jednotlivých vědomostí

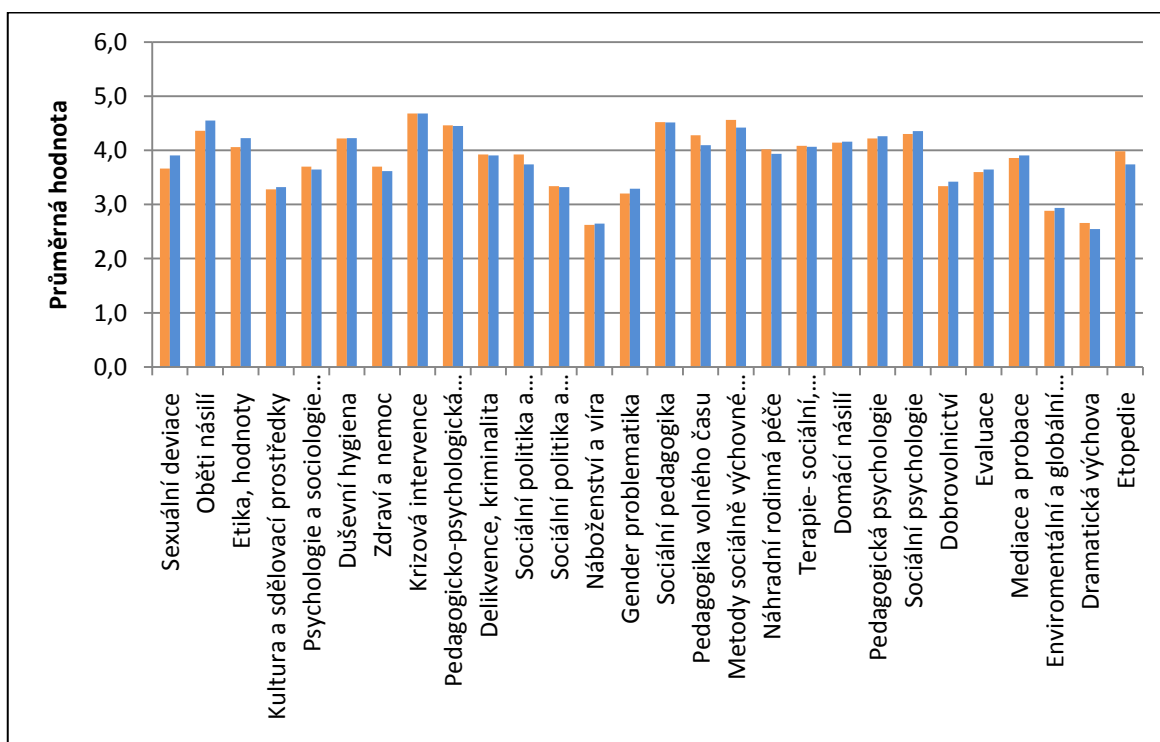
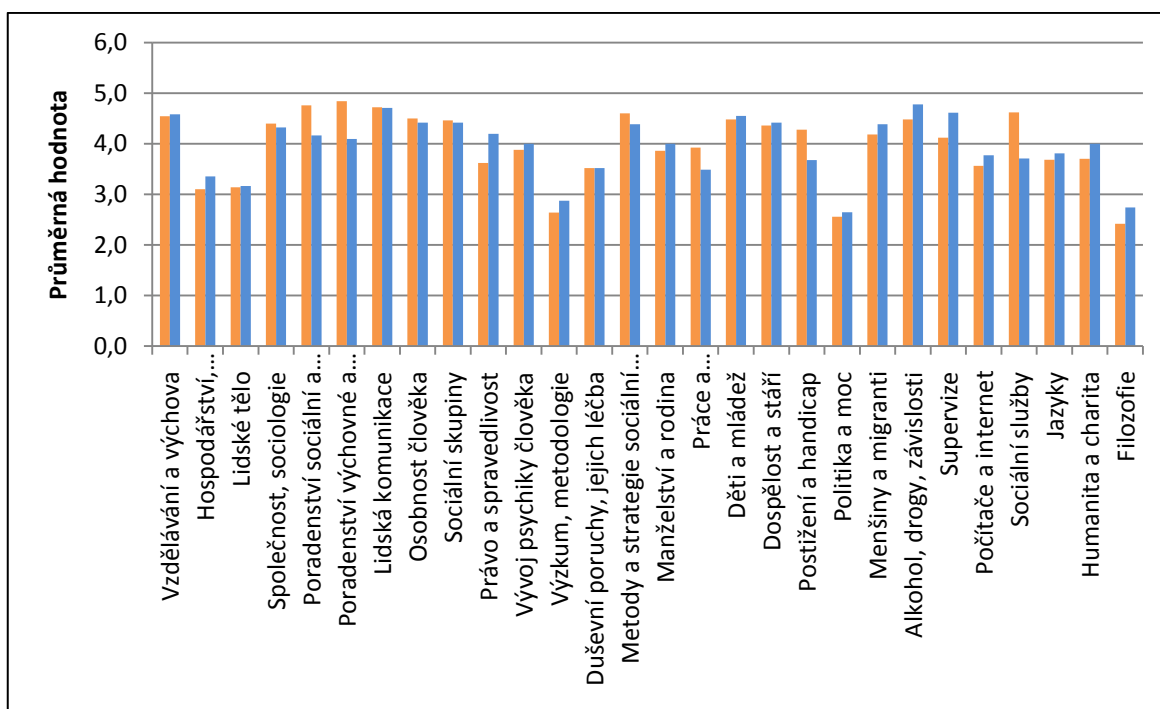
Vědomosti	Průměr	Pořadí
Alkohol, drogy, závislosti	4,774194	1
Lidská komunikace	4,709677	2
Krizová intervence	4,677419	3
Supervize	4,612903	4
Vzdělávání a výchova	4,580645	5
Děti a mládež	4,548387	6-7
Oběti násilí	4,548387	6-7
Sociální pedagogika	4,516129	8
Pedagogicko-psychologická diagnostika	4,451613	9
Osobnost člověka	4,419355	10-13
Sociální skupiny	4,419355	10-13
Dospělost a stáří	4,419355	10-13
Metody sociálně výchovné práce	4,419355	10-13
Menšiny a migranti	4,387097	14-15
Metody a strategie sociální práce	4,387097	14-15
Sociální psychologie	4,354839	16
Společnost, sociologie	4,322581	17
Pedagogická psychologie	4,258065	18
Etika, hodnoty	4,225806	19-20
Duševní hygiena	4,225806	19-20
Právo a spravedlivost	4,193548	21
Poradenství sociální a psychologické	4,161290	22-23
Domácí násilí	4,161290	22-23
Poradenství výchovné a vzdělávací	4,096774	24-25
Pedagogika volného času	4,096774	24-25
Terapie- sociální, psychologická	4,064516	26

Vývoj psychiky člověka	4,000000	27-29
Manželství a rodina	4,000000	27-29
Humanita a charita	4,000000	27-29
Náhradní rodinná péče	3,935484	30
Sexuální deviace	3,903226	31-33
Delikvence, kriminalita	3,903226	31-33
Mediace a probace	3,903226	31-33
Jazyky	3,806452	34
Počítače a internet	3,774194	35
Sociální politika a zabezpečení v ČR	3,741935	36-37
Etopedie	3,741935	36-37
Sociální služby	3,709677	38
Postižení a handicap	3,677419	39
Psychologie a sociologie organizace	3,645161	40-41
Evaluační	3,645161	40-41
Zdraví a nemoc	3,612903	42
Duševní poruchy, jejich léčba	3,516129	43
Práce a rekvalifikace, profesní poradenství	3,483871	44
Dobrovolnictví	3,419355	45
Hospodářství, ekonomie, management	3,354839	46
Sociální politika a zabezpečení v EU	3,322581	47-48
Kultura a sdělovací prostředky	3,322581	47-48
Gender problematika	3,290323	49
Lidské tělo	3,161290	50
Enviromentální a globální výchova	2,935484	51
Výzkum, metodologie	2,870968	52
Filozofie	2,741935	53
Politika a moc	2,645161	54-55
Náboženství a víra	2,645161	54-55
Dramatická výchova	2,548387	56

Ukazuje se, že respondenti přisuzují největší důležitost vědomostem z oblasti problematiky alkoholu, drog a závislostí, neméně komunikaci, krizové intervenci, supervizi, vzdělávání a výchově, dětem a mládeži, obětem násilí a sociální pedagogice. U těchto položek se průměrná hodnota pohybuje od 4,5 do 5. V slovním vyjádření můžeme tato zjištění interpretovat jako spíše důležitá až absolutně důležitá. Spíše nedůležité pak vidí vědomosti z oblasti dramatické výchovy, náboženství a víry, politiky a moci, filozofie. V porovnání s údaji, které získala Rozsypalová (2009, s. 60), vidíme, že respondenti z řad studentů oboru sociální pedagogika přisuzují nejvyšší míru důležitosti vědomostem z oblasti poradenské (sociální, psychologické, výchovné, vzdělávací), komunikace, krizové intervence, sociálních služeb a sociální práce.

Následující graf zachycuje konkrétní výsledky porovnání jednotlivých položek dotazníku v části A. Míru důležitosti daných vědomostí z pohledu sociálních pedagogů vyznačuje oranžová barva; v případě policistů jsou tytéž názory vyznačeny modrou barvou.

Graf 1 Porovnání vědomostí z pohledu sociálního pedagoga a policisty

Z grafu je patrná shoda v celé řadě položek, jako jsou vědomosti z oblasti lidského těla, duševních poruch, duševní hygieny, krizové intervence, diagnostiky, sociální pedagogiky. U sociálních pedagogů dále vidíme požadavky na získávání vědomostí z oblasti poradenství; v případě dalších priorit policistů nacházíme znalosti týkající se oblasti alkoholu, drog a závislostí. Souhrnně můžeme konstatovat, že pokud hodnotíme rozdíly mezi sociálními pedagogy a policisty v názorech na požadavky týkající se vědomostí v předmětných oblastech, vidíme, že jsou minimální, zanedbatelné, statisticky nevýznamné.

5.2 Vyhodnocení části B dotazníku

Části B dotazníku jsme zaměřili na hodnocení významu schopností a dovedností. Získaná data jsme souhrnně zanesli do tabulky (příloha P V) a následně zpracovali. Prezentovali jsme je pomocí popisné statistiky a zapsali do přehledné tabulky (příloha P VIII). Na základě popisné statistiky jsme určili pořadí důležitosti jednotlivých kompetencí z pohledů policistů (Tab. 4).

Tab. 4 Pořadí důležitosti jednotlivých schopností a dovedností

Schopnosti a dovednosti	Průměr	Pořadí
Sociální komunikace	4,870968	1
Zvládat konfliktní situace	4,838710	2
Stanovit hranice vztahu pracovník-klient	4,774194	3
Zodpovědnost	4,709677	4
Převádět teorii do praxe	4,645161	5
Týmové práce	4,483871	6-8
Zapojit klienta do řešení problému	4,483871	6-8
Samostatnost	4,483871	6-8
Asertivita	4,451613	9
Schopnost pracovat ve stresu	4,419355	10-11
Plánování, organizování činností	4,419355	10-11
Kooperativnost	4,387097	12-14
Monitorování a diagnostika problému	4,387097	12-14
Krizová intervence	4,387097	12-14
Sebevzdělávání, sebevýchova	4,354839	15-16
Výchovné činnosti	4,354839	15-16
Rozvíjení svých osobnostních charak	4,322581	17-18
Vytvářet inovativní řešení potřeb	4,322581	17-18
Reflexe svých vlastních kvalit	4,290323	19
Evaluace a reflexe vlastní práce	4,225806	20
Supervize	4,129032	21

Interdisciplinární spolupráce	4,096774	22
Vedení dokumentace	4,064516	23
Praktické dovednosti	3,774194	24
Manažerské dovednosti	3,741935	25
Být svým vlastním managerem	3,548387	26
Využívání metod socped prevence	3,516129	27
Tvorba projektů, žádostí o dotace	3,161290	28

Ze zjištěných dat je patrné, že policisté posuzují získání patřičných schopností a dovedností za velmi důležité, neboť průměrná hodnota všech položek části B je 4,3. Absolutní důležitost je přisuzována schopnostem a dovednostem v oblasti sociální komunikace, zvládání konfliktních situací a stanovení hranice vztahu pracovník – klient,⁹ co dokládá průměrná hodnota těchto položek – 4,8. Za spíše důležité považují např. týmovou práci, zapojení klienta do řešení problému, asertivitu anebo schopnost pracovat ve stresu. Za méně důležité označují např. využívání metod prevence, tvorbu projektů anebo žádostí o dotace.

Na základě výzkumu, který provedla Rozsypalová (2009, s. 62), jsme z položek v části B dotazníku vytvořili *klíčové kompetence*, které jsme uspořádali do tří souhrnných podkategorií. První z nich jsme pojmenovali *sociální kompetence*. Tato podkategorie zahrnuje položky, jako jsou sociální komunikace, zvládání konfliktních situací, týmová práce, interdisciplinární spolupráce a supervize. Druhou podkategorii jsme označili jako *kompetence ve vztahu k vlastní osobě*. Zde jsou zastoupeny tyto položky: asertivita, evaluace a reflexe vlastní práce, rozvíjení svých osobnostních charakteristik, sebevzdělávání a sebevýchova, schopnost být svým vlastním manažerem, schopnost pracovat ve stresu, samostatnost a zodpovědnost. Poslední, třetí podkategorie nese označení *kompetence v oblasti metod*. Zde se nacházejí tyto položky: monitorování a diagnostika problému, vedení dokumentace, využívání metod sociálně-pedagogické prevence, tvorba projektů, žádostí o dotace, praktické dovednosti v zájmových činnostech, výchovné činnosti, plánování, organizování činností, manažerské dovednosti, krizová intervence, převádění teorii do praxe, zapojení klienta do řešení problému, stanovení hranice vztahu pracovník – klient, vytváření inovativní řešení potřeb a problémů klientů.

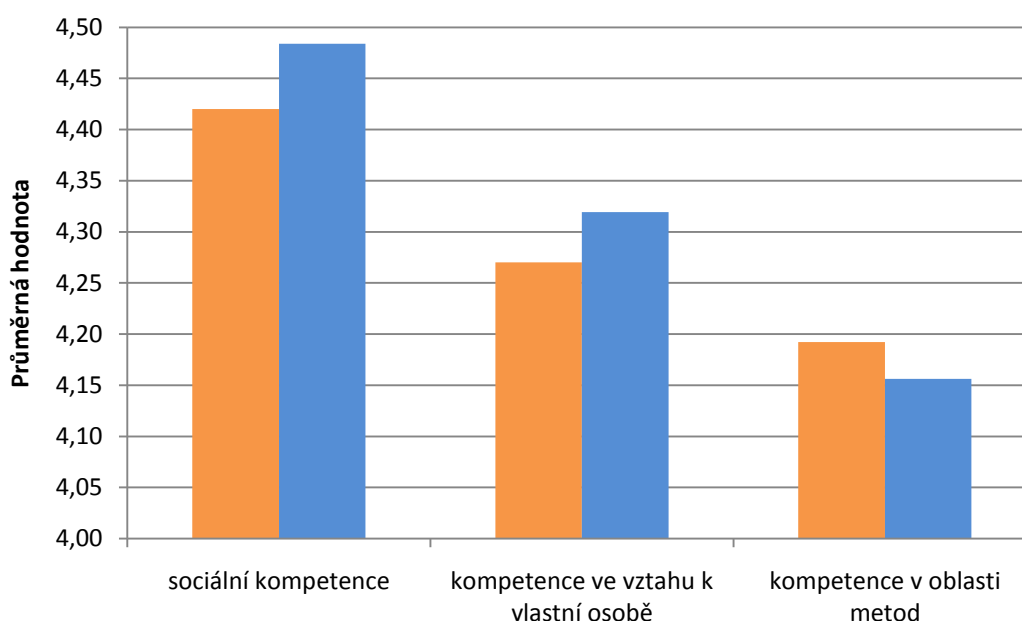
Průměrné hodnoty jednotlivých podkategorií části B dotazníku, jak pro sociální pedagogy, tak pro policisty, byly seřazeny podle velikosti průměrné hodnoty a

⁹ U policistů vztah pracovník – klient označuje vztah mezi policistou na jedné straně a poškozeným, svědkem, podezřelým (obviněným) a jiný subjektem (společností, orgány a organizace) na straně druhé.

zaneseny do grafu 2. Oranžová barva opět znázorňuje sociální pedagogy a modrá znázorňuje policisty.

V grafickém znázornění potom vidíme, že mezi sociálními pedagogy a policisty jsou rozdílné postoje k jednotlivým kompetencím. Na druhou stranu, ale panuje shoda v důležitosti klíčových kompetencí a obecně můžeme konstatovat, že oba profesionálové souhrnně považují tyto kompetence za důležité. Průměrná hodnota u všech položek překračuje 4.

Graf 2 Porovnání klíčové kompetence: sociální pedagog a policista

Respondenti shodně připisují největší důležitost sociálním kompetencím, poté kompetencím ve vztahu k vlastní osobě a nakonec kompetencím v oblasti metod. Policisté považují sociální kompetence za téměř absolutně důležité. V této kategorii policisté považují za absolutně důležitou sociální komunikaci a zvládání konfliktních situací, za velmi důležitou považují týmovou práci; jako důležité vnímají supervizi a interdisciplinární spolupráci. Od policisty i sociálního pedagoga se očekává odpovídající komunikace nejen se svými klienty, ale i kolegy a se zástupci různých orgánů a organizací. Musí být schopni vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci, formulovat myšlenky srozumitelně a souvisle. Rovněž musí efektivně pracovat s informacemi, dokázat získávat, analyzovat a interpretovat tyto informace. Oba musí vést dokumentaci o své klientele. Vysoké požadavky se kladou jak na ústní tak na

písemný projev. Od jednoho i druhého se očekává, že ve své práci dokáže využívat prostředky moderních informačních a komunikačních technologií.

Pokud jde o kompetence v oblasti metod, sociální pedagogové jim přiřkládají podstatně vyšší význam než policisté. Domníváme se, že rozdíl v intenzitě vnímání důležitosti kompetencí v oblasti metod souvisí s praktickou činností policistů, kteří se nezúčastňují na tvorbě obecných metod ve výchově a vzdělávání a ani se nepodílejí na tvorbě konkrétních programů integrace a inkluze znevýhodněných jedinců. Jejich úlohou je poskytovat kriminogenní data, informace o nových formách kriminality a trestné činnosti. Metody policistů jsou zaměřeny na odhalování, vyšetřování, objasňování trestné činnosti. Nicméně v této oblasti vůbec nestojí stranou: jejich účast spočívá ve spolupráci s ostatními subjekty. Policie totiž poskytuje metodickou pomoc při provádění specifických služebních postupů, např. při práci s dětmi a mládeží, v případech domácího násilí apod.

5.3 Vyhodnocení části C dotazníku

Data z části C dotazníku, která byla zaměřena na hodnocení významu osobní charakteristiky, jsme souhrnně zanesli do tabulky (příloha P VI). Následně jsme je zpracovali, prezentovali pomocí popisné statistiky a nakonec zapsali do přehledné tabulky (příloha P IX). Na základě popisné statistiky jsme vytvořili pořadí kompetencí policisty podle důležitosti v oblasti osobnostních charakteristik (Tab. 5).

Tab. 5 Pořadí důležitosti jednotlivých osobnostních charakteristik

Osobnostní charakteristiky	Průměr	Pořadí
Komunikace	4,935484	1
Empatie	4,806452	2
Schopnost spolupracovat s druhými	4,645161	3-5
Správné sebehodnocení	4,645161	3-5
Důvěryhodnost	4,645161	3-5
Vyrovnanost	4,548387	6-7
Uvědomování si vlastních emocí	4,516129	6-7
Umění pomáhat druhým	4,483871	8-11
Vytváření vazeb, kontaktů	4,483871	8-11
Akceptovat rozdíly mezi lidmi	4,483871	8-11
Spolupráce	4,483871	8-11
Sebekontrola, sebereflexe	4,451613	12
Podpora rozvoje druhých	4,387097	13-14
Respekt k morálním normám, zákonům	4,387097	13-14

Důslednost	4,354839	15
Svědomitost	4,322581	16-17
Optimismus, víra v člověka	4,322581	16-17
Přiměřená sebedůvěra	4,290323	18-19
Řízení konfliktu	4,290323	18-19
Vytrvalost (v dosahování cílů)	4,161290	20-21
Iniciativa, aktivní přístup k životu	4,161290	20-21
Pozitivní vliv na ostatní	4,096774	22
Přizpůsobovat se a vyrovnávat se se změnami	4,032258	23-24
Zdravá kritičnost	4,032258	23-24
Otevřenost	3,903226	25-26
Zásadovost	3,903226	25-26
Inovace, tvořivost	3,870968	27
Umění vedení lidí a jejich stmelování	3,806452	28
Upřímnost	3,806452	29
Orientace na úspěch, cílevědomost	3,548387	30

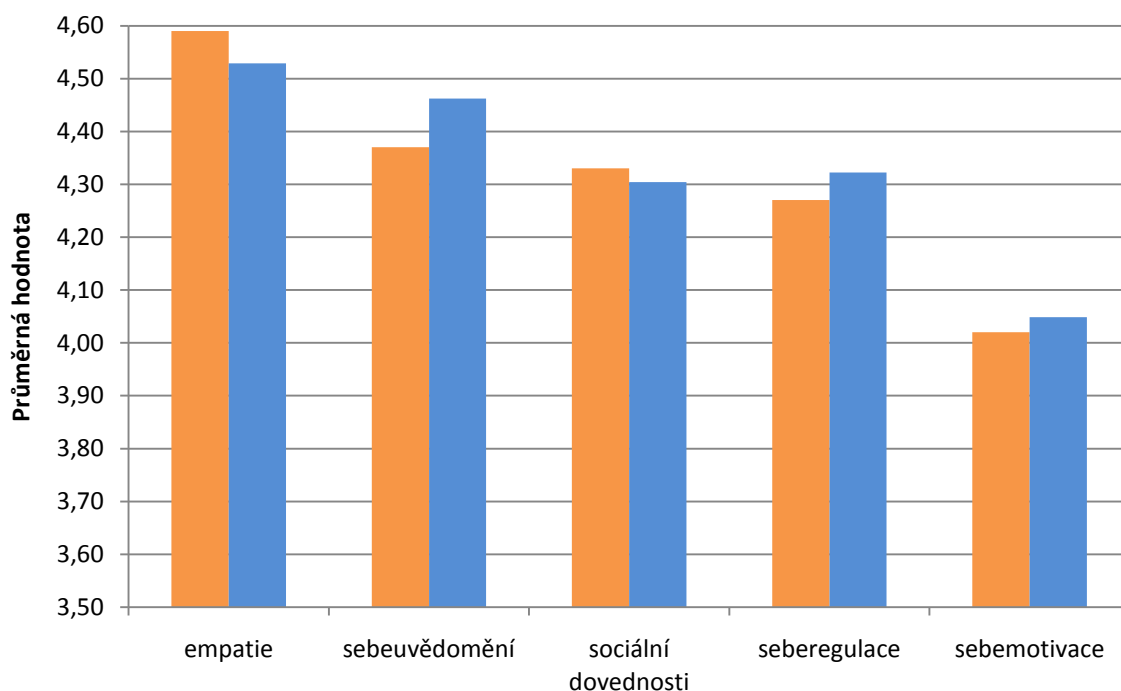
Na základě analýzy dat z této části dotazníku, jsme zjistili, že respondenti přisuzují většině položek z oblasti osobnostních charakteristik velkou důležitost. K tomuto vyjádření nás dovedla skutečnost, že 25 položek dosahuje průměrné hodnoty vyšší než 4, konkrétně je to 4,29 bodu. Z porovnání dat Rozsypalové (2009, s. 64) je patrné, že sociální pedagogové hodnotí dané položky bez patrných rozdílů; průměrná hodnota dosahovala 4,28. V práci policistů jsou na základě vyhodnocení jejich názorů důležité především osobnostní charakteristiky. Za absolutně nejdůležitější se považuje komunikace, protože její průměrná hodnota dosahuje 4,93. Dále to jsou empatie, schopnost spolupracovat s jinými, správné sebehodnocení, důvěryhodnost a vyrovnanost. Za nejméně důležité považují policisté mezi osobními charakteristikami umění vést lidí a stmelovat je, upřímnost, orientaci na úspěch a cílevědomost.

Dále jsme na základě výzkumu provedeného Rozsypalovou (2009, s. 65) vytvořili z položek v části C dotazníku *model emoční inteligence*. Z položek v části C dotazníku jsme vytvořili pět souhrnných podkategorií. První z nich jsme pojmenovali *sebeuvědomění*. Tato podkategorie zahrnuje položky uvědomování si vlastních emocí, správné sebehodnocení a přiměřenou sebedůvěru. Druhou podkategorii jsme označili jako *seberegulaci*. Jsou zde zastoupeny tyto položky: sebekontrola a sebereflexe, důvěryhodnost, svědomitost, inovace a tvořivost. Třetí podkategorie nese označení *sebemotivace*. Zde jsou zastoupeny následující položky: orientace na úspěch, cílevědomost, vytrvalost, iniciativa, aktivní přístup k životu, optimismus a víra v člověka.

Do čtvrté podkategorie, označené jako *empatie*, patří tyto položky: empatie, schopnost spolupracovat s druhými lidmi a vnímání jejich pocitů, umění pomáhat druhým, podpora rozvoje druhých, akceptovat rozdíly mezi lidmi. Poslední, pátá podkategorie nese označení *sociální dovednosti*. Do ní jsme sdružili položky jako: umění vést lidi a stmelovat je, komunikace, pozitivní vliv na ostatní lidi v oblasti dosahování společných cílů, přizpůsobovat se změnám a vyrovnávat se s nimi, řízení konfliktů, vytváření vazeb a kontaktů a spolupráce.

Průměrné hodnoty jednotlivých podkategorií části C dotazníku jsme seřadili podle velikosti průměrné hodnoty a zanesli do grafu 3. Oranžová barva opět znázorňuje sociální pedagogy a modrá barva policisty.

Graf 3 Srovnání emoční inteligence u sociálního pedagoga a policisty

Z grafu je patrné, že policisté i sociální pedagogové emoční inteligenci považují za velmi důležitou. U obou profesionálů ve všech položkách překračuje průměrnou hodnotu 4. Policisté stejně jako sociální pedagogové připisují největší důležitost empatii, poté sebeuvědomění. V položce sociální dovednosti a seberegulace je nepatrný rozdíl mezi sociálními pedagogy a policisty. Policisté v případě těchto dvou položek upřednostňují seberegulaci, což je vysvětlitelné vypjatými a stresujícími situacemi, ve kterých se velmi často ocitají. Při bližším pohledu na tuto kategorii policisté za

absolutně důležité považují důvěryhodnost, za velmi důležité sebekontrolu, sebereflexi, svědomitost a za důležitou inovaci a tvořivost.

5.4 Ověření daných hypotéz

V úvodu praktické části diplomové práce jsme vyslovili hypotézu, že *kriminalisté budou posuzovat oblast daných kompetencí (vědomosti, schopnosti a dovednosti, osobnostní předpoklady) poměrně odlišně od sociálních pedagogů.*

Tuto hypotézu jsme pro lepší analýzu rozdělili na tři vedlejší hypotézy, které jsme podrobili neparametrickému Wilcoxonovu párovému testu (Chrástka, 2007).

5.4.1 Ověření hypotézy V1

Míra důležitosti teoretických vědomostí bude odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.

Tab. 6 Wilcoxonův párový test vědomostí

Dvojice proměnných	Wilcoxonův párový test části A Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05$			
	Počet platných	T	Z	p
Sociální pedagogové & Policisté	56	675,5000	0,999243	0,317678

Na základě výsledků Wilcoxonova párového testu jsme dospěli k závěru, že daná hypotéza nebyla potvrzena. U proměnných míra důležitosti vědomostí pro práci kriminalisty a míra důležitosti vědomostí pro práci sociálního pedagoga nebyl na hladině významnosti 0,05 potvrzen signifikantní rozdíl. Můžeme tedy konstatovat závěr, že získané vědomosti studiem oboru sociální pedagogika se mohou stát teoretickým východiskem pro práci kriminalisty.

5.4.2 Ověření hypotézy V2

Míra důležitosti (konkrétních) schopností a dovedností bude odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.

Tab. 7 Wilcoxonův párový test schopností a dovedností

Dvojice proměnných	Wilcoxonův párový test části B Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05$			
	Počet platných	T	Z	p
Sociální pedagogové & Policisté	28	71,00000	3,005828	0,002649

Pomocí Wilcoxonova párového testu jsme dospěli k závěru, že existuje signifikantní rozdíl na hladině významnosti 0,05 mezi proměnnou, kterou představují míra důležitosti schopností a dovedností pro práci kriminalisty a míra důležitosti schopností a dovedností pro práci sociálního pedagoga. Můžeme konstatovat, že tato dílčí hypotéza se potvrdila. U policistů zřetelně převažují sociální kompetence i kompetence ve vztahu k vlastní osobě.

5.4.3 Ověření hypotézy V3

Míra důležitosti (jednotlivých) osobnostních předpokladů bude velmi odlišně posuzována v práci kriminalisty než v práci sociálního pedagoga.

Tab. 8 Wilcoxonův párový test osobnostních předpokladů

Dvojice proměnných	Wilcoxonův párový test části C Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05$			
	Počet platných	T	Z	p
Sociální pedagogové & Policisté	30	162,0000	1,450068	0,147041

Na základě výsledku Wilcoxonova párového testu vyslovujeme závěr, že daná hypotéza nebyla potvrzena. U proměnných míra důležitosti osobnostních předpokladů pro práci kriminalisty a míra důležitosti osobnostních předpokladů pro práci sociální pedagogiky nebyl na hladině významnosti 0,05 potvrzen signifikantní rozdíl. Můžeme tedy konstatovat, že nároky na osobnostní předpoklady obou profesionálů jsou v podstatě totožné.

6 DISKUZE KE ZJIŠTĚNÝM POZNATKŮM

V praktické části diplomové práce jsme zjišťovali pomocí dotazníku názory na potřebu vybraných skupin kompetencí pro úspěšný výkon povolání policisty, který je zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování, a pro práci sociálního pedagoga. Získané údaje jsme vzájemně porovnali. Hlavním cílem těchto postupů bylo potvrdit anebo vyvrátit názor, který jsme si utvořili na základě vlastních subjektivních zkušeností z práce policisty a studenta sociální pedagogiky, že absolvent tohoto studia může vhodně uplatnit své vzdělání ve SKPV. Z tohoto důvodu jsme chtěli získat objektivnější pohled na danou problematiku. Pomocí několika výzkumných metod jsme proto hledali shodu, podobnost a rozdíly v názorech na míru významu jednotlivých kompetencí pro výkon povolání v obou skupinách profesionálů.

Jestliže si připomeneme otázku o možnostech kriminalistů využít ve své práci vědomosti získané studiem oboru sociální pedagogika, domníváme se, že výsledky výzkumu nás opravňují odpovědět kladně. Na základě popisné a srovnávací analýzy byla nalezena shoda v názorech na klíčové oblasti zkoumané pomocí dotazníku. Toto zjištění nás opravňuje konstatovat, že sociální pedagogiku můžeme efektivně využít jako teoretické východisko pro práci kriminalisty. Její význam vidíme hlavně v tom, že mu poskytuje hlubší orientaci např. v problematice alkoholové a drogové závislosti a v problematice lidské komunikaci. Ukazuje se, že nejvýrazněji jej kvalifikuje pro práci s dětmi a mládeží, což mimo jiné vyžaduje zákon č. 218/2003 SB., o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon jednoznačně uvádí, že „*ten kdo působí v trestních věcech mládeže, musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.*“ V policejní praxi to znamená, že policisté, kteří pracují na případech s dětmi a mládeží, musí mimo svého vzdělání absolvovat odborné specializační kurzy, aby byli kvalifikováni pro odbornou práci s těmito věkovými skupinami. Studium sociální pedagogiky by tak přímo připravovalo odborníky pro danou oblast, protože by už nebylo třeba školit je v rámci kurzů zaměřených na tuto práci. Neméně důležitá je i možnost získat vědomosti o práci s oběťmi násilí, s různými sociálními skupinami, menšinami a migranty.

Připomeneme-li si druhou otázku týkající se možností kriminalistů využít schopnosti a dovednosti z oboru sociální pedagogika, zjišťujeme, že nám výzkum poskytl data o signifikantních názorových rozdílech na tuto zkoumanou oblast mezi kriminalisty a sociálními pedagogy. Zároveň jsme získali zajímavá fakta o tom, co

kriminalisté považují za důležité pro svou práci. Vidíme, že upřednostňují schopnosti a dovednosti v oblasti sociálních kompetencí, které zahrnují sociální komunikaci, zvládání konfliktních situací, týmovou práci, interdisciplinární spolupráci a supervizi. Na rozdíl od sociálních pedagogů kriminalisté označili sociální komunikaci a zvládání konfliktních situací za absolutně důležité. Jsme nicméně přesvědčeni, že studium sociální pedagogiky umožňuje kriminalistovi osvojit si nejenom teoretické základy sociálních kompetencí, ale i praktické postupy uplatnitelné ve své profesi, zejména absolvováním cvičení a seminářů v rámci uvedeného vysokoškolského studia.

V třetí části našeho výzkumu jsme věnovali pozornost osobnostní stránce obou skupin profesionálů. Z komparace získaných dat vyplynulo, že není výrazný rozdíl mezi osobnostními předpoklady kriminalisty a sociálního pedagoga. Potvrdilo se, že respondenti přisuzují jednotlivým složkám osobnostní charakteristiky velkou důležitost, a celkově ji tedy považují za významnou pro svou práci. Dospěli jsme k názoru, že je tyto názory souvisí s tím, že jak profese sociálního pedagoga, tak profese policisty, je zaměřena na pomoc druhým. Souvisí určitě i s tím, že podstatnou část jejich každodenní práce zabírá vzájemná interakce s druhými lidmi, která vyžaduje empatii, schopnost spolupracovat s druhými a vnímat jejich pocity. Dále je pro ně neméně důležité uvědomovat si vlastní emoce, mít správné sebehodnocení a přiměřenou sebedůvěru.

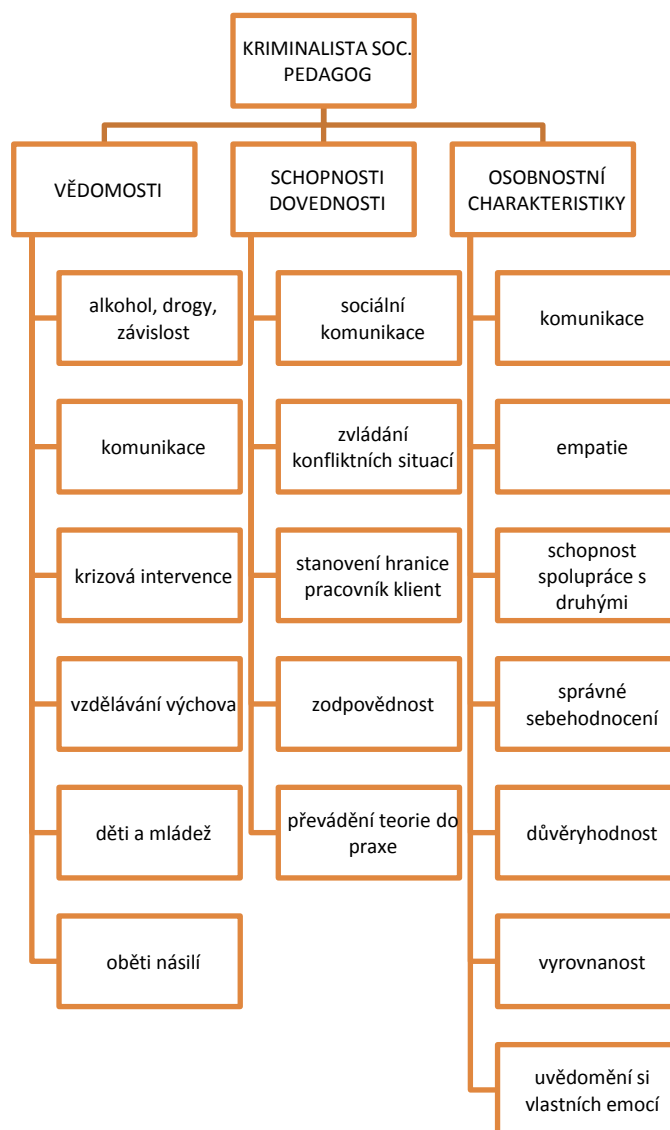
Odpovědět tedy na otázku, jaké konkrétní uplatnění by mohl najít sociální pedagog v rámci služby kriminální policie a vyšetřování, pomáhají zjištěná fakta. Docházíme k závěru, že sociální pedagog by mohl působit v roli:

a) **řídící a metodické**, tzn. koordinovat a metodicky řídit subjekty PČR při odhalování, vyšetřování a objasňování kriminality a trestné činnosti převážně dětí a mládeže, domácího násilí a deliktů mravnostního charakteru; působit při realizaci preventivních programů a koordinovat spolupráci nejen s orgány státní správy a samosprávy, ale i s dalšími zařízeními jako jsou školská zařízení, pedagogicko-psychologické poradny, neziskové organizace, charity a další;

b) **výkonné**, tzn. vykonávat v souladu s trestním řádem a zákonem č. 218/2003 SB., o soudnictví ve věcech mládeže, náročné policejní činnosti v trestním řízení při odhalování, dokumentaci a vyšetřování trestné činnosti, zejména na odděleních obecné kriminality.

6.1 Model kompetencí kriminalisty – sociálního pedagoga

Souhrn poznatků získaných prostřednictvím výzkumu nám umožnil vytvořit předpokládaný model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga (Obr. 6). Model vychází ze tří výše uvedených oblastí kompetencí, kterými jsou: (1) vědomosti, (2) schopnosti a dovednosti a (3) osobnostní charakteristiky. Hlavní komplexní kompetence obsahují jednotlivé dílčí kompetence, které jsme seřadili podle důležitosti a na základě shody s kompetencemi sociálního pedagoga, tak jak byly konkrétně prezentovány v jednotlivých částech dotazníku a jak je uváděli respondenti zúčastňující se výzkumu.

Obr. 8. Model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga

6.2 Doporučení pro praxi

Uvědomujeme si, že zjištěné skutečnosti nemůžeme považovat za absolutně platné a generalizovat je jako zodpovídající názorům všech policistů, protože výzkum byl proveden pouze na záměrně vybraném vzorku, který se nemůže pokládat za reprezentativní. Chtěli bychom doporučit zopakovat tento výzkum v budoucnosti: uvedený dotazník by se zadal reprezentativnímu vzorku policistů a sociálních pedagogů v ČR a získané údaje by se vzájemně porovnali.

Zjištěné skutečnosti by se mohly použít jako podklad pro pevnější zakotvení profese sociálního pedagoga do katalogu činností v bezpečnostních sborech, který by se tak mohl mimo jiné stát i jednou z podmínek pro přijetí k PČR. Kraus (2008, s. 205) sice uvádí možnost uplatnění profese sociálního pedagoga i v resortu vnitra jako pracovníka v utečeneckých táborech a v rámci kriminální prevence, ale my konkrétně spatřujeme význam a přínos této kvalifikace právě pro činnost kriminalisty služby kriminální policie a vyšetřování. Studium oboru sociální pedagogika na fakultách vysokých škol, doplněné o základní odbornou přípravu realizovanou vzdělávacím systémem PČR, se může stát efektivním prostředkem na zvýšení kvality, efektivnosti a erudovanosti policistů. Navrhujeme, aby se vzdělávací systém resortu MV ČR více otevřel a aby se vytvořil prostor pro kooperaci s vysokými školami, které nabízejí studium oboru sociální pedagogika. V dnešní době jsou pro řadu činností u PČR nabíráni lidé bez toho, aby byly stanoveny konkrétní požadavky na odborné zaměření. Domníváme se, že tento přístup souvisí s rozšířenou představou, že pro činnost kriminalisty plně dostačuje vyšší odborné vzdělání nebo vzdělání vysokoškolské v bakalářském studijním programu. Jsme přesvědčeni, že s růstem počtu kriminálních činů, jakož i měnícím se charakterem těchto skutků a jejich internacionalizací, se podstatně zvyšují nároky na odbornou přípravu kriminalistů. Jednou z možností, jak reagovat na tyto změny, je změnit a zvýšit kvalifikační požadavky. Podle našeho názoru studium sociální pedagogiky na vyšších stupních vysokoškolské přípravy představuje jednu z cest.

ZÁVĚR

V současné době je v České republice řada fakult vysokých škol, které nabízejí vzdělání v oboru sociální pedagogika. Profil absolventů těchto škol je vymezován poměrně velmi široce: upřednostňují se pedagogické a intervenční kompetence a zdůrazňují se organizační a manažerské dovednosti. Humanitní vědy v dnešní době dobře poznají obor sociální pedagogika a o daný studijní obor je v současnosti mezi studenty značný zájem. Navzdory tomu, že je i legislativně zakotven, řada organizací a institucí jak státního, tak soukromého nebo neziskového sektoru nepočítá s činností sociálního pedagoga. Domníváme se, že tento nízký zájem souvisí s nedostatečným obeznámením se s jeho kompetencemi.

Tento postřeh nás vedl k tomu, abychom využili osobní zkušenosti získané v profesi kriminalisty i v úloze studenta sociální pedagogiky a pokusili se o objektivní pohled na kompetence, které jsou spojovány s výkonem jedné i druhé profese. V diplomové práci jsme vyznačili a charakterizovali jednotlivé kompetence kriminalisty a komparovali je s kompetencemi sociálního pedagoga, které jsme rovněž nejdříve popsali a charakterizovali. Za účelem vzájemné komparace těchto kompetencí jsme využili data z výzkumu Rozsypalové, který provedla mezi budoucími sociálními pedagogy. Údaje z jejího výzkumu jsme vzájemně porovnali s daty, která jsme získali od kriminalistů. S využitím popisné statistiky jsme porovnali kompetence obou skupin profesionálů. Graficky jsme znázornili shody a rozdíly v názorech na jednotlivé kompetence. Pomocí statistické analýzy jsme ověřili stanovené hypotézy. O zjištěných skutečnostech jsme diskutovali. Nakonec jsme se pokusili vytvořit model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga a zformulovali jsme i doporučení pro praxi.

Na základě osobních názorů a postřehů získaných za 16 let praxe u PČR a která objektivizoval výzkum, jsme učinili závěr, že ve službě kriminální policie a vyšetřování existují pro profesi sociálního pedagoga poměrně široké možnosti uplatnění. Studium oboru sociální pedagogika totiž poskytuje kriminalistovi odpovídající teoretická východiska potřebná pro jeho práci. Umožňuje mu lépe se orientovat ve společenských jevech i sociálně-pedagogickém dění, podporuje úspěšnější zvládnutí komunikace, efektivnější práci s rozličnými sociálními skupinami i přiměřené diagnostikování prostředí. Z těchto důvodů považujeme absolvování studia sociální pedagogiky za vhodný kvalifikační předpoklad pro práci kriminalisty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika. Vybrané problémy*. Bratislava: FiF UK, 1994
- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*. Bratislava: FiF UK, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
- CINTULOVÁ, K. Uplatnenie absolventov oboru pedagogika so špecializáciou sociálna pedagogika. In *Pedagogická revue*, roč. 57, 2005, č. 1, s. 34-44.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7066-534-3.
- ČERSTVÁ, L. *Profil a kompetence sociálního pedagoga vůči jiným pomáhajícím profesím*. Diplomová práce. Brno: PFMU, 2008.
- HERZOGOVÁ, Z. *Základy filosofie a profesní etiky*. Praha: Policejní akademie ČR, 1997. ISBN 80-85981-42-4.
- HRADEČNÁ, M. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-015-7.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- CHUDÝ, Š., HLADÍK, J. Aktuálne problémy rozvoja oboru sociálna pedagogika na UTB ve Zlíně. In *Sociálnopedagogické štúdie 2006*. Bratislava: UK PdF, 2006. ISBN 80-223-2248-2.
- CHUDÝ, Š., ŠVEC, V. *Pedagogika v teorii a praxi*. Zlín: UTB, 2004. ISBN 80-7318-192-4.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1996. ISBN 80-7067-669-8.
- KLÍMA, P. K epistemologickým a metodologickým zdrojům sociální pedagogiky. In *Ethum*, roč. 1994, č. 5, s. 3-11.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. *Prostředí, člověk, výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- KRÁMSKÝ, D. Otázka interdisciplinarity a kompetencí ve vzdělávání. In *Pedagogika*, roč. LVI, 2006, č. 2, s. 112-118.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MIŠÍKOVÁ, J. Potřebuje prax sociálnu pedagogiku? In *Sociálnopedagogické štúdie 2006*. Bratislava: UK PdF, 2006. ISBN 80-223-2248-2.

MUSIL, J. *Sociální psychologie*. Zlín: UTB, 2005. ISBN 80-7318-292-0.

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: C.H.Beck, 2001. ISBN 80-7179-362-0.

NOVOTNÝ, F. et al. *Trestní kodexy*. Praha: Eurounion, 2002. ISBN 80-7317-009-4.

ONDREJKOVIČ, P. Príspevok k otázkam vzťahov sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. In *Pedagogika*. roč. 50, 2000, č. 1, ISSN 3330-3815.

PAUKNEROVÁ, D. et al. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1706-9.

PILAŘOVÁ, I. *Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery*. Praha: Management press, 2004. ISBN 80-7261-102-X.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-416-8.

REINALDA, B. *Decision making within international organizations*. NY: Routledge, 2004. ISBN 0415304261, 9780415304269.

ROZSYPALOVÁ, H. *Profesní kompetence sociálního pedagoga*. Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati Zlín, 2009.

SCHILLING, J. *Sociálna práca. Hlavné smery vývoje sociálnem pedagogiky a sociálnej práce*. Trnava: Trnavská univerzita, 1999.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

Zákony a nařízení:

NAŘÍZENÍ VLÁDY ČR Č. 104/2005 Sb., *kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech*. Praha: [s.z.], 2005, 1010 s.

ZÁKON Č. 361/2003 Sb. *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: [s.n.], 2006, 319 s.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
KŘP	Krajské ředitelství policie
KTP	Kartotéka typových pozic
MV	Ministerstvo vnitra
OOK	Oddělení obecné kriminality
PČR	Policie České republiky
PP	Policejní prezidium
Sb.	Sbírky
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
TŘ	Trestní řád
TZ	Trestní zákoník
ÚO	Územní odbor
ZPPP	Závazný pokyn policejního prezidenta

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1. Postavení sociální pedagogiky v systému věd.....	23
Obr.2. Vztah sociální pedagogiky k pedagogickým vědám.....	26
Obr.3. Prolínání sociální práce a sociální pedagogiky.....	27
Obr.4. Základní dělení kompetence.....	35
Obr.5. Model kompetencí sociálního pedagoga.....	36
Obr.6. Decízní kompetence sociálního pedagoga.....	37
Obr.7. Kompetence kriminalisty.....	45
Obr.8. Model kompetencí kriminalisty-sociálního pedagoga.....	69

SEZNAM TABULEK

Tab.1. Přehled vývoje názorů na sociální pedagogiku.....	18
Tab.2. Sociální pedagogika na vysokých školách v ČR.....	28
Tab.3. Pořadí důležitosti jednotlivých vědomostí.....	56
Tab.4. Pořadí důležitosti jednotlivých schopností a dovedností.....	59
Tab.5. Pořadí důležitosti jednotlivých osobnostních charakteristik.....	62
Tab.6. Wilcoxonův párový test vědomostí.....	65
Tab.7. Wilcoxonův párový test schopností a dovedností.....	66
Tab.8. Wilcoxonův párový test osobnostních předpokladů.....	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I:	ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Příloha P II:	ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR
Příloha P III:	DOTAZNÍK KOMPETENCÍ
Příloha P IV:	DATA DOTAZNÍKU – ČÁST A
Příloha P V:	DATA DOTAZNÍKU – ČÁST B
Příloha P VI:	DATA DOTAZNÍKU – ČÁST C
Příloha P VII:	POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST A
Příloha P VIII:	POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST B
Příloha P IX:	POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST C
Příloha P X:	POPISNÉ STATISTIKY – ROZSYPALOVÁ

PŘÍLOHA P I: ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je

- a) chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- b) prosazovat zákonnost,
- c) chránit práva a svobody osob,
- d) preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

2. Základními hodnotami Policie České republiky je

- a) profesionalita,
- b) nestrannost,
- c) odpovědnost,
- d) ohleduplnost,
- e) bezúhonnost.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a) prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- b) chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- c) uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- d) při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- e) používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- f) nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
- g) zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,

- h) zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- i) zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je

- a) usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- b) dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- c) netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je

- a) nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- b) chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.

PŘÍLOHA P II: ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR

Sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin i jednotlivců, tak jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte.

1. Etické zásady

Sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin i jednotlivců, tak jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte.

Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu, či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.

Sociální pracovník respektuje právo každého jedince na seberealizaci v míře, aby současně nedocházelo k omezení takového práva druhých osob.

Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a dobrovolným společenským organizacím svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji a při řešení konfliktů jednotlivců se společností a jejich následků.

Sociální pracovník musí dávat přednost své profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby, které poskytuje, musí být na nejvyšší odborné úrovni.

2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka

2.1 Ve vztahu ke klientovi

Sociální pracovník vede své klienty k vědomí odpovědnosti sám za sebe. Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.

Sociální pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace všem klientům. Při žádné formě diskriminace nespolupracuje a nezúčastní se jí.

Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být klientovi poskytnuty. Žádnou informaci o klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům, nebo jestliže jsou ohroženy další osoby. V případech správního řízení umožňuje účastníkům tohoto řízení nahlížet do spisů.

Sociální pracovník dbá, aby klienti obdrželi všechny služby a dávky sociálního zabezpečení na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které je zaměstnán, ale i ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Pomáhá řešit i jiné záležitosti a problémy klienta týkající se jiné složky jeho života.

Sociální pracovník hledá možnosti jak zapojit klienty do procesu řešení jejich problémů.

2.2 Ve vztahu ke svému zaměstnavateli

Sociální pracovník odpovědně plní své povinnosti vyplývající ze závazku ke svému zaměstnavateli.

V zaměstnavatelské organizaci vytváří takové podmínky, které umožní sociálním pracovníkům v ní zaměstnaným přijmout a uplatňovat závazky, vyplývající z tohoto kodexu.

Snaží se ovlivňovat sociální politiku, pracovní postupy a jejich praktické uplatňování ve své zaměstnavatelské organizaci s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb poskytovaných klientům.

2.3 Ve vztahu ke svým kolegům

Sociální pracovník respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vykonává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytované sociální služby.

Respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů, ostatních odborných a dobrovolných pracovníků.

Kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem.

2.4 Ve vztahu ke svému povolání a odbornosti

Sociální pracovník dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání. Neustále se snaží o udržení a zvýšení odborné úrovně sociální práce a uplatňování nových přístupů a metod.

Brání tomu, aby odbornou sociální práci prováděl nekvalifikovaný pracovník bez příslušného vzdělání.

Je zodpovědný za své soustavné celoživotní vzdělávání a výcvik, což je základ pro udržení stanovené úrovně odborné práce a schopnosti řešit etické problémy a dilema.

Pro svůj odborný růst využívá znalosti a dovednosti svých kolegů a jiných odborníků, naopak své znalosti a dovednosti rozšiřuje v celé oblasti sociální práce.

2.5 Ve vztahu ke společnosti

Sociální pracovník má právo i povinnost upozorňovat širokou veřejnost a příslušné orgány na způsoby, kterými společnost, vláda nebo přispívají k obtížím a utrpení lidí a nesnaží se o jejich ukončení.

Zasazuje se o zlepšení sociálních podmínek a sociální spravedlnosti tím, že podněcuje změny v zákonech, politice státu i v politice mezinárodní.

Upozorňuje na možnost spravedlivějšího rozdělení společenských zdrojů a potřebu zajistit přístup k těmto zdrojům těm, kteří to potřebují.

Působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny lidi, a to se zvláštním zřetelem ke znevýhodněným a postiženým jedincům a skupinám.

Sociální pracovník působí na zlepšení podmínek, které zvyšují vážnost a úctu ke kulturám, které vytvořilo lidstvo.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK KOMPETENCÍ

Vážení policisté a policistky,

dovoluji si předložit Vám důležitý dotazník, který bude sloužit jako podklad k diplomové práci prováděné na UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Než přistoupíte k samotnému vyplňování, věnujte prosím pozornost následujícímu úvodnímu slovu.

Na dalších stranách najdete položky týkající se výčtu jednotlivých kompetencí. Posuďte míru důležitosti uvedených vědomostí, schopností, dovedností a osobnostních charakteristik právě pro vaši práci.

Dotazník není v žádném případě nějakým testem vědomostí, je čistě anonymní a bude sloužit pouze pro účely uvedené práce. Nejcennějšími údaji jsou vaše názory a pravdivé odpovědi, za které Vám upřímně děkuji. Míru souhlasu s jednotlivými položkami označte křížkem.

Bc. Jiří Ježík

Příklad:

VĚDOMOSTI v oblasti:	absolutně nedůležité	spíše nedůležité	důležité	spíše důležité	absolutně důležité
Vzdělávání a výchova			X		
Hospodářství, ekonomie, management		X			

DOTAZNÍK KOMPETENCÍ

A VĚDOMOSTI v oblasti:	Posuďte míru důležitosti následujících vědomostí				
	absolutně nedůležité	spíše nedůležité	důležité	spíše důležité	absolutně důležité
Vzdělávání a výchova					
Hospodářství, ekonomie, management					
Lidské tělo					
Společnost, sociologie					
Poradenství sociální a psychologické					
Poradenství výchovné a vzdělávací					
Lidská komunikace					
Osobnost člověka					
Sociální skupiny					
Právo a spravedlivost					
Vývoj psychiky člověka					

Výzkum, metodologie					
Duševní poruchy, jejich léčba					
Metody a strategie sociální práce					
Manželství a rodina					
Práce a rekvalifikace, profesní poradenství					
Děti a mládež					
Dospělost a stáří					
Postižení a handicap					
Politika a moc					
Menšiny a migranti					
Alkohol, drogy, závislosti					
Supervize					
Počítače a internet					
Sociální služby					
Jazyky					
Humanita a charita					
Filozofie					
Sexuální deviace					
Oběti násilí					
Etika, hodnoty					
Kultura a sdělovací prostředky					
Psychologie a sociologie organizace					
Duševní hygiena					
Zdraví a nemoc					
Krizová intervence					
Pedagogicko-psychologická diagnostika					
Delikvence, kriminalita					
Sociální politika a zabezpečení v ČR					
Sociální politika a zabezpečení v EU					
Náboženství a víra					
Gender problematika					
Sociální pedagogika					

Pedagogika volného času					
Metody sociálně výchovné práce					
Náhradní rodinná péče					
Terapie- sociální, psychologická					
Domácí násilí					
Pedagogická psychologie					
Sociální psychologie					
Dobrovolnictví					
Evaluce					
Mediace a probace					
Enviromentální a globální výchova					
Dramatická výchova					
Etopedie					
B	Posud'te míru důležitosti následujících schopností a dovedností				
SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI	absolutně nedůležité	spíše nedůležité	důležité	spíše důležité	absolutně důležité
Sociální komunikace					
Zvládat konfliktní situace					
Týmové práce					
Interdisciplinární spolupráce					
Supervize					
Kooperativnost					
Asertivita					
Evaluce a reflexe vlastní práce					
Reflexe svých vlastních kvalit					
Rozvíjení svých osobnostních charakteristik					
Sebevzdělávání, sebevýchova					
Být svým vlastním managerem					
Schopnost pracovat ve stresu					
Samostatnost					
Zodpovědnost					
Monitorování a diagnostika problému					

Vedení dokumentace					
Využívání metod sociálně-pedagogické prevence					
Tvorba projektů, žádostí o dotace					
Praktické dovednosti v zájmových oblastech					
Výchovné činnosti					
Plánování, organizování činností					
Manažerské dovednosti					
Krizová intervence					
Převádět teorii do praxe					
Zapojit klienta do řešení problému					
Stanovit hranice vztahu pracovník-klient					
Vytvářet inovativní řešení potřeb, problémů klientů					
C	Posuďte míru důležitosti následujících osobnostních charakteristik				
OSOBNOSTNÍ CHARAKTERISTIKY	absolutně nedůležité	spíše nedůležité	důležité	spíše důležité	absolutně důležité
Uvědomování si vlastních emocí					
Správné sebehodnocení					
Přiměřená sebedůvěra					
Sebekontrola, sebereflexe					
Důvěryhodnost					
Svědomitost					
Inovace, tvořivost					
Orientace na úspěch, cílevědomost					
Vytrvalost (v dosahování cílů)					
Iniciativa, aktivní přístup k životu					
Optimismus, víra v člověka					
Empatie					
Schopnost spolupracovat s druhými lidmi a vnímání jejich pocitů					
Umění pomáhat druhým					
Podpora rozvoje druhých					
Akceptovat rozdíly mezi lidmi					

Umění vedení lidí a jejich stmelování					
Komunikace					
Pozitivní vliv na ostatní lidi v oblasti dosahování společných cílů					
Přizpůsobovat se a vyrovnávat se se změnami					
Řízení konfliktu					
Vytváření vazeb, kontaktů					
Spolupráce					
Důslednost					
Otevřenost					
Upřímnost					
Vyrovnanost					
Respekt k morálním normám, zákonům					
Zdravá kritičnost					
Zásadovost					

Na tomto místě bych Vám rád poděkoval za čas strávený při vyplňování dotazníku.

PŘÍLOHA P IV: DATA DOTAZNÍKU – ČÁST A

N	Vzdělávání a výchova	Hospodářství, ekonomie, management	Lidské tělo	Společnost, sociologie	Poradenství sociální a psychologické	Poradenství výchovné a vzdělávací	Lidská komunikace	Osobnost člověka	Sociální skupiny	Právo a spravedlivost	Vývoj psychiky člověka	Výzkum, metodologie	Duševní poruchy, jejich léčba	Metody a strategie sociální práce	Manželství a rodina	Práce a rekvalifikace, profesní poradenství	Děti a mládež	Dospělost a stáří	Postižení a handicap	Politika a moc	Menšiny a migranti
R1	5	3	3	5	4	3	5	4	4	5	5	3	5	3	4	3	4	4	4	3	4
R2	5	4	3	5	4	4	5	4	4	5	4	3	4	4	5	3	5	3	2	3	5
R3	4	3	2	4	4	4	3	3	4	5	3	3	4	4	3	2	4	4	3	2	4
R4	5	3	2	4	4	4	5	5	3	4	4	1	3	4	3	4	5	5	4	2	5
R5	5	3	3	5	4	3	5	3	5	4	3	2	3	5	3	3	5	5	4	2	3
R6	5	3	4	5	4	3	5	5	5	5	5	3	3	4	5	4	5	5	4	3	5
R7	5	3	3	4	3	4	5	5	5	4	4	2	4	5	5	4	5	4	4	2	4
R8	5	2	2	4	3	3	5	5	4	4	4	4	2	4	3	3	4	4	3	2	3
R9	3	1	2	3	4	3	4	3	4	4	3	3	3	4	4	3	5	5	3	1	4
R10	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	3	4	5	5	5	5	5	4	2	5
R11	4	3	3	4	4	4	4	4	4	4	3	2	3	4	4	4	4	4	4	3	4
R12	5	4	3	5	4	4	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	5	3	4
R13	3	3	2	3	4	4	5	5	5	5	4	3	4	5	4	4	5	5	4	2	5
R14	5	5	4	5	4	5	5	4	5	5	5	4	3	4	5	4	5	5	4	3	5
R15	4	3	3	4	4	4	5	5	3	3	4	2	3	5	3	4	5	5	4	2	5
R16	5	4	3	4	4	4	5	5	5	4	4	3	4	5	4	2	5	5	5	4	5
R17	5	3	3	5	4	4	5	4	4	4	5	3	5	3	4	4	4	4	3	3	4
R18	4	3	3	4	5	4	5	4	5	4	4	2	4	5	5	4	5	4	3	3	4
R19	5	5	3	5	5	4	4	4	4	4	4	3	4	5	5	4	5	4	3	3	5
R20	5	3	4	4	4	4	5	5	4	3	4	4	3	4	4	3	4	4	4	3	3
R21	4	3	2	3	4	5	4	4	4	4	3	2	2	5	3	3	3	3	2	3	3
R22	5	4	4	5	4	4	5	5	5	4	5	3	3	5	5	4	5	5	4	3	5
R23	4	3	4	5	5	5	5	5	5	4	4	3	4	4	4	4	5	5	4	2	5
R24	5	3	2	4	3	4	5	5	4	4	4	4	3	4	4	3	4	4	4	3	4
R25	4	3	2	3	5	5	4	4	4	4	3	2	2	5	3	4	3	3	4	2	5
R26	5	4	4	5	4	4	5	5	5	4	5	3	3	5	5	4	5	5	4	3	5
R27	4	3	4	5	5	5	5	5	5	3	4	3	4	5	4	4	5	5	5	2	5
R28	5	3	4	4	5	5	5	5	5	5	4	3	5	5	4	3	5	5	5	4	5
R29	4	4	3	4	4	4	3	3	4	4	3	3	4	3	3	3	3	4	3	3	4
R30	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	4	2	3	3	3	2	5	5	3	3	4
R31	5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4	3	5	5	2	3	5

N	Alkohol, drogy, závislosti	Supervize	Počítače a internet	Sociální služby	Jazyky	Humanita a charita	Filozofie	Sexuální deviace	Oběti násilí	Etika, hodnoty	Kultura a sdělovací prostředky	Psychologie a sociologie organizace	Duševní hygiena	Zdraví a nemoc	Krizová intervence	Pedagogicko-psychologická diagnostika	Delikvence, kriminalita	Sociální politika a zabezpečení v ČR	Sociální politika a zabezpečení v EU	Náboženství a víra	Gender problematika
R1	5	5	3	3	4	4	3	5	5	5	2	1	4	3	5	5	4	1	1	2	3
R2	5	5	5	3	4	3	3	3	5	3	2	3	3	3	5	4	3	5	5	2	3
R3	5	5	3	3	4	4	3	5	4	3	2	3	4	3	5	4	4	5	3	3	3
R4	5	4	3	2	3	4	3	5	4	4	4	5	5	5	5	4	3	3	3	3	4
R5	4	4	4	3	5	3	3	3	3	5	4	5	5	4	5	5	3	5	4	3	4
R6	5	5	4	4	4	5	4	4	5	5	5	4	5	4	5	5	5	3	3	3	3
R7	5	5	4	4	3	5	3	4	4	4	4	3	4	3	4	5	4	2	2	1	4
R8	4	4	4	4	3	2	2	2	4	5	4	4	5	4	5	5	4	5	5	3	3
R9	5	4	3	3	2	3	1	3	5	4	4	4	5	5	5	4	3	3	3	3	4
R10	5	5	5	4	5	5	2	5	5	5	4	5	5	4	5	4	4	4	3	3	3
R11	3	3	3	5	2	3	2	3	4	4	4	3	3	3	5	4	4	5	4	3	3
R12	5	5	3	5	4	4	3	5	5	4	4	4	4	3	4	3	3	3	3	2	3
R13	5	5	5	4	5	5	1	3	4	4	3	4	4	3	5	5	4	3	3	3	3
R14	5	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	3	4	3	4	5	4	2	2	1	4
R15	5	4	3	3	3	4	3	5	4	5	4	3	3	3	4	4	3	3	3	3	4
R16	5	4	3	3	5	4	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R17	5	5	3	4	4	4	3	5	5	5	4	5	5	4	5	4	4	4	3	3	3
R18	5	5	4	5	3	5	3	4	4	3	3	4	3	2	4	3	3	3	2	2	3
R19	5	5	5	4	4	3	3	3	5	4	3	2	3	3	5	5	4	5	5	3	3
R20	4	4	4	3	3	3	2	2	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	3	4
R21	3	4	3	3	3	2	2	2	5	4	3	4	5	4	5	4	4	1	1	3	3
R22	5	5	4	4	4	5	4	4	5	3	3	3	3	2	3	4	4	3	2	2	3
R23	5	5	5	5	5	5	2	5	5	3	3	3	4	4	5	5	4	5	5	2	2
R24	5	5	3	4	4	4	3	5	5	4	4	4	5	4	5	5	4	5	5	3	3
R25	5	5	5	4	5	5	1	3	4	5	3	4	4	3	4	5	4	5	4	3	4
R26	5	5	4	4	4	5	4	4	5	5	3	4	5	4	3	4	4	5	3	3	3
R27	5	4	3	3	3	4	3	5	4	4	3	4	5	5	5	5	4	3	3	2	3
R28	5	4	3	3	5	4	3	4	5	5	2	4	5	5	5	5	5	3	3	2	3
R29	5	5	3	3	4	4	3	5	5	4	2	2	3	3	5	5	4	2	2	2	3
R30	5	5	4	4	3	5	3	4	4	5	2	3	4	3	5	4	4	5	3	3	3
R31	5	5	5	5	4	3	3	3	5	4	2	4	4	3	5	4	4	5	5	3	3

N	Sociální pedagogika	Pedagogika volného času	Metody sociálně výchovné práce	Náhradní rodinná péče	Terapie- sociální, psychologická	Domácí násilí	Pedagogická psychologie	Sociální psychologie	Dobrovolnictví	Evaluace	Mediace a probace	Enviromentální a globální výchova	Dramatická výchova	Etopedie
R1	5	3	3	3	4	3	4	4	3	2	3	1	1	3
R2	4	4	5	3	4	3	3	3	3	3	3	2	1	3
R3	4	4	4	4	4	4	3	3	3	4	4	3	2	4
R4	5	5	4	4	3	4	4	5	4	5	5	3	3	4
R5	5	4	4	5	5	3	5	5	3	4	4	4	2	5
R6	5	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	3	3	4
R7	5	4	4	5	5	5	5	5	3	4	5	4	3	4
R8	5	5	5	4	4	4	4	4	3	4	4	3	3	5
R9	5	5	5	4	3	4	4	5	4	5	5	4	3	4
R10	5	4	4	3	4	5	5	5	4	4	4	4	3	3
R11	3	3	3	3	4	5	5	5	3	4	3	3	3	3
R12	3	4	4	3	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3
R13	4	5	5	4	4	5	3	4	4	3	4	3	2	4
R14	5	5	5	5	5	5	5	5	3	4	5	4	3	5
R15	5	4	5	3	3	3	5	5	3	3	3	3	3	3
R16	5	4	5	5	5	5	5	5	4	4	4	3	3	4
R17	5	4	4	3	4	5	5	5	4	4	4	4	3	3
R18	3	4	4	3	3	4	4	4	3	4	4	3	2	3
R19	4	3	5	4	3	5	3	4	3	2	3	2	3	4
R20	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5	2	3	4
R21	5	5	5	4	4	4	5	5	4	3	5	1	2	5
R22	5	3	4	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	4
R23	3	4	4	5	5	5	5	5	5	4	3	3	2	3
R24	5	5	5	4	4	4	5	4	3	4	4	3	3	4
R25	5	5	5	5	5	4	5	4	3	3	3	3	2	3
R26	4	4	4	3	3	3	3	4	3	4	4	3	2	3
R27	5	4	5	5	5	5	5	5	4	4	4	3	3	4
R28	5	3	5	5	5	5	5	5	4	3	4	3	3	5
R29	5	3	3	3	4	3	4	4	3	3	3	2	3	4
R30	4	4	5	4	4	4	3	3	3	4	4	3	2	3
R31	4	4	5	3	4	3	3	3	4	3	4	3	2	3

PŘÍLOHA P V: DATA DOTAZNÍKU – ČÁST B

N	Sociální komunikace	Zvládat konfliktní situace	Týmové práce	Interdisciplinární spolupráce	Supervize	Kooperativnost	Aseřtivita	Evaluace a reflexe vlastní práce	Reflexe svých vlastních kvalit	Rozvíjení svých osobnostních charakter	Sebevzdělávání, sebevýchova	Být svým vlastním managerem	Schopnost pracovat ve stresu	Samostatnost	Zodpovědnost	Monitorování a diagnostika problému	Vedení dokumentace	Využívání metod socped prevence	Tvorba projektů, žádosti o dotace	Praktické dovednosti	Výchovné činnosti
R1	5	5	5	4	4	5	5	4	4	4	4	3	3	5	5	4	4	3	3	5	5
R2	5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	4	3	4	5	4	5	4	3	2	4	3
R3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	3	4	5
R4	5	5	5	4	4	4	5	5	5	5	4	4	5	4	5	4	4	3	2	3	3
R5	5	5	4	4	4	5	4	4	5	5	5	4	4	4	5	4	4	4	3	4	5
R6	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	4	2	4	5
R7	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	4	5	4	5	4	4	4	4	2	4
R8	5	5	4	4	5	4	5	4	3	3	3	3	4	4	5	4	4	3	3	3	4
R9	5	5	5	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	3	4	5
R10	4	5	5	4	4	4	5	4	4	3	3	3	5	5	5	5	4	2	2	3	3
R11	5	5	4	5	5	4	5	4	4	5	5	3	4	5	3	3	4	3	3	3	4
R12	5	4	5	4	4	4	3	4	3	3	4	3	3	4	5	5	4	4	4	4	4
R13	5	5	4	4	5	4	4	4	5	5	5	4	5	5	3	4	4	4	3	4	4
R14	5	5	4	3	4	3	4	3	3	3	4	3	4	4	5	4	3	3	3	3	4
R15	5	5	5	4	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4	3	5	5
R16	5	5	5	4	4	5	5	4	4	4	4	2	4	3	5	4	5	5	3	4	5
R17	4	4	4	3	4	3	4	4	4	3	4	3	4	4	5	5	4	3	2	3	3
R18	5	5	5	4	4	5	5	4	5	5	5	3	5	4	5	4	5	4	3	4	5
R19	5	4	4	4	4	5	4	4	4	3	4	4	5	5	5	5	4	4	4	4	5
R20	5	5	4	4	3	4	3	4	4	5	5	3	4	5	5	5	4	4	4	5	5
R21	5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5	4	5	4	5	3	3	5
R22	5	5	5	4	4	4	5	4	4	4	5	3	4	5	5	5	4	3	3	4	5
R23	5	5	4	4	5	4	5	4	3	3	3	2	5	4	5	5	4	3	4	4	4
R24	5	5	4	4	3	4	4	5	5	5	4	3	4	5	4	3	4	4	4	3	4
R25	5	5	5	4	4	5	5	4	4	5	5	3	5	4	5	5	3	4	5	5	5
R26	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4	3	4	4	4	5	5	5
R27	5	5	4	3	4	5	4	4	5	5	5	4	4	4	5	4	4	3	3	4	4
R28	5	4	5	4	4	5	4	4	3	3	4	4	5	5	5	4	4	3	2	3	3
R29	5	5	4	3	3	4	2	4	4	5	5	3	4	5	5	4	4	3	3	3	4
R30	5	5	5	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	3	3	4	4	5
R31	4	4	4	4	4	4	5	4	3	3	3	3	4	4	5	5	5	3	3	4	5

N	Plánování, organizování činností	Manažerské dovednosti	Krizová intervence	Převádět teorii do praxe	Zapojit klienta do řešení problému	Stanovit hranice vztahu pracovník-klient	Vytvářet inovativní řešení potřeb
R1	5	5	4	4	4	5	4
R2	4	5	5	5	3	5	3
R3	5	4	4	5	5	5	4
R4	4	4	4	4	4	5	4
R5	5	4	5	5	5	5	5
R6	3	3	5	5	5	5	4
R7	4	4	4	5	5	5	4
R8	3	2	5	5	4	3	3
R9	5	4	5	5	5	5	5
R10	4	4	5	5	5	5	4
R11	4	3	4	4	5	5	5
R12	5	3	4	4	5	5	5
R13	5	3	3	5	3	5	4
R14	5	4	4	5	5	5	5
R15	5	4	4	4	4	5	4
R16	5	4	5	5	5	5	5
R17	4	3	5	5	5	5	4
R18	5	3	4	4	4	4	4
R19	5	4	4	5	5	5	4
R20	5	5	5	5	5	5	5
R21	4	4	5	4	4	4	5
R22	3	3	5	5	5	5	5
R23	5	3	4	4	5	5	5
R24	4	4	4	4	5	5	5
R25	5	5	5	5	4	4	5
R26	4	4	4	4	4	5	4
R27	5	4	4	5	4	4	5
R28	4	3	4	4	4	5	4
R29	4	4	4	5	5	5	4
R30	4	3	5	5	4	4	3
R31	5	4	4	5	4	5	4

PŘÍLOHA P VI: DATA DOTAZNÍKU – ČÁST C

N	Uvědomování si vlastních emocí	Správné sebehodnocení	Přiměřená sebedůvěra	Sebekontrola, sebereflexe	Důvěryhodnost	Svědomitost	Inovace, tvořivost	Orientace na úspěch, cílevědomost	Vytrvalost (v dosahování cílů)	Iniciativa, aktivní přístup k životu	Optimismus, víra v člověka	Empatie	Schopnost spolupracovat s druhými	Umění pomáhat druhým	Podpora rozvoje druhých	Akceptovat rozdíly mezi lidmi	Umění vedení lidí a jejich stmelování	Komunikace	Positivní vliv na ostatní	Přizpůsobovat se a vyrovnávat se se změnami	Řízení konfliktu
R1	5	5	5	5	5	4	3	5	5	4	3	5	5	5	4	5	3	5	5	4	5
R2	5	5	4	4	5	5	3	4	3	3	3	5	4	5	4	4	4	5	4	5	5
R3	3	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3	5	3	3	3
R4	5	4	4	4	5	3	4	3	4	5	4	5	5	5	5	4	4	5	4	4	4
R5	5	5	5	5	4	5	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	3	5	4	4	5
R6	5	5	4	5	5	5	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	4	5	4	4	4
R7	3	5	4	4	5	4	4	2	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R8	5	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	4	4
R9	5	5	5	4	4	3	4	2	2	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3	4
R10	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4	3	4	5	4	5	4	4	4
R11	4	5	4	4	4	5	3	2	3	3	3	4	4	3	4	4	3	5	4	4	5
R12	5	5	5	5	5	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4	5	5
R13	5	5	5	5	5	4	4	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R14	3	3	3	3	5	5	3	4	5	4	4	5	4	4	4	4	3	5	3	5	5
R15	3	4	3	5	3	4	3	2	4	3	4	5	5	5	4	5	4	5	3	4	4
R16	5	5	4	4	4	4	4	3	4	4	5	5	4	4	4	4	4	5	4	3	5
R17	5	5	4	4	4	3	4	3	3	4	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	4
R18	5	5	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5	5	4	5	5	4	4
R19	5	5	5	5	5	4	5	3	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5
R20	3	5	5	4	5	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	3	5	3	5	5
R21	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	5	2	2	3
R22	5	5	4	4	4	5	4	3	4	4	4	5	5	5	5	4	4	5	4	4	4
R23	5	5	5	5	5	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	4
R24	5	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	5	3	5	3	4	4
R25	4	4	4	4	5	5	3	4	5	4	4	5	4	4	4	4	3	5	4	4	5
R26	4	5	4	5	5	4	4	3	4	4	4	4	5	5	3	3	2	5	5	3	3
R27	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R28	5	4	4	4	5	4	4	3	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	3	4
R29	5	5	5	5	4	5	4	4	5	4	5	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4
R30	5	5	4	5	5	5	4	4	5	4	5	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4
R31	5	5	5	5	5	4	3	5	5	4	3	5	5	5	5	5	4	5	4	4	3

N	Vytváření vazeb, kontaktů	Spolupráce	Důslednost	Otevřenost	Upřímnost	Vyrovnanost	Respekt k morálním normám, zákonům	Zdravá kritičnost	Zásadovost
R1	4	4	5	3	3	5	5	4	4
R2	5	5	5	3	3	5	5	4	4
R3	4	4	4	4	4	4	5	3	3
R4	5	5	4	4	4	4	4	4	3
R5	4	4	4	3	3	5	4	4	3
R6	4	4	3	5	4	3	4	4	4
R7	5	5	5	4	4	5	5	5	5
R8	5	4	5	4	4	5	5	5	5
R9	4	4	4	4	4	4	4	4	4
R10	5	5	5	4	4	4	4	4	4
R11	3	4	4	4	3	4	3	3	4
R12	5	5	4	4	4	5	5	5	4
R13	5	5	4	5	5	5	5	4	5
R14	4	4	5	4	4	4	4	4	5
R15	5	5	4	4	4	5	5	5	4
R16	5	5	5	4	4	5	5	4	5
R17	5	5	5	4	4	5	5	4	4
R18	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R19	5	5	5	4	4	5	5	5	5
R20	4	3	5	3	3	3	3	3	4
R21	4	4	3	4	4	4	5	3	3
R22	5	5	4	3	3	3	4	3	3
R23	5	4	5	4	4	5	5	5	4
R24	5	5	3	4	4	5	5	5	4
R25	4	4	4	3	2	5	4	3	2
R26	3	4	3	3	3	5	3	3	2
R27	5	5	5	5	5	5	5	5	5
R28	5	5	5	4	4	5	5	4	4
R29	4	4	4	4	4	4	3	4	3
R30	4	4	4	4	4	5	3	3	3
R31	4	5	5	4	4	5	4	4	4

PŘÍLOHA P VII: POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST A

Proměnná	Popisné statistiky část A Policisté						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Vzdělávání a výchova	31	4,580645	5,000000	142,0000	3,000000	5,000000	0,620440
Hospodářství, ekonomie,management	31	3,354839	3,000000	104,0000	1,000000	5,000000	0,838586
Lidské tělo	31	3,161290	3,000000	98,0000	2,000000	5,000000	0,898027
Společnost, sociologie	31	4,322581	4,000000	134,0000	3,000000	5,000000	0,701764
Poradenství sociální a psychologické	31	4,161290	4,000000	129,0000	3,000000	5,000000	0,582911
Poradenství výchovné a vzdělávací	31	4,096774	4,000000	127,0000	3,000000	5,000000	0,650889
Lidská komunikace	31	4,709677	5,000000	146,0000	3,000000	5,000000	0,588419
Osobnost člověka	31	4,419355	5,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,719916
Sociální skupiny	31	4,419355	4,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,620440
Právo a spravedlivost	31	4,193548	4,000000	130,0000	3,000000	5,000000	0,601074
Vývoj psychiky člověka	31	4,000000	4,000000	124,0000	3,000000	5,000000	0,683130
Výzkum, metodologie	31	2,870968	3,000000	89,0000	1,000000	4,000000	0,763411
Duševní poruchy, jejich léčba	31	3,516129	4,000000	109,0000	2,000000	5,000000	0,811212
Metody a strategie sociální práce	31	4,387097	5,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,715422
Manželství a rodina	31	4,000000	4,000000	124,0000	3,000000	5,000000	0,774597
Práce a rekvalifikace,profesní poradenství	31	3,483871	4,000000	108,0000	2,000000	5,000000	0,724383
Děti a mládež	31	4,548387	5,000000	141,0000	3,000000	5,000000	0,675214
Dospělost a stáří	31	4,419355	5,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,672022
Postižení a handicap	31	3,677419	4,000000	114,0000	2,000000	5,000000	0,832150
Politika a moc	31	2,645161	3,000000	82,0000	1,000000	4,000000	0,660726
Menšiny a migranti	31	4,387097	5,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,715422
Alkohol, drogy, závislosti	31	4,774194	5,000000	148,0000	3,000000	5,000000	0,560338
Supervize	31	4,612903	5,000000	143,0000	3,000000	5,000000	0,558416
Počítače a internet	31	3,774194	4,000000	117,0000	3,000000	5,000000	0,804557
Sociální služby	31	3,709677	4,000000	115,0000	2,000000	5,000000	0,782881
Jazyky	31	3,806452	4,000000	118,0000	2,000000	5,000000	0,872520
Humanita a charita	31	4,000000	4,000000	124,0000	2,000000	5,000000	0,930949
Filozofie	31	2,741935	3,000000	85,0000	1,000000	4,000000	0,815179
Sexuální deviace	31	3,903226	4,000000	121,0000	2,000000	5,000000	1,011759
Oběti násilí	31	4,548387	5,000000	141,0000	3,000000	5,000000	0,567962
Etika, hodnoty	31	4,225806	4,000000	131,0000	3,000000	5,000000	0,716923
Kultura a sdělovací prostředky	31	3,322581	3,000000	103,0000	2,000000	5,000000	0,908739
Psychologie a sociologie organizace	31	3,645161	4,000000	113,0000	1,000000	5,000000	0,950382
Duševní hygiena	31	4,225806	4,000000	131,0000	3,000000	5,000000	0,804557
Zdraví a nemoc	31	3,612903	3,000000	112,0000	2,000000	5,000000	0,882323
Krizová intervence	31	4,677419	5,000000	145,0000	3,000000	5,000000	0,599283
Pedagogicko-psychologická diagnostika	31	4,451613	5,000000	138,0000	3,000000	5,000000	0,623897
Delikvence, kriminalita	31	3,903226	4,000000	121,0000	3,000000	5,000000	0,597486

Sociální politika a zabezpečení v ČR	31	3,741935	4,000000	116,0000	1,000000	5,000000	1,315744
Sociální politika a zabezpečení v EU	31	3,322581	3,000000	103,0000	1,000000	5,000000	1,221668
Náboženství a víra	31	2,645161	3,000000	82,0000	1,000000	5,000000	0,754912
Gender problematika	31	3,290323	3,000000	102,0000	2,000000	5,000000	0,588419
Sociální pedagogika	31	4,516129	5,000000	140,0000	3,000000	5,000000	0,724383
Pedagogika volného času	31	4,096774	4,000000	127,0000	3,000000	5,000000	0,700230
Metody sociálně výchovné práce	31	4,419355	5,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,672022
Náhradní rodinná péče	31	3,935484	4,000000	122,0000	3,000000	5,000000	0,853834
Terapie- sociální, psychologická	31	4,064516	4,000000	126,0000	3,000000	5,000000	0,771815
Domácí násilí	31	4,161290	4,000000	129,0000	3,000000	5,000000	0,820438
Pedagogická psychologie	31	4,258065	5,000000	132,0000	3,000000	5,000000	0,855092
Sociální psychologie	31	4,354839	5,000000	135,0000	3,000000	5,000000	0,754912
Dobrovolnictví	31	3,419355	3,000000	106,0000	2,000000	5,000000	0,620440
Evaluace	31	3,645161	4,000000	113,0000	2,000000	5,000000	0,709384
Mediace a probace	31	3,903226	4,000000	121,0000	3,000000	5,000000	0,700230
Enviromentální a globální výchova	31	2,935484	3,000000	91,0000	1,000000	4,000000	0,771815
Dramatická výchova	31	2,548387	3,000000	79,0000	1,000000	3,000000	0,623897
Etopedie	31	3,741935	4,000000	116,0000	3,000000	5,000000	0,728823

PŘÍLOHA P VIII: POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST B

Proměnná	Popisné statistiky část B Policisté						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Sociální komunikace	31	4,870968	5,000000	151,0000	4,000000	5,000000	0,340777
Zvládat konfliktní situace	31	4,838710	5,000000	150,0000	4,000000	5,000000	0,373878
Týmové práce	31	4,483871	4,000000	139,0000	4,000000	5,000000	0,508001
Interdisciplinární spolupráce	31	4,096774	4,000000	127,0000	3,000000	5,000000	0,597486
Supervize	31	4,129032	4,000000	128,0000	3,000000	5,000000	0,562254
Kooperativnost	31	4,387097	4,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,615219
Asertivita	31	4,451613	5,000000	138,0000	2,000000	5,000000	0,767624
Evaluace a reflexe vlastní práce	31	4,225806	4,000000	131,0000	3,000000	5,000000	0,497305
Reflexe svých vlastních kvalit	31	4,290323	4,000000	133,0000	3,000000	5,000000	0,782881
Rozvíjení svých osobnostních charak	31	4,322581	5,000000	134,0000	3,000000	5,000000	0,908739
Sebevzdělávání, sebevýchova	31	4,354839	4,000000	135,0000	3,000000	5,000000	0,709384
Být svým vlastním managerem	31	3,548387	3,000000	110,0000	2,000000	5,000000	0,850047
Schopnost pracovat ve stresu	31	4,419355	4,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,620440
Samostatnost	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,569852
Zodpovědnost	31	4,709677	5,000000	146,0000	3,000000	5,000000	0,642575
Monitorování a diagnostika problému	31	4,387097	4,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,615219
Vedení dokumentace	31	4,064516	4,000000	126,0000	3,000000	5,000000	0,512216
Využívání metod socped prevence	31	3,516129	3,000000	109,0000	2,000000	5,000000	0,676805
Tvorba projektů, žádostí o dotace	31	3,161290	3,000000	98,0000	2,000000	5,000000	0,820438
Praktické dovednosti	31	3,774194	4,000000	117,0000	2,000000	5,000000	0,762001
Výchovné činnosti	31	4,354839	5,000000	135,0000	3,000000	5,000000	0,754912
Plánování, organizování činností	31	4,419355	5,000000	137,0000	3,000000	5,000000	0,672022
Manažerské dovednosti	31	3,741935	4,000000	116,0000	2,000000	5,000000	0,728823
Krizová intervence	31	4,387097	4,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,558416
Převádět teorii do praxe	31	4,645161	5,000000	144,0000	4,000000	5,000000	0,486373
Zapojit klienta do řešení problému	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,625618
Stanovit hranice vztahu pracovník-klient	31	4,774194	5,000000	148,0000	3,000000	5,000000	0,497305
Vytvářet inovativní řešení potřeb	31	4,322581	4,000000	134,0000	3,000000	5,000000	0,652538

PŘÍLOHA P IX: POPISNÉ STATISTIKY DOTAZNÍKU – ČÁST C

Proměnná	Popisné statistiky část C Policisté						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Uvědomování si vlastních emocí	31	4,516129	5,000000	140,0000	3,000000	5,000000	0,769024
Správné sebehodnocení	31	4,645161	5,000000	144,0000	3,000000	5,000000	0,608188
Přiměřená sebedůvěra	31	4,290323	4,000000	133,0000	3,000000	5,000000	0,642575
Sebekontrola, sebereflexe	31	4,451613	4,000000	138,0000	3,000000	5,000000	0,567962
Důvěryhodnost	31	4,645161	5,000000	144,0000	3,000000	5,000000	0,550659
Svědomitost	31	4,322581	4,000000	134,0000	3,000000	5,000000	0,652538
Inovace, tvořivost	31	3,870968	4,000000	120,0000	3,000000	5,000000	0,562254
Orientace na úspěch, cílevědomost	31	3,548387	4,000000	110,0000	2,000000	5,000000	0,888396
Vytrvalost (v dosahování cílů)	31	4,161290	4,000000	129,0000	2,000000	5,000000	0,734701
Iniciativa, aktivní přístup k životu	31	4,161290	4,000000	129,0000	3,000000	5,000000	0,582911
Optimismus, víra v člověka	31	4,322581	4,000000	134,0000	3,000000	5,000000	0,701764
Empatie	31	4,806452	5,000000	149,0000	4,000000	5,000000	0,401610
Schopnost spolupracovat s druhými	31	4,645161	5,000000	144,0000	4,000000	5,000000	0,486373
Umění pomáhat druhým	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,724383
Podpora rozvoje druhých	31	4,387097	4,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,667204
Akceptovat rozdíly mezi lidmi	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,676805
Umění vedení lidí a jejich stmelování	31	3,806452	4,000000	118,0000	2,000000	5,000000	0,792437
Komunikace	31	4,935484	5,000000	153,0000	4,000000	5,000000	0,249731
Pozitivní vliv na ostatní	31	4,096774	4,000000	127,0000	2,000000	5,000000	0,789719
Přizpůsobovat se a vyrovnávat se se změnami	31	4,032258	4,000000	125,0000	2,000000	5,000000	0,752058
Řízení konfliktu	31	4,290323	4,000000	133,0000	3,000000	5,000000	0,692510
Vytváření vazeb, kontaktů	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,625618
Spolupráce	31	4,483871	5,000000	139,0000	3,000000	5,000000	0,569852
Důslednost	31	4,354839	4,000000	135,0000	3,000000	5,000000	0,709384
Otevřenost	31	3,903226	4,000000	121,0000	3,000000	5,000000	0,597486
Upřímnost	31	3,806452	4,000000	118,0000	2,000000	5,000000	0,654184
Vyrovnanost	31	4,548387	5,000000	141,0000	3,000000	5,000000	0,675214
Respekt k morálním normám, zákonům	31	4,387097	5,000000	136,0000	3,000000	5,000000	0,760588
Zdravá kritičnost	31	4,032258	4,000000	125,0000	3,000000	5,000000	0,752058
Zásadovost	31	3,903226	4,000000	121,0000	2,000000	5,000000	0,870051

PŘÍLOHA P X: POPISNÉ STATISTIKY – ROZSYPALOVÁ

Proměnná	Popisné statistiky část A (Rozsypalová, 2009)						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Vzdělávání a výchova	50	4,540000	5,000000	227,0000	3,000000	5,000000	0,705951
Hospodářství, ekonomie,management	50	3,100000	3,000000	155,0000	1,000000	5,000000	0,909137
Lidské tělo	50	3,140000	3,000000	157,0000	2,000000	5,000000	0,880862
Společnost, sociologie	50	4,400000	4,500000	220,0000	3,000000	5,000000	0,670059
Poradenství sociální a psychologické	50	4,760000	5,000000	238,0000	4,000000	5,000000	0,431419
Poradenství výchovné a vzdělávací	50	4,840000	5,000000	242,0000	4,000000	5,000000	0,370328
Lidská komunikace	50	4,720000	5,000000	236,0000	3,000000	5,000000	0,607437
Osobnost člověka	50	4,500000	5,000000	225,0000	3,000000	5,000000	0,677631
Sociální skupiny	50	4,460000	5,000000	223,0000	3,000000	5,000000	0,645550
Právo a spravedlivost	50	3,620000	4,000000	181,0000	2,000000	5,000000	0,752953
Vývoj psychiky člověka	50	3,880000	4,000000	194,0000	2,000000	5,000000	0,718275
Výzkum, metodologie	50	2,640000	3,000000	132,0000	1,000000	5,000000	0,920514
Duševní poruchy, jejich léčba	50	3,520000	4,000000	176,0000	2,000000	5,000000	0,838852
Metody a strategie sociální práce	50	4,600000	5,000000	230,0000	3,000000	5,000000	0,670059
Manželství a rodina	50	3,860000	4,000000	193,0000	1,000000	5,000000	0,857381
Práce a rekvalifikace,profesní poradenství	50	3,920000	4,000000	196,0000	2,000000	5,000000	0,986439
Děti a mládež	50	4,480000	5,000000	224,0000	3,000000	5,000000	0,735125
Dospělost a stáří	50	4,360000	5,000000	218,0000	2,000000	5,000000	0,802038
Postižení a handicap	50	4,280000	5,000000	214,0000	2,000000	5,000000	0,926701
Politika a moc	50	2,560000	3,000000	128,0000	1,000000	4,000000	0,812153
Menšiny a migranti	50	4,180000	4,000000	209,0000	2,000000	5,000000	0,849730
Alkohol, drogy, závislosti	50	4,480000	5,000000	224,0000	3,000000	5,000000	0,706818
Supervize	50	4,120000	4,000000	206,0000	2,000000	5,000000	0,773014
Počítače a internet	50	3,560000	3,000000	178,0000	2,000000	5,000000	0,836904
Sociální služby	50	4,620000	5,000000	231,0000	2,000000	5,000000	0,779586
Jazyky	50	3,680000	4,000000	184,0000	2,000000	5,000000	1,019003
Humanita a charita	50	3,700000	4,000000	185,0000	2,000000	5,000000	0,886405
Filozofie	50	2,420000	2,500000	121,0000	1,000000	4,000000	0,859283
Sexuální deviace	50	3,660000	3,000000	183,0000	2,000000	5,000000	0,960655
Oběti násilí	50	4,360000	5,000000	218,0000	3,000000	5,000000	0,749422
Etika, hodnoty	50	4,060000	4,000000	203,0000	2,000000	5,000000	0,842978
Kultura a sdělovací prostředky	50	3,280000	3,000000	164,0000	1,000000	5,000000	0,990568
Psychologie a sociologie organizace	50	3,700000	4,000000	185,0000	1,000000	5,000000	1,015191
Duševní hygiena	50	4,220000	5,000000	211,0000	3,000000	5,000000	0,887326
Zdraví a nemoc	50	3,700000	4,000000	185,0000	2,000000	5,000000	0,994885
Krizová intervence	50	4,680000	5,000000	234,0000	3,000000	5,000000	0,620730
Pedagogicko-psychologická diagnostika	50	4,460000	5,000000	223,0000	3,000000	5,000000	0,645550
Delikvence, kriminalita	50	3,920000	4,000000	196,0000	3,000000	5,000000	0,600680
Sociální politika a zabezpečení v ČR	50	3,920000	4,500000	196,0000	1,000000	5,000000	1,259089
Sociální politika a zabezpečení v EU	50	3,340000	3,000000	167,0000	1,000000	5,000000	1,287459

Náboženství a víra	50	2,620000	3,000000	131,0000	1,000000	5,000000	0,854520
Gender problematika	50	3,200000	3,000000	160,0000	1,000000	5,000000	0,832993
Sociální pedagogika	50	4,520000	5,000000	226,0000	2,000000	5,000000	0,838852
Pedagogika volného času	50	4,280000	5,000000	214,0000	2,000000	5,000000	0,881557
Metody sociálně výchovné práce	50	4,560000	5,000000	228,0000	3,000000	5,000000	0,674915
Náhradní rodinná péče	50	4,020000	4,000000	201,0000	3,000000	5,000000	0,820403
Terapie- sociální, psychologická	50	4,080000	4,000000	204,0000	2,000000	5,000000	0,829064
Domácí násilí	50	4,140000	4,000000	207,0000	3,000000	5,000000	0,808375
Pedagogická psychologie	50	4,220000	4,500000	211,0000	2,000000	5,000000	0,910035
Sociální psychologie	50	4,300000	4,500000	215,0000	2,000000	5,000000	0,839096
Dobrovolnictví	50	3,340000	3,000000	167,0000	1,000000	5,000000	0,798212
Evaluační	50	3,600000	4,000000	180,0000	1,000000	5,000000	0,880631
Mediace a probace	50	3,860000	4,000000	193,0000	2,000000	5,000000	0,782722
Enviromentální a globální výchova	50	2,880000	3,000000	144,0000	1,000000	5,000000	0,872248
Dramatická výchova	50	2,660000	3,000000	133,0000	1,000000	4,000000	0,688388
Etopedie	50	3,980000	4,000000	199,0000	2,000000	5,000000	0,891914

Proměnná	Popisné statistiky část B (Rozsypalová, 2009)						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Sociální komunikace	50	4,780000	5,000000	239,0000	3,000000	5,000000	0,464670
Zvládat konfliktní situace	50	4,800000	5,000000	240,0000	3,000000	5,000000	0,451754
Týmové práce	50	4,440000	5,000000	222,0000	2,000000	5,000000	0,674915
Interdisciplinární spolupráce	50	4,020000	4,000000	201,0000	3,000000	5,000000	0,654342
Supervize	50	4,060000	4,000000	203,0000	3,000000	5,000000	0,651842
Kooperativnost	50	4,320000	4,000000	216,0000	3,000000	5,000000	0,652781
Asertivita	50	4,460000	5,000000	223,0000	2,000000	5,000000	0,705951
Evaluační a reflexe vlastní práce	50	4,180000	4,000000	209,0000	3,000000	5,000000	0,628896
Reflexe svých vlastních kvalit	50	4,260000	4,000000	213,0000	3,000000	5,000000	0,803309
Rozvíjení svých osobnostních charak	50	4,280000	5,000000	214,0000	3,000000	5,000000	0,881557
Sebevzdělávání, sebevýchova	50	4,300000	4,000000	215,0000	3,000000	5,000000	0,707107
Být svým vlastním managerem	50	3,540000	3,000000	177,0000	2,000000	5,000000	0,885484
Schopnost pracovat ve stresu	50	4,200000	4,000000	210,0000	2,000000	5,000000	0,832993
Samostatnost	50	4,520000	5,000000	226,0000	3,000000	5,000000	0,579937
Zodpovědnost	50	4,640000	5,000000	232,0000	3,000000	5,000000	0,662709
Monitorování a diagnostika problému	50	4,360000	4,500000	218,0000	3,000000	5,000000	0,721676
Vedení dokumentace	50	3,620000	4,000000	181,0000	2,000000	5,000000	0,696639
Využívání metod socped prevence	50	4,280000	4,000000	214,0000	2,000000	5,000000	0,729551
Tvorba projektů, žádosti o dotace	50	4,040000	4,000000	202,0000	2,000000	5,000000	0,807111
Praktické dovednosti	50	3,720000	4,000000	186,0000	2,000000	5,000000	0,757008
Výchovné činnosti	50	4,380000	5,000000	219,0000	3,000000	5,000000	0,752953
Plánování, organizování činností	50	4,360000	4,000000	218,0000	3,000000	5,000000	0,631163
Manažerské dovednosti	50	3,500000	4,000000	175,0000	2,000000	5,000000	0,707107
Krizová intervence	50	4,380000	4,000000	219,0000	3,000000	5,000000	0,602376
Převádět teorii do praxe	50	4,480000	5,000000	224,0000	2,000000	5,000000	0,706818

Zapojit klienta do řešení problému	50	4,400000	5,000000	220,0000	3,000000	5,000000	0,728431
Stanovit hranice vztahu pracovník-klient	50	4,680000	5,000000	234,0000	3,000000	5,000000	0,586933
Vytvářet inovativní řešení potřeb	50	4,300000	4,000000	215,0000	3,000000	5,000000	0,677631

Proměnná	Popisné statistiky část C (Rozsypalová, 2009)						
	N	Průměr	Medián	Součet	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Uvědomování si vlastních emocí	50	4,380000	5,000000	219,0000	3,000000	5,000000	0,779586
Správné sebehodnocení	50	4,500000	5,000000	225,0000	3,000000	5,000000	0,646813
Přiměřená sebedůvěra	50	4,200000	4,000000	210,0000	3,000000	5,000000	0,670059
Sebekontrola, sebereflexe	50	4,360000	4,000000	218,0000	3,000000	5,000000	0,597956
Důvěryhodnost	50	4,540000	5,000000	227,0000	3,000000	5,000000	0,613122
Svědomitost	50	4,300000	4,000000	215,0000	3,000000	5,000000	0,646813
Inovace, tvořivost	50	3,860000	4,000000	193,0000	3,000000	5,000000	0,571786
Orientace na úspěch, cílevědomost	50	3,460000	3,000000	173,0000	2,000000	5,000000	0,838122
Vytrvalost (v dosahování cílů)	50	4,220000	4,000000	211,0000	2,000000	5,000000	0,678835
Iniciativa, aktivní přístup k životu	50	4,120000	4,000000	206,0000	3,000000	5,000000	0,593846
Optimismus, víra v člověka	50	4,240000	4,000000	212,0000	3,000000	5,000000	0,743955
Empatie	50	4,840000	5,000000	242,0000	4,000000	5,000000	0,370328
Schopnost spolupracovat s druhými	50	4,660000	5,000000	233,0000	4,000000	5,000000	0,478518
Umění pomáhat druhým	50	4,520000	5,000000	226,0000	3,000000	5,000000	0,706818
Podpora rozvoje druhých	50	4,380000	4,000000	219,0000	3,000000	5,000000	0,635353
Akceptovat rozdíly mezi lidmi	50	4,540000	5,000000	227,0000	3,000000	5,000000	0,613122
Umění vedení lidí a jejich stmelování	50	3,820000	4,000000	191,0000	2,000000	5,000000	0,800255
Komunikace	50	4,940000	5,000000	247,0000	4,000000	5,000000	0,239898
Pozitivní vliv na ostatní	50	4,200000	4,000000	210,0000	2,000000	5,000000	0,728431
Přizpůsobovat se a vyrovnávat se se změnami	50	4,040000	4,000000	202,0000	2,000000	5,000000	0,781417
Řízení konfliktu	50	4,320000	4,000000	216,0000	3,000000	5,000000	0,712569
Vytváření vazeb, kontaktů	50	4,420000	5,000000	221,0000	3,000000	5,000000	0,672795
Spolupráce	50	4,500000	5,000000	225,0000	3,000000	5,000000	0,543984
Důslednost	50	4,360000	4,000000	218,0000	3,000000	5,000000	0,692820
Otevřenost	50	3,840000	4,000000	192,0000	2,000000	5,000000	0,710274
Upřímnost	50	3,780000	4,000000	189,0000	2,000000	5,000000	0,736511
Vyrovnanost	50	4,580000	5,000000	229,0000	3,000000	5,000000	0,672795
Respekt k morálním normám, zákonům	50	4,360000	5,000000	218,0000	3,000000	5,000000	0,776176
Zdravá kritičnost	50	4,060000	4,000000	203,0000	3,000000	5,000000	0,739829
Zásadovost	50	3,840000	4,000000	192,0000	2,000000	5,000000	0,841767